

Ref

SVERIGE OCH DEN EUROPEISKA PATENTORGANISATIONEN

Betänkande av
EPO-medlemskapsutredningen

Ur KB:s samlingar

Digitaliserad år 2014

National Library
of Sweden

SOU

1985:53

Ref

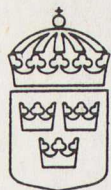
SVERIGE OCH DEN EUROPEISKA PATENTORGANISATIONEN

**Betänkande av
EPO-medlemskapsutredningen**

SOU

1985:53

Statens offentliga utredningar

1985:53

Industridepartementet

Sverige och den europeiska patentorganisationen

Betänkande av
EPO-medlemskapsutredningen
Stockholm 1985

ISBN 91-38-09036-8
ISSN 0375-250X
Minab/Gotab Stockholm 1985

Innehållsförteckning

1	<i>Uppdraget, utredningsarbetets uppläggning och genomförande</i>	11
1.1	Utredningens direktiv	11
1.2	Utredningsarbetet	17
2	<i>Internationellt samarbete på patentområdet</i>	19
2.1	Internationella konventioner	19
2.2	Samarbetskonventionen	22
2.3	Den europeiska patentkonventionen	24
3	<i>Bedömningar vid Sveriges anslutning till samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen</i>	29
3.1	Samarbetskonventionen	29
3.2	Den europeiska patentkonventionen	34
4	<i>Samarbetskonventionens effekter på svenskt patentväsen</i>	45
4.1	Bakgrund	45
4.2	Det svenska patentverkets roll som internationell myndighet enligt samarbetskonventionen	46
4.2.1	Allmänt	46
4.2.2	Ansökningsvolymen	47
4.2.3	Finansieringsfrågor	48
4.2.4	Personalen	49
4.2.5	Tekniken	49
4.2.6	Internordiskt patentsamarbete	49
4.3	Erfarenheter av PCT-systemet i praktisk tillämpning	50
4.3.1	Betydelsen för de sökande	50
4.3.2	Betydelsen för det svenska patentverket	52
4.4	PCT-systemet och framtiden	53
5	<i>Den europeiska patentorganisationens utveckling</i>	55
5.1	Inledning	55
5.2	Den europeiska patentkonventionen i huvuddrag	55
5.3	Organisationen	56
5.4	Formella regler	57
5.5	Förfarandet	57
5.5.1	Patentansökningar	58
5.5.2	Invändningar mot patent	59

5.5.3	Besvär	59
5.6	Arbetets art och omfattning	59
5.6.1	Antalet patentansökningar	59
5.6.2	Antalet designeringar	60
5.6.3	Antalet utförda granskningar	61
5.6.4	Handläggningstider	61
5.6.5	Antalet beviljade patent	61
5.7	Personalen	62
5.8	Tekniken	62
5.9	Informationsförmedling	64
5.10	Finansieringen	65
5.11	Förhållandet till WIPO	66
5.12	Harmonisering med nationell rätt	66
5.13	Användarnas möjligheter att påverka den europeiska patentpolitiken	67
5.14	Erfarenheter av den europeiska patentkonventionen i praktisk tillämpning	68
6	<i>Den europeiska patentkonventionens effekter på svenskt patentväsen</i>	71
6.1	Det svenska patentverkets utveckling	71
6.1.1	Patent- och registreringsverkets organisation	71
6.1.2	Ansökningsvolymen	72
6.1.3	Personalen	73
6.1.4	Patentdokumentationen	76
6.1.4.1	Allmän bakgrund	76
6.1.4.2	Klassificering av patentdokument	76
6.1.4.2.1	Indexering av patentdokument	78
6.1.4.2.2	Hybridsystem	79
6.1.4.3	Det svenska patentverket och patentdokumentationen	79
6.1.4.4	Tekniskt internationellt samarbete	81
6.1.4.5	Patentdokumentationen och offentlighetsprincipen	84
6.1.5	Finansieringen	86
6.1.6	Erfarenheter av det svenska patentverkets myndighetsutövande verksamhet	89
6.1.7	Det svenska patentverkets uppdragsverksamhet	90
6.1.7.1	Bakgrund	90
6.1.7.2	Arten och omfattningen av uppdragsverksamheten på patentområdet	90
6.1.7.2.1	Granskningstjänsten	91
6.1.7.2.2	Rådgivningstjänsten	93
6.1.7.2.3	Information och utbildning	93
6.1.7.3	Personalen	94
6.1.7.4	Patentdokumentationen	94
6.1.7.5	Finansieringen	95
6.1.7.5.1	Allmänt	95
6.1.7.5.2	Intäkter	95

6.1.7.6	Erfarenheter av uppdragsverksamheten . . .	96
6.1.7.7	Uppdragsverksamheten i bolagsform . . .	98
6.2	Lagstiftning och praxis	99
6.2.1	Allmänt	99
6.2.2	Erfarenheter av harmoniseringen	100
6.3	Patentombuden	102
6.3.1	Bakgrund	102
6.3.2	Situationen i dag	103
6.3.3	Auktorisation vid det europeiska patentverket	104
6.3.4	Rekrytering	106
6.3.5	Ombudens möjligheter till inflytande på patentpolitiken	106
6.3.6	Patentombudskostnader	107
6.3.7	De fristående patentombudens framtida utvecklingsmöjligheter	108
6.4	De särskilda användargrupperna	109
7	<i>Patentsamarbetet inom det nordiska språkområdet</i>	111
7.1	Bakgrund	111
7.2	Intensivt patentsamarbete	112
7.3	Olika samarbetsformer	112
8	<i>Utbildning av patentingenjörer</i>	117
9	<i>Marknadspatentkonventionen</i>	121
9.1	Bakgrund	121
9.2	Synpunkter på marknadskonventionens verkningar	122
9.3	Slutsatser	123
10	<i>Biståndspolitik på patentområdet</i>	125
10.1	Det svenska patentverkets biståndsinsatser	125
10.1.1	Beskaffenheten av insatserna	125
10.1.2	Finansieringen	127
10.1.3	Framtiden	127
10.2	Det europeiska patentverkets biståndsinsatser	128
10.3	Erfarenheter av det europeiska patentverkets biståndsinsatser	131
10.4	Slutsatser	132
11	<i>Utredningens överväganden och förslag</i>	135
	Inledning	135
11.1	Den europeiska patentorganisationen	136
11.2	Samarbetskonventionen	137
11.3	Det svenska patentverket	139
11.4	Uppdragsenheten	149
11.5	Patentombuden	151
11.6	Det internordiska samarbetet	151
11.7	Sammanfattning	152

Till Statsrådet och chefen för industridepartementet

Regeringen bemyndigade den 11 november 1982 det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om patent att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka vilka verkningar Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen (European Patent Organization, EPO) haft, och kan väntas få i fortsättningen, på patent- och registreringsverket (PRV) och svenskt patentväsen. Statsrådet bemyndigades också att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt utredaren.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade chefen för industridepartementet den 30 augusti 1983 mig som särskild utredare.

Den 15 mars 1984 förordnades numera tillförordnade departementsrådet Erik Tersmeden och departementssekreteraren Ann-Katrin Wegmann att som sakkunniga biträda mig samt generaldirektören Göran Borggård, organisationsdirektören Béla Forthuber, direktören Per-Urban Hjärne, patentingenjören Zaid Schöld och patentombudet Bo-Göran Wallin att som experter biträda mig.

Borggård och Forthuber entledigades den 1 augusti 1985. I Borggårds ställe förordnades samma dag generaldirektören Sten Niklasson.

Som sekreterare förordnades den 1 februari 1984 tillförordnade försäkringsrättsassessorn Pia Wikström.

Utredningen antog namnet EPO-medlemskapsutredningen.

Jag får härmed överlämna betänkandet Sverige och den europeiska patentorganisationen.

Frågan om patentbesvärsrättens ställning har behandlats av patentprocessutredningen (SOU 1983:35) och är föremål för fortsatta överväganden inom justitiedepartementet. Eftersom dessa berör den administrativa besvärprocessen som helhet, har jag inte ansett det ändamålsenligt att söka bedöma hur Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen kan komma att påverka patentbesvärsrätten eller den myndighet som eventuellt övertar denna domstols uppgift.

Sveriges deltagande i det internationella patentsamarbetet inom ramen för den s k samarbetskonventionen, PCT, har fått verkningar i synnerhet för patentverket. Jag har därför särskilt uppehållit mig vid konventionens innehåll och effekter på svenskt patentväsen.

Ett av syftena med samarbetskonventionen är att främja den ekonomiska utvecklingen i u-länderna genom att underlätta för dessa länder att få tillgång till modern teknologi och att få patentansökningar bedömda utan att behöva sätta upp egna patentverk. Detta u-landsbistånd innebär uppgifter

också för det svenska patentverket. Samtidigt bedrivs inom den europeiska patentorganisationen en liberal och aktiv u-landspolitik.

Eftersom Sverige väckt frågan om risken för konflikt mellan denna politik och de nationella staternas egen u-landspolitik, har jag funnit anledning att översiktligt granska den angivna frågan.

Jag har vidare i korthet berört frågor som sammanhänger med den s k marknadspatentkonventionen och de verkningar denna kan få i händelse av ett ikraftträdande.

Under mitt arbete har synpunkter framförts på behovet och betydelsen av en särskild kvalificerad utbildning för patentingenjörer. Jag har särskilt uppehållit mig vid denna fråga.

De sakkunniga är ense med mig i alla frågor.

Utredningsuppdraget är härmed slutfört.

Stockholm i oktober 1985

Sven Backlund

/Pia Wikström

1 UPPDRAGET, UTREDNINGSSARBETETS UPPLÄGGNING OCH
GENOMFÖRANDE

1.1 Utredningens direktiv

Vid regeringssammanträde den 11 november 1982 anförde statsrådet Peterson efter samråd med chefen för justitiedepartementet.

Vid anmälan av handelsdepartementets avsnitt 1 budgetpropositionen år 1982 (prop 1981/82:100 bil 14 sid 76-77), i fråga om patent- och registreringsverkets (PRV) anslag för budgetåret 1982/83, anförde föredragande departementschefen att han avsåg att senare återkomma till regeringen med förslag om att utvärdera erfarenheterna för svensk del och konsekvenserna på sikt för PRV av Sveriges tillträde till den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC) och det därav följande medlemskapet i den europeiska patentorganisationen (European Patent Organization, EPO).

EPC trädde i kraft under år 1977. EPO började sin verksamhet samma år. Det innebar bl a att ett europeiskt patentverk (European Patent Office) inrättades i München. Konventionen ratificerades av Sverige i februari 1978 och började tillämpas för Sveriges del den 1 juni 1978. Samtidigt trädde väsentliga ändringar i den svenska patentlagstiftningen i kraft.

Inom ramen för det europeiska patentsamarbetet kan det europeiska patentverket på grund av en enda patentansökan, en s k europeisk patentansökan, bevilja patent som blir gällande i den eller de av de anslutna staterna som sökanden önskar.

Sverige deltar i det internationella patentsamarbetet även inom ramen för den s k samarbetskonventionen (Patent

Cooperation Treaty), PCT. Även PCT, som också trädde i kraft under år 1977, ratificerades av Sverige i februari 1978. För Sveriges del började PCT tillämpas samtidigt som EPC, dvs den 1 juni 1978. Enligt PCT skall nyhetsgranskning och förberedande patenterbarhetsprövning av s k internationella patentansökningar ske endast vid ett fåtal patentverk i världen. För att få ställning som internationell myndighet för nyhetsgranskning (PCT-fas I) och för förberedande patenterbarhetsprövning (PCT-fas II) måste ett patentverk uppfylla närmare angivna krav på storlek och omfattning av utfört granskningsarbete. PRV har, liksom det europeiska patentverket, fått sådan ställning.

Avsikten med både EPC och PCT är att minska det dubbelarbete som eljest förekommer vid behandling av patentansökningar. Båda konventionerna syftar också till att underlätta för de patentsökande. EPC öppnar möjlighet för en patentsökande att hålla sig till en patentmyndighet även om han önskar patent i flera stater. Genom PCT väntades PRV få ett större antal utländska ansökningar än tidigare. PRV antogs dock under 1980-talet totalt sett få räkna med en minskning av antalet ansökningar på grund av inverkan av EPC.

En betydande del av utredningsarbetet rörande frågan om Sveriges tillträde till EPC gällde de sannolika verkningarna av en svensk anslutning till konventionen för svenskt näringsliv, för svenska uppfinnare och för PRV. Därvid fann man att EPCs återverkningar på svenskt näringsliv samt svensk uppfinnarverksamhet och teknisk utveckling i stort hänger nära samman med frågan hur konkurrensen från det europeiska patentverket påverkar PRVs framtida verksamhet.

För PRVs del har utvecklingen under de fyra år som har förflutit sedan Sverige tillträdde EPC bekräftat den väntade minskningen av antalet patentansökningar. Sveriges tillträde till EPC och PCT har vidare medfört att PRV

befinner sig i en situation där verksamheten kontinuerligt jämförs med verksamheten vid det europeiska patentverket och andra internationella myndigheter inom PCT. Den förändrade situationen ställer nya krav på produktion, effektivitet, handläggningstid och inte minst kvalitet och service. Detta påverkar PRVs hela organisation och verksamhet.

PRV har tecknat ett samarbetsavtal med EPO för harmonisering av handläggningen av patentansökningar. Avtalet innebär att PRVs nyhetsgranskning godtas av EPO när en internationell patentansökan, som har nyhetsgranskats av PRV, fullföljs vid EPO. PRV kan också enligt samarbetsavtalet komma att för nyhetsgranskning få ta emot ett visst antal europeiska patentansökningar som lämnas in till det europeiska patentverket.

De bedömningar som gjordes inför Sveriges tillträde till EPC stämmer emellertid inte i alla delar överens med den utveckling som har skett efter anslutningen. Eftersom PRV fäster stor vikt vid att kunna planera sin fortsatta verksamhet, har verket i sin anslagsframställning för budgetåret 1982/83 föreslagit att en utvärdering skall göras av de senaste fyra årens utveckling och av vad som närmast förestår i fråga om PRVs arbetsvolym och finansieringsförutsättningar. Denna utvärdering bör enligt PRV göras av någon annan än PRV.

En utvärdering av hur PRV påverkas av EPOs tillkomst är angelägen med hänsyn till näringslivets behov av service från PRV och till de svenska uppfinnarnas och den tekniska forskningens intresse av ett kvalitativt väl utrustat patentverk i landet. Svenska uppfinningar och svensk teknisk produktutveckling måste kunna skyddas effektivt på den svenska hemmamarknaden likaväl som utomlands för att kunna ge förväntad effekt i form av sysselsättning och exportinkomster. Lika viktig torde vara den allmänt positiva effekten som ett utvecklade patentväsen har på den tekniska utvecklingen. Den verksamhet som PRV svarar för

har således betydelse för utvecklingen av hela det svenska näringslivet.

Mot bakgrund av vad jag nu anfört bör enligt min mening en särskild utredare tillkallas för att undersöka verkningarna av Sveriges medlemskap i EPO.

Utredaren bör först skapa sig en allmän bild av hur EPO fungerar med avseende på de intressen inom det industriella rättsskyddet som svensk patentpolitik av tradition slår vakt om. Jag åsyftar här bl a samhällets intresse av ett väl utvecklat och fungerande patentsystem, de enskilda uppfinnarnas behov av tjänster, offentlighetsprincipen och det inflytande på patentpolitiken som bör tillkomma intressentgrupper utanför uppfinnarnas och de patentsökandes krets.

En huvudfråga för utredaren är i vilken mån PRV i framtiden kan räkna med ett sådant antal patentärenden och därmed jämförliga arbetsuppgifter av sådan omfattning att verket kan hålla så många ingenjörer sysselsatta som krävs för att de tillsammans skall ha tillräcklig specialistkompetens. Det bör härvid särskilt beaktas att det enligt PCT krävs i princip lägst 100 heltidsanställda ingenjörer för en myndighet som skall utföra internationell nyhetsgranskning eller förberedande patenterbarhetsprövning.

PRVs nuvarande politik för att hålla uppe arbetsvolymen på sikt är dels att se till att den nationella vägen även i fortsättningen är attraktiv för svenska sökande liksom PCT-vägen för svenska, danska, finländska och norska sökande, dels att utveckla den uppdragsverksamhet som omfattar teknisk nyhetsgranskning och liknande utredningar för bl a svensk industri, dels att samverka med EPO på ett sådant sätt att arbetsuppgifter som nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning i erforderlig utsträckning kan utföras av PRV för EPOs räkning. Utredaren bör granska ändamålsenligheten av denna politik.

Patentbesvärslättens arbetsbelastning är beroende av volymen avgöranden i PRV samt besvärshäufigkelsen. Utredaren bör söka bedöma hur patentbesvärslätten kan komma att påverkas indirekt av Sveriges medlemskap i EPO. Jag vill i detta sammanhang erinra om att frågan om patentbesvärslättens ställning behandlas av patentprocessutredningen (Ju 1979:03).

Sveriges anslutning till EPC har haft omedelbara och påtagliga konsekvenser för en yrkesgrupp, nämligen patentombuden. Detta var förutsett när konventionen ratificerades. Ett huvudsyfte med konventionen är, som förut har nämnts, att förenkla för den patentsökande. Patentombudens framtid och de arbetsuppgifter som kåren kan påräkna beror delvis på hur vårt nationella patentsystem och PCT-systemet utvecklas på sikt. Utredaren bör försöka fastställa de förändringar för denna yrkesgrupp som EPOs verksamhet redan har medfört samt söka bedöma vilka vägar den framtida utvecklingen kan följa.

Utvecklingen av antalet patentansökningar som ges in till PRV sedan EPO trädde i verksamhet och den neddragning av PRVs verksamhet inom programmet patentärenden som sker i takt härmed bidrar till att avgiftsunderlaget för PRVs verksamhet under senare delen av 1980-talet kan komma att svikta. Frågan om PRVs finansiering är i hög grad beroende av hur årsavgifterna för de europeiska patenten fördelas mellan de nationella patentverken och det europeiska. Sverige har hittills inom EPO drivit en politik som syftat till att öka den nationella andelen för att därmed skapa bättre förutsättningar för full kostnadstäckning i Sverige. Utredaren bör granska hur den fortsatta utvecklingen kan tänkas påverka PRVs finansiering och föreslå lämpliga åtgärder med anledning härav.

Vid utvärderingen av EPO-medlemskapets effekter skall även beaktas effekterna för patentsamarbetet inom det nordiska språkområdet. PRV har lagt särskild vikt vid att utveckla det nordiska samarbetet inom PCT och att därvid underlätta

för de övriga nordiska länderna att utnyttja PRV som internationell myndighet inom ramen för PCT. Ett särskilt avtal har träffats med de danska, finländska och norska patentverken i sådant syfte. Enligt detta avtal har en särskild samarbetsnämnd för inbördes information och samråd i PCT-frågor bildats.

Utredaren bör göra sina bedömningar med sikte på att bedömningarna skall kunna tjäna som underlag för PRVs verksamhetsplanering. Viktiga frågor att överväga i detta sammanhang är den takt i vilket verket bör utveckla sin uppdragsgranskning, den personalpolitiska utvecklingen och verkets resurspolitik i stort.

Utredaren bör vid arbetets påbörjande samt vidare under arbetets gång informera berörda huvudorganisationer och i förekommande fall annan berörd central arbetstagarorganisation med vilken staten har eller brukar ha avtal om löner och andra anställningsvillkor samt bereda dem tillfälle att framföra synpunkter.

För utredarens arbete skall i tillämpliga delar gälla de direktiv som utfärdats till samtliga kommittéer och särskilda utredare angående finansieringen av reformer (dir 1980:20).

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen bemyndigar det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om patent

att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att undersöka vilka verkningar Sveriges medlemskap i EPO haft, och kan väntas få i fortsättningen, på PRV och svenskt patentväsen,

att besluta om sakkunniga, experter, sekreterare och annat biträde åt utredaren.

Vidare hemställer jag att regeringen beslutar

att kostnaderna skall belasta elfte huvudtitelns kommittéanslag.

Regeringen anslöt sig till föredragandens överväganden och biföll hans hemställan.

1.2 Utredningsarbetet

Jag har baserat mitt arbete på två huvudsakliga informationskällor, dels intervjuer och dels en hearing med företrädare för den svenska industrin. Därutöver har jag besökt det europeiska patentverket.

Det bör noteras att huvudparten av de statistiska uppgifterna avser förhållanden fram till början av augusti 1985. På några punkter har senare siffermaterial kunnat erhållas.

2 INTERNATIONELLT SAMARBETE PÅ PATENTOMRÅDET

2.1 Internationella konventioner

I och med industrialismens genombrott under senare delen av 1800-talet uppmärksammades behovet av internationell reglering av patenträtten.

År 1883 undertecknades i Paris en konvention för industriellt rättsskydd, Pariskonventionen. De stater som är anslutna till konventionen bildar en union, den s k Parisunionen.

Pariskonventionen bygger på två grundprinciper. Den ena är att den som är medborgare i eller den som har hemvist i något unionsland skall i alla övriga unionsländer åtnjuta samma förmåner beträffande det industriella rättsskyddet som dessa länders egna medborgare, s k nationell behandling. Den andra principen är att ett visst minimiskydd alltid skall tillkomma dem som är berättigade enligt konventionen, även om de egna medborgarna inte åtnjuter motsvarande rättigheter. Av stor vikt är den s k prioritetsrätten, som innebär att den som i behörig ordning har gett in ansökan om skydd för en uppfinning i ett unionsland kan inom tolv månader söka skydd i annat unionsland med den verkan att den senare ansökningen i prioritetshänseende bedöms som om den hade getts in vid den tidpunkt då den första ansökningen gjordes.

Konventionen har reviderats sex gånger, senast vid en konferens år 1967 i Stockholm. Över 100 stater har numera tillträtt Pariskonventionen, däribland samtliga europeiska stater utom Albanien och Andorra samt Förenta staterna, Japan och Sovjetunionen. U-länderna har genom konventionen tillförsäkrats särskilda rättsliga förmåner.

I samband med undertecknandet år 1886 av Bernkonventionen

till skydd för litterära och konstnärliga verk upprättades Byrån för den internationella unionen för skydd av litterära och konstnärliga verk. Byrån förenades år 1893 med Internationella byrån för skydd av den industriella äganderätten, som hade upprättats i samband med Pariskonventionen. De båda byråerna benämns De förenade byråerna för skydd av den intellektuella äganderätten, BIRPI (Bureaux Internationaux Réunis pour la Protection de la Propriété Intellectuelle).

Vid 1967 års Stockholmskonferens avslutades en ny konvention om upprättande av en världsorganisation för den intellektuella äganderätten, WIPO (World Intellectual Property Organization), med säte i Genève. WIPO fullgör numera de funktioner som ankommer på BIRPI. Så länge det finns stater som har tillträtt Paris- eller Bernkonventionen men inte WIPO-konventionen kvarstår dock BIRPI formellt.

WIPO har till syfte att genom samarbete länderna emellan och med andra internationella organisationer främja skyddet av den intellektuella äganderätten. WIPO handhar revisionen av Paris- och Bernkonventionerna och administrerar det tekniska samarbetet mellan patentmyndigheterna. Detta kan bestå bl a i revidering av den internationella patentklassifikationen. Vidare samordnar WIPO verksamheten enligt samarbetskonventionen (se avsnitt 2.2). Särskild vikt läggs vid det arbete som bedrivs inom de internationella myndigheterna för nyhetsgranskning och förberedande patenterbarhetsprövning. WIPO publicerar bl a tidskriften *Industrial Property* och ger ut informationshäften och bibliotekskataloger. WIPO ägnar särskild uppmärksamhet åt u-ländernas speciella problem och övervakar utarbetandet av modellagar för patent, know-how och mönster till hjälp åt u-länderna. WIPO har ett sekretariat, som i konventionen benämns den internationella byrån. WIPO verkar också för bildandet av nationella uppfinnarföreningar i länder som saknar sådana och hjälper den internationella uppfinnarföreningen, International Federation of Inventors' Associations (IFIA), att organisera internationella uppfinnarkonferenser.

År 1949 lade Frankrike i Europarådets rådgivande församling fram ett utkast till inrättande av ett europeiskt patentverk. Utkastet avvisades visserligen av den expertkommitté som tillsatts för dess prövning, men den genom utkastet väckta tanken att förenhetliga patenträtten i Europa fullföljdes av kommittén och ledde bl.a. till den år 1963 i Strasbourg undertecknade överenskommelsen om internationell patentklassificering, Strasbourgöverenskommelsen. (Se vidare 6.1.4.2)

Parallellt med Europarådets arbete påbörjades i de nordiska länderna en harmonisering av de nationella patentlagarna, varvid målet var att en nordisk patentansökan, ingiven till ett nationellt patentverk, skulle kunna leda till patentgällande i samtliga nordiska länder. Harmoniseringen av patentlagarna kom till stånd, medan däremot systemet med nordiska patentansökningar inte blivit förverkligat. (Se vidare kapitel 7.)

I slutet av år 1959 började, på inbjudan av kommissionen för den europeiska ekonomiska gemenskapen, EEC, de vid denna tid sex medlemsstaterna i den gemensamma marknaden att dra upp riktlinjer för en patentlag för den gemensamma marknaden. Denna lag skulle undanröja territoriella begränsningar i fråga om den industriella äganderätten och gälla vid sidan av de nationella patentlagarna. Arbetet härmed framåtskred snabbt men avbröts år 1965 till följd av ovissheten huruvida Storbritannien skulle medges inträde i gemenskapen.

Inom rådet för Europeiska frihandelsområdet, EFTA, vars medlemsstater inte fick delta i det nämnda arbetet inom EEC, tillsattes år 1965 en kommitté med uppgift att, med utgångspunkt från det inom EEC utförda konventionsarbetet, utarbeta en konvention innehållande bl a bestämmelser om beviljande av patent som skulle gälla i stater som inte är anslutna till EEC.

Samtidigt med det inom EEC påbörjade arbetet förekom andra strävanden i riktning mot en förenkling av patentsystemet.

Dessa strävanden ledde, inom ramen för dåvarande BIRPI och på initiativ av Förenta staterna, till undertecknandet år 1970 av samarbetskonventionen (Patent Cooperation Treaty, PCT).

Mot bakgrund bl a av arbetet på samarbetskonventionen föreslog Frankrike år 1969 i ministerrådet för EEC att förhandlingarna om en europeisk patenträtt skulle återupptas. Så skedde och samtidigt inbjöds EFTA-länderna att delta i det fortsatta arbetet. Detta ledde till dels en regeringskonferens i Luxemburg, vilken påbörjades år 1969 och ledde fram till den år 1975 undertecknade marknadspatentkonventionen (Community Patent Convention, CPC)¹ och dels en diplomatisk konferens i München år 1973, vid vilken avslutades den europeiska patentkonventionen (European Patent Convention, EPC).

Främst på WIPOs initiativ träffades år 1977 en överenskommelse om en union för internationellt erkännande av deposition av mikroorganismer i samband med patentärenden, den s k Budapestöverenskommelsen. Enligt denna skall deposition av mikroorganism som har skett vid internationell depositionsmyndighet i enlighet med överenskommelsens bestämmelser skall erkännas som en i laga ordning gjord deposition i varje fördragsslutande stat som tillåter eller kräver deposition av mikroorganism i samband med patentärenden.

2.2 Samarbetskonventionen

Samarbetskonventionen, PCT, har tillträtts av 39 stater, däribland alla nordiska länder utom Island, samt flertalet västeuropeiska stater, Förenta staterna, Japan och Sovjetunionen. Därjämte har Brasilien och ett antal afrikanska stater tillträtt konventionen.

---

¹) Se kap 9

Genom konventionen har de fördragsslutande länderna bildat en union för internationellt patentsamarbete. Den syftar främst till att en del av det dubbelarbete, som annars utförs då en uppfinning patentsöks i flera länder, skall kunna undvikas. Detta uppnås genom en centralisering av ansökningsförfarandet och granskningen av patentansökningarna. Konventionen ställer även upp enhetliga regler för ansökningens form och innehåll.

Enligt konventionen är det möjligt att samtidigt söka patent i en eller flera av konventionsstaterna genom en s k internationell patentansökan. Rätt att ge in sådan patentansökan tillkommer den som är medborgare i eller har hemvist eller säte i fördragsslutande stat. Ansökningen kan ges in antingen till patentmyndigheten i den stat i vilken sökanden är medborgare eller till patentmyndigheten i den stat där han har hemvist. Sökanden skall från början ange vilka stater han önskar att ansökningen skall omfatta (designerade stater). Ansökningen får i de stater den omfattar samma rättsverkan som nationell ansökan i en enda medlemsstat och åtnjuter prioritet enligt Pariskonventionen.

Behandlingen av patentansökningar enligt samsamarbetskonventionen sker i två huvudfaser. En internationell patentansökan skall således bli föremål för nyhetsgranskning hos internationell nyhetsgranskningsmyndighet (fas I). Sökanden har också möjlighet att få en förberedande patenterbarhetsprövning av ansökningen utförd (fas II).

När sökanden har fått utlåtande över granskningen samt patenterbarhetsprövning, om han begärt sådan, kan han ta ställning till om han vill återkalla ansökningen eller fullfölja den och få den prövad i någon eller några av de stater den omfattar. Om han fullföljer ansökningen prövas den i vanlig ordning av berörda nationella patentmyndigheterna. Dessa är emellertid inte bundna av resultatet av nyhetsgranskningen eller av den förberedande patenterbarhetsprövningen. Granskningen eller prövningen syftar nämligen endast till att underlätta de nationella myndigheternas fortsatta handläggning av ansökningen.

Samarbetskonventionen innehåller vissa bestämmelser, vilkas syfte är att främja den ekonomiska utvecklingen i u-länderna genom att underlätta för dessa länder att få tillgång till modern teknologi.

I tillämpningsföreskrifter till samarbetskonventionen anges vilka krav som en internationell nyhetsgranskningsmyndighet måste uppfylla. Myndigheten måste ha tillgång till minst 100 heltidsanställda granskare, som är kompetenta att utföra nyhetsgranskning. Ett patentverk med tillgång till detta antal granskare anses ha en sådan spridning av arbetsuppgifterna, att varje granskare kan vara tillräckligt kunnig på sitt område. Vidare måste myndigheten förfoga över viss minimidokumentation. Det svenska och det europeiska patentverket har, i likhet med patentmyndigheterna i Australien, Japan, Sovjetunionen och Österrike, utsetts av generalförsamlingen för unionen för internationellt patentsamarbete att vara myndigheter för internationell nyhetsgranskning och internationell förberedande patenterbarhetsprövning. Förenta staternas patentverk har utsetts att vara internationell nyhetsgranskningsmyndighet.¹

2.3 Den europeiska patentkonventionen

Den europeiska patentkonventionen, EPC, syftar till ett mer långtgående internationellt patentsamarbete än samarbetskonventionen.

Den europeiska patentkonventionen har tillträtts av elva stater, nämligen Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Liechtenstein, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige och Österrike. Enligt konventionen bildar de fördragsslutande staterna en europeisk patentorganisation, EPO, med ett gemensamt patentverk, European Patent Office, det europeiska patentverket. Organisa-

---

¹ För närmare detaljer om samarbetskonventionen hänvisas till patentpolicykommitténs betänkande (SOU 1974:63).

tionens uppgift är att i enlighet med konventionens bestämmelser meddela patent för de stater som tillträtt densamma. Konventionen inskränker dock inte de fördragsslutande staternas rätt att utfärda patent för den egna staten.

Den europeiska patentkonventionen har 178 artiklar. Till konventionen hör utförliga tillämpningsföreskrifter samt fyra särskilda protokoll, vilka utgör integrerade delar av konventionen.

Konventionen innehåller en fullständig reglering av förutsättningarna för att få europeiskt patent. Denna reglering är fristående från de fördragsslutande staternas nationella patentlagstiftning. Vidare regleras i konventionen handlägningsordningen vid det europeiska patentverket. Konventionen innehåller också bestämmelser om rättsverkan av europeisk patentansökan och europeiskt patent. I princip skall sådan ansökan eller sådant patent i stat som ansökningen eller patentet avser (designerad stat) ha samma rättsverkan som ansökan hos eller patent meddelat av den statens patentmyndighet. I vissa hänseenden är konventionens bestämmelser om rättsverkan av europeisk patentansökan och europeiskt patent tvingande för de fördragsslutande staterna.

Europeisk patentansökan får ges in direkt till det europeiska patentverket eller till nationell patentmyndighet i fördragsslutande stat, om denna myndighet har åtagit sig att förmedla sådana ansökningar till det europeiska patentverket.

Det europeiska patentverkets officiella språk är engelska, franska och tyska. Europeisk patentansökan skall vara avfattad på ett av dessa språk.

Rätt att söka europeiskt patent tillkommer uppfinnaren eller dennes rättsinnehavare. Något krav på att sökanden skall vara medborgare i eller ha hemvist i fördragsslutande stat finns inte.

Tvist om rätt till uppfinning prövas av nationell domstol. Till konventionen har emellertid fogats ett protokoll angående behörig domstol och erkännande av beslut rörande rätten att få europeiskt patent, det s k erkännandeprotokollet. Genom detta förbinder sig de fördragsslutande staterna att erkänna ett avgörande om rätt till europeisk patentansökan som meddelats i en annan fördragsslutande stat. Sådan stat kan emellertid genom att avge reservation undgå att under en övergångstid på högst tio år från konventionens ikraftträdande bli bunden av protokollet. Hittills har endast Österrike reserverat sig.

För att ett europeiskt patent skall upprätthållas i de stater, för vilka det har meddelats, krävs att patenthavaren i vanlig ordning i varje sådan stat betalar årsavgift enligt vad som föreskrivs i den statens lag. Fördragsslutande stat får dock inte ta ut årsavgift förrän från det patentår som börjar närmast efter det under vilket det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att meddela patentet. Detta beror på att sökanden under ansökningstiden måste betala årsavgifter till det europeiska patentverket. De fördragsslutande staterna skall inbetala viss del av de uppburna årsavgifterna för europeiska patent till det europeiska patentverket. Denna del, som sedan den 1 januari 1985 är 50 procent, har bestämts av den europeiska patentorganisationens högsta organ, förvaltningsrådet.

Förhållandet till 1970 års samarbetskonvention regleras dels i själva konventionstexten, dels i ett av de särskilda protokollen, det s k centraliseringsprotokollet. Internationella patentansökningar som görs enligt samarbetskonventionen får handläggas vid det europeiska patentverket. Denna handläggning skall ske enligt samarbetskonventionens bestämmelser, kompletterade med bestämmelserna i den europeiska patentkonventionen. Det europeiska patentverket skall vara internationell nyhetsgranskningsmyndighet och i förekommande fall myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning.

Avtal har träffats mellan den europeiska patentorganisationen och WIPOs internationella byrå om att det europeiska patentverket skall vara internationell nyhetsgranskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen. I centraliseringsprotokollet förbinder sig de stater som tillträder den europeiska patentkonventionen att till förmån för det europeiska patentverket avstå från att låta sina nationella patentmyndigheter tjänstgöra som internationell nyhetsgranskningsmyndighet, resp myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen. Avsikten med denna ordning är att efter en övergångstid i princip endast det europeiska patentverket skall utöva dessa funktioner för de stater som tillhör den europeiska patentorganisationen.

I centraliseringsprotokollet görs dock undantag för patentmyndighet i stat, vars officiella språk inte är något av de officiella språken vid det europeiska patentverket (engelska, franska och tyska). Sådan stats patentmyndighet får utföra både internationell nyhetsgranskning och internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen, med den begränsningen att myndigheten får utföra sådan granskning, respektive prövning endast såvitt avser ansökningar från sökande som är medborgare i eller har hemvist i den staten eller i angränsande stat som har tillträtt den europeiska patentkonventionen. Förvaltningsrådet kan vidare tillåta patentmyndigheten i fördragsslutande stat att utföra dessa uppgifter även i fråga om internationella patentansökningar som görs av den som är medborgare i eller har hemvist i icke fördragsslutande stat, vilken har samma officiella språk som den fördragsslutande staten. Förvaltningsrådet har gett det svenska patentverket rätt att tjänstgöra som internationell nyhetsgranskningsmyndighet och prövningsmyndighet inte bara för ansökningar från svenska sökande utan också för ansökningar som ges in av sökande från andra nordiska länder samt utvecklingsländer.

Beträffande internationell patentansökan, som har varit

föremål för nyhetsgranskning enligt samarbetskonventionen, föreskrivs i den europeiska patentkonventionen att kompletterande nyhetsgranskning skall företas vid det europeiska patentverket, om ansökningen fullföljs dit. För sådan ansökan skall sökande betala vanlig nyhetsgranskningsavgift vid det europeiska patentverket.

Genom beslut av förvaltningsrådet har fastställts att vid fullföljd till det europeiska patentverket av PCT-ansökan, för vilken internationell nyhetsgranskning gjorts vid det svenska patentverket, någon kompletterande nyhetsgranskning inte skall göras av det europeiska patentverket. Sådan ansökan skall där även vara befriad från nyhetsgranskningsavgift.

3 BEDÖMNINGAR VID SVERIGES ANSLUTNING TILL
SAMARBETSKONVENTIONEN OCH DEN EUROPEISKA PATENT-
KONVENTIONEN¹

3.1 Samarbetskonventionen

Patentpolicykommittén förordade att Sverige tillträdde samarbetskonventionen, och de flesta remissinstanserna delade kommitténs uppfattning. Kommittén ansåg att, om konventionen vann anslutning från de viktigare industristaterna, ett svenskt tillträde skulle medföra väsentliga fördelar för svenska sökande som önskar få patent på samma uppfinning i flera stater.

Föredragande departementschefen framhöll det omständliga och dyrbara i att söka patent på en uppfinning i flera länder. Sökanden måste således ge in en särskild ansökan för varje land som patentskyddet skall omfatta och för detta ändamål måste han lägga ned avsevärda kostnader på översättning av ansökningen. Vidare måste ansökningen anpassas till de krav i formellt och materiellt hänseende, som ställs upp i de olika ländernas lagstiftning. I allmänhet måste sökanden också anlita ombud i flera olika länder, och sökanden måste under hela handläggningstiden hålla kontakt med patentmyndigheterna i olika länder. Visserligen kan en patentsökande i allmänhet börja med att ge in ansökan i ett enda land och vänta upp till ett år med att ansöka om patent i övriga länder. Enligt Pariskonventionen kan han nämligen åberopa prioritet för samtliga ansökningar från den första ansökningen, under förutsättning att de senare ansökningarna ges in inom en tolv månadersperiod från den första ansökningen. Trots detta måste sökanden i stor utsträckning ådra sig

---

¹Prop 1977/78:1. LU 1977/78:10.

kostnader för ombud i olika länder och för översättning av ansökningar, redan innan han med säkerhet kan bedöma om uppfinningen över huvud taget är patenterbar.

I alla dessa hänseenden kunde enligt departementschefen samarbetskonventionen medföra lättnader för sökanden. Denne behöver endast ge in en enda ansökan som omfattar flera länder. I konventionen anges vilka formkrav en sådan ansökan måste uppfylla och de fördragsslutande staterna är skyldiga att godta en ansökan i formellt hänseende om den uppfyller konventionens krav. Härigenom skulle behovet av att anpassa ansökningen till formföreskrifter i olika länder falla bort. En förutsättning för att svenska patentsökande skulle kunna dra nytta av de fördelar konventionen erbjuder var emellertid att Sverige tillträdde konventionen. Rätten att göra internationell patentansökan är nämligen i princip förbehållen den som är medborgare i eller har hemvist i fördragsslutande stat.

En betydande fördel med konventionen ansåg departementschefen vara att en sökande först när han fått del av resultatet av den internationella nyhetsgranskningen behöver ta ställning till om han skall föra ansökningen vidare, och i vilka länder ansökningen i så fall skall fullföljas. I den mån det blev möjligt att även få internationell förberedande patenterbarhetsprövning, behövde ställningstagandet ske först sedan sökanden erhållit såväl nyhetsgranskningsrapporten som utlåtandet över patenterbarhetsprövningen. Sökanden behövde sålunda inte ådra sig kostnader vare sig för att anlita ombud i olika länder eller för att utarbeta översättning av ansökningen innan han tagit ställning i dessa avseenden.

Departementschefen anmärkte, att det var något oklart huruvida konventionens bestämmelser om internationell förberedande patenterbarhetsprövning skulle komma att träda i kraft under de närmaste åren, men delade patentpolicykommitténs åsikt att om konventionen vann anslutning från de viktigare industristaterna, ett svenskt tillträde under alla omständigheter skulle medföra väsentliga fördelar för svenska sökande som önskar få patent på samma uppfinning i flera stater. Konventionen hade redan tillträtts av två viktiga

industristater, Förbundsrepubliken Tyskland och USA. Från både japanskt och ryskt håll hade uttalats stort intresse för samarbete enligt konventionen. Sovjetunionen kunde förväntas tillträda konventionen under år 1977.

Departementschefen ansåg sig kunna utgå från att det svenska patentverket skulle utses till internationell nyhetsgranskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning, om Sverige begärde detta. Skedde detta skulle tillträdet till konventionen medföra ytterligare fördelar för svenska patentsökande och svenskt näringsliv. Departementschefen erinrade om att internationell ansökan skall vara avfattad på språk som har godtagits av den myndighet som skall utföra granskningen. Om patentverket blev internationell granskningsmyndighet, skulle det emellertid komma att åta sig att granska internationella ansökningar på svenska. Det skulle då vara en väsentlig fördel för svenska sökande och särskilt för svensk exportindustri att kunna ge in en på svenska avfattad internationell patentansökan samt, efter skriftväxling på vårt eget språk och med möjlighet att på ett enkelt sätt hålla kontakt med patentmyndigheten under handläggningen, kunna få ett utlåtande över granskningen av ansökningen, som beaktas vid ansökan om patent vid det europeiska patentverket och i många länder som kommer att stå utanför det europeiska patentsamarbetet.

Departementschefen underströk i likhet med en majoritet av remissinstanserna vikten av att det svenska patentverket gavs sådana resurser att det kunde ge svenska uppfinnare och svenskt näringsliv en informations- och dokumentationsservice som är av hög kvalitet och som främjar teknisk innovationsverksamhet i Sverige. Vidare framhöll departementschefen det angelägna i att handläggningen av nationella patentansökningar vid den svenska patentmyndigheten blir av samma kvalitet som handläggningen av europeiska patentansökningar vid det europeiska patentverket och den nyhetsgranskning och förberedande patenterbarhetsprövning, som skulle komma att äga rum enligt samarbetskonventionen.

Enligt departementschefens mening var frågan om patentverkets möjligheter att ge en service som främjar innovationsverksamhet i vårt land av största betydelse för svenskt näringsliv. Han ansåg att det inte kunde råda något tvivel om att det svenska patentverket fick större möjlighet att ge patentsökande och näringsliv tillfredsställande service i dessa avseenden, om patentverket blev internationell nyhetsgranskningsmyndighet och - under förutsättning att samarbetskonventionens bestämmelser om internationell förberedande patenterbarhetsprövning trädde i kraft - myndighet för dylik prövning.

Departementschefen framhöll att en sökande, som använder sig av samarbetskonventionens handläggningssystem för att söka patent på samma uppfinning i flera länder, skulle ådra sig förhållandevis höga avgifter. Med hänsyn till de avsevärda besparingar i form av minskade kostnader för ombud och översättning av ansökningar till främmande språk, som samarbetskonventionen medger, ansåg han emellertid att det knappast fanns anledning att befara att patentavgifterna skulle bli så höga, att de ointetgjorde de fördelar som konventionens handläggningssystem medför.

Sammanfattningsvis anförde departementschefen att det var ett väsentligt intresse för svenska uppfinnare och svenskt näringsliv att Sverige tillträdde konventionen och därigenom gav svenska sökande möjlighet att dra nytta av de fördelar som konventionen erbjuder.

Departementschefen berörde härefter verkningarna för det svenska patentverket av ett tillträde till konventionen. Ett genomförande av konventionens system med både nyhetsgranskning och förberedande patenterbarhetsprövning kunde enligt hans uppfattning på sikt medföra en väsentlig rationalisering för de patentverk som, i likhet med det svenska, gör en förprövning av ansökningarna. Den största rationaliseringsvinsten var att vänta från den del av systemet som avser internationell förberedande patenterbarhetsprövning. Om systemet med sådan prövning inte fick någon nämnvärd

betydelse, skulle däremot det svenska deltagandet i samarbetet enligt konventionen inte medföra någon väsentlig arbetslättning för det svenska patentverket.

I betänkande i anledning av propositionen uttalade lagutskottet att samarbetskonventionen ger lättnader för patentsökandena genom att patenteringsförfarandet blir både enklare och billigare i de fall patent önskas i flera länder. Utskottet pekade på att en patentsökande enligt konventionen kan avvakta resultatet av den internationella nyhetsgranskningen, innan man måste ta ställning till om och i vilken utsträckning han skall föra ansökningen vidare. Detta skulle innebära en betydande fördel för sökanden, inte minst genom att kostnaderna för ombud och översättning kunde nedbringas väsentligt. Ytterligare fördelar för svenskt vidkommande kunde vinnas om det svenska patentverket utsågs till internationell nyhetsgranskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning, bl a därigenom att internationella ansökningar kunde avfattas och handläggas på svenska. Utskottet ansåg det vara av väsentligt intresse att svenska uppfinnare och svenskt näringsliv fick åtnjuta de fördelar ett tillträde till konventionen sålunda skulle ge.

Frågan hur ett tillträde skulle inverka på det svenska patentverkets ställning ansåg utskottet böra bedömas med utgångspunkt från hur ett tillträde skulle påverka det framtida arbetskraftsbehovet i verket. Utskottet fann det angeläget att arbetsvolymen, och därmed personalbehovet, inte går ned så mycket att möjligheterna till service i olika hänseenden till uppfinnare och näringsliv försämras. Enligt utskottets mening skulle en svensk anslutning till samarbetskonventionen innebära fördelar för patentverket i de berörda hänseendena. Utskottet anmärkte dock att det värde för det svenska patentverket som ligger i att fungera som PCT-myndighet enligt samarbetskonventionen skulle starkt reduceras, om Sverige inte tillträdde även den europeiska patentkonventionen.

3.2 Den europeiska patentkonventionen

Patentpolicykommittén förordade att Sverige tillträdde konventionen under förutsättning att den tillträdde av samtliga EG-stater eller i vart fall av Danmark, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Storbritannien. Vidare utgick kommittén vid sitt ställningstagande från att samarbetskonventionen trädde i kraft samt att frågan om det svenska patentverkets ställning som internationell nyhetsgranskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen samt vissa därmed sammanhängande frågor fick en tillfredsställande lösning. Kommittén framhöll att konventionen är resultatet av ett mångårigt arbete på att få till stånd ett europeiskt patentsamarbete och att Sverige har tagit en aktiv del i detta arbete. Det vore därför enligt kommittén en naturlig utveckling att Sverige som medlem av den europeiska patentorganisationen fullföljde sina insatser för europeisk samverkan på patentområdet.

Kommitténs förslag att Sverige skulle tillträda konventionen vann bred anslutning vid remissbehandlingen. Styrelsen för teknisk utveckling, Svenska patentombudsforeningen, SACO/SR och Sveriges civilingenjörersförbund intog dock en övervägande negativ hållning.

Sålunda påpekade Sveriges civilingenjörersförbund bl a att konventionen till väsentlig del motiverades av det under 1960-talet ständigt växande antalet patentansökningar. Det årliga antalet ansökningar hade emellertid under 1970-talet sjunkit till en nivå som var betydligt lägre än väntat. Den rationaliseringsskäl som tidigare talade för ett tillträde hade sålunda delvis bortfallit. Förbundet ansåg vidare att den minskning av antalet granskare vid det svenska patentverket som ett tillträde till konventionen kunde medföra skulle kunna leda till en sänkning av handläggningens kvalitet. Antalet granskare skulle visserligen enligt förbundet kunna ökas genom en ändring i handläggningsordningen, t ex så att vissa beslut fattades kollegialt. Detta skulle dock

leda till att subventionering av verksamheten blev nödvändig.

Departementschefen framhöll att Sverige under arbetets gång lyckats få igenom önskemål om ändringar i det europeiska patentsystemet som tillgodosåg svenska intressen. Sålunda kunde det svenska patentverket komma att få en särställning i förhållande till patentverken i övriga stater som tillträdde den europeiska patentkonventionen. De stater som tillträdde konventionen förband sig nämligen i det s k centraliseringsprotokollet att till förmån för det europeiska patentverket avstå från att låta sina nationella patentmyndigheter tjänstgöra som internationell nyhetsgranskningsmyndighet resp myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen. Sverige hade emellertid utverkat särskilda undantagsbestämmelser i protokollet som skulle göra det möjligt för det svenska patentverket att även efter ett svenskt tillträde till den europeiska patentkonventionen utföra både nyhetsgranskning och förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen såvitt avser ansökningar från dem som är medborgare i eller har hemvist i något av de nordiska länderna.

Mot bakgrund av det sagda fanns det enligt departementschefens uppfattning starka skäl som talade för att Sverige borde tillträda konventionen. Frågan om ett tillträde måste emellertid grundas på en bedömning av i första hand verkningarna på längre sikt för svenskt näringsliv och svenska uppfinnare samt svenskt patentväsende som helhet. En sådan bedömning måste bli behäftad med en betydande osäkerhet. Verkningarna i nämnda hänseenden var nämligen till stor del beroende på faktorer i den framtida utvecklingen som det inte var möjligt att bilda sig någon säker uppfattning om. Framför allt fem faktorer var av betydelse, nämligen verkningarna för svenskt näringsliv och svenska uppfinnare av ett svenskt tillträde, verkningarna för det svenska patentverket, konventionens inverkan på Sveriges möjligheter att ge bistånd till utvecklingsländer, konventionens innehåll

från patenträttslig synpunkt samt de statsfinansiella frågorna.

Departementschefen underströk att kostnadsutvecklingen under en lång följd av år varit sådan, att patenteringskostnaderna utgjorde ett växande hinder för dem som önskade skydda sina uppfinningar i flera länder. Det fanns anledning att anta att denna utveckling skulle komma att fortsätta i oförändrad eller till och med i ökad takt. Departementschefen bedömde det vara av största vikt för svensk industri och svensk uppfinnarverksamhet att det även i framtiden blev möjligt att till rimliga kostnader skaffa sig ett fullgott patentskydd för nya produkter och tillverkningsmetoder. Sverige borde därför stödja ett internationellt patentsamarbete i Västeuropa. Stater som utgör en betydande del av vår exportmarknad kunde väntas bli medlemmar i den europeiska patentorganisationen. Det vore ett viktigt intresse för svensk industri att kunna få hållbara patent för dessa stater till rimlig kostnad. Sveriges medverkan i den europeiska patentorganisationen kunde otvivelaktigt bidra till att det europeiska patentsamarbetet blir framgångsrikt.

Departementschefen påpekade att tillströmningen av patentansökningar till det europeiska patentverket skulle bli av stor betydelse för kostnadsläget vid verket. Verksamheten skulle i princip finansieras helt genom avgifter. Interimskommittén för den europeiska patentorganisationen hade räknat med 30 000 patentansökningar om året. Beräkningarna av personalbehov och avgifter hade skett med hänsyn härtill och medfört en höjning av flertalet avgifter. Även med dessa högre avgifter torde det emellertid enligt departementschefen innebära betydande besparingar att använda sig av det europeiska patentverket om en uppfinning önskas skyddad i flera stater som tillhör den europeiska patentorganisationen.

Departementschefen framhöll vidare, att frågan om svenskt tillträde till den europeiska patentkonventionen inte borde ses i ett alltför kortsiktigt perspektiv. Sålunda kunde det

vara väl förenligt med svenska intressen att ett effektivt patentsamarbete kom till stånd i Europa, även om det skedde till priset av vissa omställningssvårigheter. Ett europeiskt patentsamarbete, som gjorde det möjligt att genom ett enda ansöknings- och prövningsförfarande få patent för flera stater, skulle möjliggöra avsevärda rationaliseringsvinster för svensk industri och svenska uppfinnare. Vissa av de fördelar som ett europeiskt patentverk skulle ge för svensk del var dock inte direkt knutna till ett svenskt tillträde till konventionen. Sålunda skulle det bli möjligt för svenska företag och uppfinnare att söka europeiskt patent för de stater som är medlemmar i den europeiska patentorganisationen även om Sverige inte tillträdde konventionen. Under förutsättning att den svenska patentlagstiftningen anpassades till konventionen oberoende av ställningstagandet i tillträdesfrågan skulle det svenska näringslivet vidare komma i åtnjutande av de fördelar som en harmonisering av patenträtten i Västeuropa medförde, även om Sverige inte tillträdde konventionen. Om Sverige stannade utanför konventionen tillkom emellertid kostnaderna för ett nationellt svenskt patent för den som önskade patent för både Sverige och någon eller några av de fördragsslutande staterna. Därtill kom att svenskt tillträde till konventionen gjorde det möjligt för svenska patentombud och anställda vid svenska företags egna patentavdelningar att uppträda som ombud vid det europeiska patentverket. Detta utgjorde enligt departementschefens mening en inte obetydlig fördel för svensk industri, i synnerhet för större företag.

Departementschefen påpekade att det i andra avseenden kunde medföra nackdelar för svenskt näringsliv om Sverige stod utanför det europeiska patentsamarbetet. Sverige hade dittills varit attraktivt när det gällde patentansökningar från utlandet. Detta hade varit till fördel för svenskt näringsliv, eftersom det bl a underlättat licensöverenskommelser, genom vilka svensk industri tillförts utländsk know-how. Det hade också inneburit att dokumentation över den senaste tekniska utvecklingen blivit tillgänglig här i landet på svenska. Om Sverige valde att stå utanför den

europiska patentorganisationen kunde det föreligga viss risk för att sökande som är intresserade av att få patentskydd i Europa begränsar sig till sådana stater för vilka patent kan meddelas av det europeiska patentverket. Sverige skulle då hamna i vad som ibland brukar kallas "patentskugga". Denna risk måste tillmätas betydelse, även om utvecklingen inte kunde bedömas med säkerhet.

Ett svenskt tillträde till den europeiska patentkonventionen ingav emellertid enligt departementschefen också farhågor för vissa negativa verkningar för svenskt näringsliv. Ett stort antal remissinstanser hade understrukit betydelsen av ett nationellt patentverk med sådan omfattning på verksamheten att det kan lämna snabb och kvalitativt högtstående service till svenskt näringsliv. Den rationalisering av patentadministrationen i Västeuropa som tillkomsten av det europeiska patentverket medför skulle utan tvekan få betydande återverkningar på omfattningen av det svenska patentverkets verksamhet. Patentpolicykommittén hade gjort beräkningar som pekade på att det svenska patentverket mot slutet av 1980-talet skulle behöva något över 100 heltidsanställda granskare mot dåvarande ca 180. Beräkningarna var emellertid mycket osäkra och det var därför inte uteslutet att ett svenskt tillträde till konventionen kunde medföra en sådan nedgång i det svenska patentverkets arbetsbelastning mot slutet av 1980-talet att tillgången på arbete inte längre gav sysselsättning åt det antal på 100 heltidsanställda granskare som är ett minimikrav för möjligheten att vara internationell granskningsmyndighet enligt samarbetskonventionen. Om utvecklingen blev sådan och fick till följd att det svenska patentverket inte kan kvarstå som internationell myndighet, kunde enligt departementschefens uppfattning bortfallet av arbetsuppgifter i det långa loppet bli så betydande att det svenska patentverkets möjligheter att lämna önskvärd service åt svenskt näringsliv och svenska uppfinnare allvarligt äventyrades. Verkningarna härav skulle i första hand drabba mindre och medelstor industri samt enskilda uppfinnare. Om antalet granskare minskade kraftigt, skulle detta sannolikt leda till en minskning av patentver-

kets effektivitet, eftersom varje granskare i så fall skulle få svara för ett större område av tekniken. En viss försämring av kvaliteten på patentverkets granskning kunde i så fall knappast undvikas.

Departementschefen ansåg det dock knappast troligt att verkets arbetsbelastning ens mot slutet av 1980-talet skulle gå ned så mycket att den väsentligt understiger vad som motsvarar arbetskapaciteten hos 100 heltidsanställda granskare. En nedgång av den totala arbetsmängden medförde nämligen även en minskning av kapaciteten hos varje granskare till följd av hans vidgade sakområde, vilket skulle bidra till att motverka minskningen av antalet granskare. Vidare fanns det anledning att räkna med att patentverkets sk uppdragsverksamhet, främst nyhetsgranskningen av uppfinningar utan samband med patentansökningar, skulle komma att öka. Det var också möjligt att det svenska patentverket kunde få vissa nya arbetsuppgifter. Patentverket kunde sålunda göra insatser för att utbilda patenttekniker från utvecklingsländerna.

Departementschefen ansåg att en hög teknisk innovationsnivå är av betydelse för att Sverige skall kunna upprätthålla sysselsättning och fortsatt välstånd. Erfarenheterna från senare år talade för att svensk industri i framtiden i ökad utsträckning måste satsa på produktion av teknologiskt avancerade produkter, där ett högt kostnadsläge är av underordnad betydelse men där tekniskt kunnande och yrkesskicklighet är väsentliga. Erfarenheterna visade också att även väletablerade industrigrenar löper risk att snabbt slås ut ur marknaden till följd av tekniska landvinningar på annat håll i världen, om de inte följer med i den tekniska utvecklingen. För att en hög innovationsnivå och en hög teknisk standard skall kunna upprätthållas behövs ett svenskt patentverk som har resurser att ge tillfredsställande service åt näringslivet. Skulle arbetsbelastningen vid det svenska patentverket minska så kraftigt att det föreligger risk för att verket inte längre kan ge arbete åt 100 heltidsanställda granskare, eller om risk eljest skulle uppkomma att verket till följd av bristande kapacitet inte

kan ge näringsliv och uppfinnare tillfredsställande service, förutsatte departementschefen att statsmakterna kom att vidta erforderliga åtgärder för att förhindra sådana negativa följder av ett svenskt tillträde till den europeiska patentkonventionen. Ett exempel på tänkbara möjligheter att öka patentverkets arbetsuppgifter vore att underlätta för i första hand svenska företag och uppfinnare att utnyttja patentverkets tjänster inom ramen för verkets uppdragsverksamhet. Insatser av detta slag skulle sannolikt bli av särskilt värde för mindre och medelstor industri samt enskilda uppfinnare. En ökning av uppdragsverksamhetens omfattning skulle innebära att patentverket kunde ha ett större antal heltidsanställda granskare än som eljest skulle vara fallet.

Till en fullständig bild av verkningarna för svenskt näringsliv hörde enligt departementschefen också konsekvenserna för de svenska patentombuden och deras verksamhet. Den rationalisering som den europeiska patentkonventionen kunde väntas leda till skulle också komma att påverka patentombudsbranschen. Både den europeiska patentkonventionen och samarbetskonventionen syftar bl a till att minska ombudskostnaderna, och det vore då ofrånkomligt att underlaget för patentombudens verksamhet minskas i motsvarande mån. En betydelsefull omständighet skulle bli i vad mån svenska patentombud kan finna nya uppgifter att ta till vara de möjligheter till internationellt inriktad verksamhet som konventionerna erbjuder.

I fråga om verkningarna för det svenska patentverket av ett tillträde till den europeiska patentkonventionen underströk departementschefen vidare det önskvärda i att svenska granskare kom att ingå i det europeiska patentverkets personal, så att hänsyn kan tas till svenska erfarenheter när praxis utvecklas vid det europeiska patentverket. Det vore därför angeläget att övergången av granskare från det svenska patentverket till den europeiska patentorganisationen underlättades. Detta kunde ske bl a genom att viss särskild utbildning, framför allt språkutbildning och utbildning röran-

de den europeiska patentkonventionens innehåll, ordnas för personal vid det svenska patentverket som avser att tjänstgöra vid det europeiska patentverket. Det vore också av stor betydelse att klarlägga möjligheterna för svenska granskare som går över till det europeiska patentverket att återvända till tjänstgöring vid det svenska patentverket om de så önskar. Dessa frågor borde lösas i samråd med berörda personalorganisationer.

När det gällde det svenska patentverkets ställning påpekade departementschefen att verket enligt centraliseringsprotokollets ordalydelse har rätt att utföra nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen - förutom i fråga om ansökningar från svenska sökande - endast i fråga om internationella ansökningar från sökande i angränsande stat som tillträtt den europeiska patentkonventionen. På svensk begäran hade interimskommittén dock enhälligt uttalat att centraliseringsprotokollet inte torde hindra det svenska patentverket att ta emot och handlägga ansökningar från Danmark, Finland och Norge, även om inte dessa stater ännu har tillträtt den europeiska patentkonventionen. Från samtliga nordiska länder hade framhållits vikten av att en internationell nyhetsgranskningsmyndighet kommer att finnas inom det nordiska språkområdet, och enighet hade rått om att det svenska patentverket bör åta sig att utföra nyhetsgranskning av internationella ansökningar från sökande i de nordiska länderna. Departementschefen ansåg det självklart att Sverige bör låta sitt patentverk åtaga sig denna uppgift.

I fråga om betydelsen av det svenska patentverkets blivande ställning som internationell myndighet enligt samarbetskonventionen framhöll departementschefen också följande. I den europeiska patentkonventionen föreskrivs att om internationell patentansökan har varit föremål för nyhetsgranskning enligt samarbetskonventionen, kompletterande nyhetsgranskning skall företas vid det europeiska patentverket. För sådan ansökan skall sökanden betala samma avgift som om någon nyhetsgranskning enligt samarbetskonventionen inte hade ägt rum. Förvaltningsrådet får emellertid bestämma att

det europeiska patentverket skall avstå från kompletterande nyhetsgranskning av ansökan som har varit föremål för nyhetsgranskning enligt samarbetskonventionen och endast ta ut reducerad avgift av sökanden.

Departementschefen erinrade om att för det fall Sverige tillträdde den europeiska patentkonventionen och det svenska patentverket blev internationell granskningsmyndighet skulle ett samarbetsavtal ingås mellan det europeiska patentverket och det svenska patentverket. Detta avtal skulle i första hand syfta till att nyhetsgranskningen vid de båda myndigheterna skulle bli av samma kvalitet. Departementschefen ansåg det väsentligt att avtalet fick ett sådant innehåll att kompletterande nyhetsgranskning inte behöver äga rum såvitt avser internationell patentansökan som har varit föremål för internationell nyhetsgranskning vid det svenska patentverket och att nyhetsgranskningsavgiften därför kunde reduceras. Det var nämligen först härigenom som avgörande fördelar av att det svenska patentverket blev en internationell nyhetsgranskningsmyndighet uppkom för svenska sökande och sökande i de andra nordiska länderna.

Departementschefen erinrade om att samarbetskonventionen har till syfte bl a att främja den ekonomiska utvecklingen i utvecklingsländerna. Patentpolicykommittén hade ansett att Sverige inom ramen för samarbetskonventionen skulle kunna hjälpa utvecklingsländerna genom att efter överenskommelse med sådana länder låta det svenska patentverket utföra nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning åt patentmyndigheter i dessa länder. Därigenom skulle Sverige kunna medverka till att inte andra patent kommer att gälla för utvecklingsländer än sådana som har föregåtts av en noggrann prövning och därför avser uppfinningar som är värda patentskydd. Enligt departementschefens uppfattning skulle Sverige ha tillfredsställande möjligheter att ge bistånd åt utvecklingsländer inom ramen för samarbetskonventionen även sedan Sverige tillträtt den europeiska patentkonventionen.

När det gällde värderingen av den europeiska patentkonven-

tionen från patenträttslig synpunkt underströk departementschefen att konventionens patenträttsliga innehåll i huvudsak står i god överensstämmelse med nordisk patenträtt. I samband med frågan om ett svenskt tillträde till konventionen fanns det enligt departementschefen inte anledning att beröra mer än två patenträttsliga frågor, nämligen uppfinnarens ställning och patentskyddets beroende av patentkraven. Härvidlag ansåg departementschefen, att den reglering som uppfinnarens ställning fått i konventionen var godtagbar från svensk synpunkt samt att inte heller konventionens reglering av patentskyddets omfattning utgjorde något hinder för ett svenskt tillträde till konventionen.

När det gällde de statsfinansiella frågorna inför ett svenskt tillträde bedömde departementschefen att statsverkets ekonomiska åtaganden i samband med ett tillträde inte skulle bli av större omfattning samt att några statsfinansiella skäl inte kunde anföras mot ett tillträde.

Sammanfattningsvis ansåg departementschefen att de fördelar som ett tillträde till den europeiska patentkonventionen skulle ge Sverige och svenska intressen klart övervägde nackdelarna. Vidare ansåg han att frågan om det svenska patentverkets ställning inom ramen för samarbetskonventionen efter ett svenskt tillträde till den europeiska patentkonventionen fått en från svensk synpunkt godtagbar lösning.

Lagutskottet framhöll att den europeiska patentkonventionen torde vara ett av de hittills mest avancerade exemplen på rättsligt samarbete över de handelspolitiska blockgränserna i Europa. Utskottet ansåg det som en stor framgång att man på bred västeuropeisk bas lyckats åstadkomma en samlad lösning i riktning mot ett effektivare patentväsende. Sverige hade tagit en mycket aktiv del i utarbetandet av konventionen, och dess bestämmelser i materiellt hänseende hade i hög grad kommit att överensstämma med innehållet i gällande nordisk rätt på området. Jämfört med övriga europeiska staters nationella patentorgan hade det svenska patentverket fått en förmånlig ställning i viktiga hänseen-

den. Utskottet fann det naturligt att Sverige genom att tillträda konventionen fullföljde sina insatser för europeisk samverkan på det patenträttsliga området. Utskottet bedömde de ekonomiska fördelarna av ett tillträde vara betydelsefulla för uppfinnare och näringsliv.

I likhet med departementschefen underströk utskottet emellertid att åtgärder måste vidtas, om Sveriges anslutning till konventionen skulle medföra att patentverkets arbetsvolym minskar mer än som antagits. Utskottet ansåg det vara ett vitalt svenskt samhällsintresse, att patentverket kan upprätthålla en god standard och att verket har möjlighet att ta nya initiativ för att tillgodose näringslivets och uppfinnarnas behov.

4 SAMARBETSKONVENTIONENS EFFEKTER PÅ SVENSKT PATENTVÄSEN

4.1 Bakgrund

Under 1960-talet ägde en kraftig ökning av arbetsbelastningen vid vissa patentverk rum. Trots ett kontinuerligt rationaliseringsarbete lyckades dessa patentverk i regel inte undgå besvärande balanser (den s k patentkrisen). För att minska arbetsbelastningen införde de holländska, västtyska och japanska patentverken under 1960-talet och början av 1970-talet uppskjuten förprovning, vilken i stora drag innebär att en saklig prövning huruvida patenterbarhetsvillkoren är uppfyllda görs endast på särskild framställning. Några patentverk, däribland de amerikanska och svenska, lyckades dock i så måtto bemästra den snabbt ökande arbetsbördan att den obligatoriska förprovningen kunde bibehållas. Under senare delen av 1970-talet och de första åren av 1980-talet bröts uppgången i antalet patentansökningar i de flesta stater och följdes av en viss minskning. Under allra senaste tid har återigen en ökning av antalet patentansökningar förmärkts.

Samarbetskonventionen och det patenteringssystem som därigenom grundlades¹ - det s k PCT-systemet - tillkom som ett led i strävandena att bemästra "patentkrisen" och har främst till syfte att en del av det dubbelarbete som annars utförs, då en uppfinning patentsöks i flera länder, skall kunna undvikas. Konventionen innehåller också vissa bestämmelser som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i u-länderna genom att underlätta för dessa länder att få tillgång till modern teknologi.

---

1) Se avsnitt 2.2

PCT-systemets internationella betydelse består i att det är det enda praktiska samarbetsprogram som omsluter såväl u-länder som i-länder och de s k socialistländerna. Bakom PCT ligger således ett universellt samarbete och i detta har Sverige mycket aktivt tagit del.

4.2 Det svenska patentverkets roll som internationell myndighet enligt samarbetskonventionen

4.2.1 Allmänt

PCTs generalförsamling har utsett det svenska patentverket att vara internationell myndighet för nyhetsgranskning och för internationell förberedande patenterbarhetsprövning enligt samarbetskonventionen.¹

I ett avtal av den 11 april 1978 mellan WIPOs internationella byrå och det svenska patentverket har bestämmelser meddelats om patentverkets verksamhet som internationell myndighet. I avtalet har förutsatts att patentverket skall kunna behandla PCT-ansökningar avfattade på något av de nordiska språken eller på engelska. Genom särskilda avtal har Danmark, Finland, Norge, Brasilien och OAPI (l'Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle) utsett det svenska patentverket att vara PCT-myndighet för dem. Patentverket har i förhållande till u-länderna också åtagit sig att ta emot PCT-ansökningar på franska. De flesta PCT-ansökningar som behandlas av patentverket som internationell myndighet är svenska ansökningar och ansökningar från de övriga nordiska länderna.

Det svenska patentverkets ställning som PCT-myndighet har medfört ökade krav på tillgången till patentdokumentation. Det samlade granskningsmaterialet omfattar sålunda numera de amerikanska, engelska, franska, tyska, danska, finska,

---

¹Se avsnitt 2.2

norska och svenska patentskrifterna samt de publicerade europeiska patentansökningarna och PCT-ansökningarna. Därjämte granskas japanska och ryska sammandrag - abstracts - av patentskrifter samt vissa australiensiska, kanadensiska och österrikiska patentskrifter. Till granskningsmaterialet hör också tidskrifter som krävs enligt samarbetskonventionens bestämmelser. Som komplement till den manuella granskningen utnyttjas kommersiella databaser (se under 6.1.4.4).

4.2.2 Ansökningsvolymen

PCT-systemet fick en trög start. Under det första verksamhetsåret gavs i hela världen drygt 1 700 ansökningar in. Systemet anses fortfarande befinna sig i en inledningsfas.

Antalet PCT-ansökningar vid det svenska patentverket, dvs de som lämnats till verket såsom mottagande PCT-myndighet och de i vilka nyhetsgranskning och preliminär patenterbarhetsprövning begärts, har emellertid hela tiden ökat. Därmed har också patentverkets arbetsvolym ökat. Antalet internationella ansökningar som skall granskas och bedömas var budgetåret 1978/79 200, budgetåret 1979/80 400, budgetåret 1980/81 700, budgetåret 1981/82 1 000, och budgetåret 1982/83 1 100, för att budgetåret 1983/84 uppgå till 1 200. I de angivna antalen PCT-ansökningar ingår ansökningar från Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Patentverket har i sina anslagsframställningar för budgetåren 1984/85 och 1985/86 antagit att 1 300 ansökningar ges in. För budgetåret 1986/87 räknar patentverket med att 1 400 ansökningar ges in. Motsvarande siffra för budgetåren 1987/88 och 1988/89 är 1 500 ansökningar. För budgetåren 1989/90 och 1990/91 antar man att antalet blir 1 600. I de angivna antalen ingår framställningar om s.k. ITS-granskning (se 4.2.6). Under 1990-talet antas det totala antalet ansökningar öka med 100 vartannat år.

Anledningen till att man väntar en successiv ökning av antalet ansökningar är framför allt att vissa regler trätt i kraft som syftar till att förenkla ansökningsförfarandet både för patentsökande och för patentmyndigheterna. Avseende har också fästs vid att Italien den 28 mars 1985 har anslutit sig till samarbetskonventionen i dess helhet, dvs i fråga om såväl fas I som fas II. Vidare är att märka att Förenta staterna, som tidigare reserverat sig mot fas II, gett till känna sin avsikt att häva reservationen.

4.2.3 Finansieringsfrågor

Det svenska patentverkets verksamhet som PCT-myndighet ger för närvarande underskott. För de tjänster som verket tillhandahåller som PCT-myndighet bestämmer visserligen verket självt avgifterna. Dessa sattes emellertid avsiktligt lågt från början. Anledningen till det var dels att man önskade slå ut de fasta kostnaderna på långt fler ansökningar än som faktiskt har givits in, dels att man ville väcka intresse för PCT-systemet. Avgiften för de sökande, som lämnar in en ansökan till det svenska patentverket för att verket skall vidarebefordra ansökningen till WIPO, är 300 kr. Nyhetsgranskningsavgiften uppgår till 2 200 kr. För en nordisk sökande som till sin PCT-ansökan har fogat en nyhetsgranskningsrapport, sammanställd av det svenska patentverket eller av en patentmyndighet i de övriga nordiska länderna, uppgår granskningsavgiften till 1.600 kr. Avgiften för en preliminär patenterbarhetsprövning är 1.500 kr. Verksamheten som PCT-myndighet kräver emellertid en organisation som till sin omfattning är oberoende av det antal PCT-ansökningar som handläggs vid verket. Detta har lett till att verksamheten för närvarande täcker sina kostnader endast till ca 40 procent och således subventioneras med de avgifter som inflyter från verksamheten med nationella patentansökningar. Patentverket undersöker därför möjligheten att höja avgifterna för en PCT-ansökan.

Vid bedömningen av om PCT-ansökningarna medför en ökad arbetsbelastning för patentverket måste hänsyn tas till

att dessa, då de kommer från svenska sökande, redan granskats av verket som nationell myndighet. Det är endast PCT-ansökningar, som lämnas in av sökande från andra nordiska länder, som innebär väsentligt ökade arbetsuppgifter för verket. Under 1984 lämnades 274 PCT-ansökningar in från övriga nordiska länder.

4.2.4 Personalen

Anslutningen till samarbetskonventionen, som utgör ett led i den av bl a Sverige eftersträlvade internationaliseringen av patenteringsförfarandet, har medfört ökade krav på personalens kompetens, i synnerhet i fråga om språkkunskaper. För att förbättra dessa har det svenska patentverket anordnat utbildning av personalen.

4.2.5 Tekniken

Sveriges anslutning till samarbetskonventionen - och till den europeiska patentkonventionen - har medfört en aktivering av svenskt samarbete med de olika internationella organ som har till uppgift att utveckla det datorbaserade stödpatentingenjörerna behöver i sin verksamhet. Ett sådant aktivt samarbete förekommer bl a med det europeiska patentverket och på ett internationellt plan under ledning av WIPO.

4.2.6 Internordiskt patentsamarbete

Det svenska patentverket lägger särskild vikt vid att, inom ramen för samarbetskonventionen, utveckla det nordiska patentsamarbetet. Avtal träffades den 12 oktober 1978 mellan de danska, finska, norska och svenska patentmyndigheterna om samverkan med anledning av samarbetskonventionen. Genom avtalet har det svenska patentverket i egenskap av internationell granskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning åtagit sig att utföra dels internationell nyhetsgranskning, dels nyhetsgranskning av internationellt slag, International Type Search (ITS), och

dels internationell preliminär patenterbarhetsprövning för respektive nordiskt lands nationella patentansökningar. Åtagandet gäller ansökningar avfattade på danska, engelska, finska, isländska, norska och svenska.

Närmare redogörelse för patentsamarbetet inom det nordiska språkområdet lämnas i kapitel 7.

4.3 Erfarenheter av PCT-systemet i praktisk tillämpning

Utredningen har inhämtat åtskilliga synpunkter på hur PCT-systemet kommit att utfalla i praktiken. Därvid har inledningsvis påpekats att anledningen till att Sverige anslöt sig till samarbetskonventionen - och den europeiska patentkonventionen - var viljan att medverka i internationellt och europeiskt samarbete på patentområdet och samtidigt därmed få minskat dubbelarbete och en mer rationell ordning för de patentsökande. Mot det nu anförda har under utredningens gång inte framförts någon invändning.

4.3.1 Betydelsen för de sökande

PCT-systemet är internationellt vittomfattande. Trots detta har det inte blivit så attraktivt för flertalet sökande som man från början räknade med. Systemet har dock från början utnyttjats i relativt stor omfattning av svenska och nordiska sökande. Detta hänger till betydande del samman med att det svenska patentverket aktivt informerat om PCT-systemet och även på annat sätt verkat för att det skall bli attraktivt.

PCT-systemet är komplicerat och bemängt med regler som måste iakttas av den patentsökande. Risken att göra fel och därigenom lida rättsförlust har varit stor. Både industriföretag och patentombud har hävdats att man därför inte med gott samvete har kunnat rekommendera uppfinnare att "gå PCT-vägen" med sina ansökningar.

Andemeningen med PCT-systemet är att en nyhetsgranskning, resp en patenterbarhetsprövning skall göras, innan en patentansökan förs över till de enskilda ländernas patentmyndigheter. PCT-systemets gynnsamma utveckling förefaller emellertid ha försvårats av att vissa nationella patentverk - när en ursprunglig PCT-ansökan kommit under deras bedömande - hävdat sina nationella principer i en utsträckning som står i strid med samarbetskonventionen. De nationella patentverken synes nämligen i åtskilliga fall inte fästa avseende vid sådan nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning som utförs av internationell PCT-myndighet. Även av denna anledning har industrin varit mindre benägen att utnyttja PCT-systemet.

Samarbetskonventionens invecklade formella regler har minskat u-ländernas intresse för PCT-systemet. Detta är beklagligt med tanke på de förhoppningar som fanns vid tillkomsten av konventionen, nämligen att u-länderna skulle kunna få patentansökningar bedömda på ett kvalificerat sätt utan att för den skull behöva sätta upp egna patentverk.

På svenskt initiativ har PCT-systemet under senaste tid reviderats. Nya regler trädde i kraft den 1 januari 1985. De syftar till att förenkla både för sökande och för patentmyndigheter. Ett framträdande drag i revisionsarbetet har varit att fel som en sökande begått under förfarandet skall kunna avhjälpas och inte behöva få ödesdigra konsekvenser. PCT-systemet har genom ändringarna inte blivit mindre invecklat men däremot praktiskt taget riskfritt.

Det svenska patentverkets ställning som PCT-myndighet gör det möjligt för en svensk patentsökande att till det svenska patentverket ge in en på svenska avfattad internationell ansökan som kan omfatta samtliga till samarbetskonventionen anslutna länder. En översättning av ansökan till engelska måste dock ges in till verket inom 3-4 månader från inlämningsdagen.

Förvaltningsrådet i den europeiska patentorganisationen har bestämt att vid fullföljd till det europeiska patentverket av en patentansökan enligt samarbetskonventionen, för vilken internationell nyhetsgranskning gjorts vid det svenska patentverket, ingen kompletterande nyhetsgranskning skall göras av det europeiska patentverket. Sådan ansökan skall också vara befriad från nyhetsgranskningsavgift där. PCT-systemet har däremot inte lett till lägre avgifter vid de nationella patentverken.

PCT-systemet är fördelaktigt om sökanden är i tidsnöd, vill skjuta patenteringskostnaderna framför sig eller är osäker på uppfinningens kommersiella värde.

Samarbetskonventionen ställer krav på att en fullständig genomgång av patentlydningen sker vid nyhetsgranskningen av PCT-ansökningar. Nyhetsgranskningen vid det svenska patentverket har hög kvalitet. Svenska och övriga nordiska sökande har därför påtagliga fördelar av att det svenska patentverket är internationell PCT-myndighet.

4.3.2 Betydelsen för det svenska patentverket

Den omständigheten att patentverket utsetts till PCT-myndighet har gett Sverige en jämförelsevis stark ställning i förhållande till den europeiska patentorganisationen. Detta har Sverige nytta av bl a vid förhandlingar om samarbete inom ramen för den europeiska patentkonventionen. I egenskap av PCT-myndighet har det svenska patentverket vidare möjlighet att aktivt medverka i det tekniska utvecklingsarbete som förekommer inom ramen för WIPOs verksamhet. Det svenska patentverket ingår bland de patentmyndigheter som regelmässigt inbjuds att medverka i det utvecklingsarbete som initieras inom ramen för de befintliga patentkonventionerna.

Som framgår av redogörelsen för det svenska patentverkets utveckling (6.1.2) kom anslutningen till den europeiska patentkonventionen att medföra en avsevärd minskning av

det svenska patentverkets arbetsvolym. Denna minskning har i viss mån kompenseras genom det arbete som tillförts patentverket i egenskap av PCT-myndighet.

De åtaganden som föreligger och de frister som gäller enligt samarbetskonventionen gör att PCT-ansökningarna vid patentverket får en ofrånkomlig förtur i förhållande till övriga patentansökningar. Därtill kommer att granskningen av PCT-ansökningar är mer tidskrävande än granskningen av nationella ansökningar. Dessa omständigheter kan ibland störa handläggningen av nationella patentansökningar. Det är viktigt att inte denna handläggning trängs undan av PCT-ärendena.

4.4 PCT-systemet och framtiden

Sverige är i förhållande till folkmängden det land som mest utnyttjat PCT-systemet. Man räknar med att systemets betydelse kommer att öka allteftersom fler länder ansluter sig till systemets fas II, den förberedande patenterbarhetsprövningen. Överhuvudtaget väntas systemet öka i inflytande ju mer samarbetet mellan länderna på patentområdet utvecklas. Italien har nyligen anslutit sig till samarbetskonventionen, och Förenta staterna väntas häva sin reservation beträffande PCT-systemets fas II. Italiens anslutning väntas göra PCT-systemet ännu mer attraktivt, eftersom man numera i en PCT-ansökan kan designera samtliga till den europeiska patentkonventionen anslutna stater. Förenta staternas hävande av reservationen anses vara ett utomordentligt viktigt politiskt ställningstagande. Å andra sidan har det påpekats, att arbetsuppgifterna för det svenska patentverket kommer att minska i den mån konventionsstater ansluter sig också till PCT-systemets fas II. Därigenom kommer nämligen allt fler PCT-ansökningar, då de fullföljs vid det svenska patentverket, att vara fullständigt behandlade - dvs internationellt granskade när det gäller såväl nyhetskravet som övriga krav för patenterbarhet. PCT-ansökningar som skapar merarbete för det svenska patentverket är emellertid sådana, som härrör från länder

vilka valt det svenska patentverket som PCT-myndighet, främst länder i Norden. En ökning av antalet PCT-ansökningar från svenska sökande medför däremot inte någon mer betydligt ökad arbetsvolym för det svenska patentverket.

En omständighet som i längden kan komma att hämma PCT-systemets utveckling är att kostnaderna för nyhetsgranskning vid det europeiska patentverket är så höga, att enskilda uppfinnare eller mindre företag inte har råd att göra PCT-ansökan vid det patentverket. Detta har beklagats inom såväl WIPO som industrikretsar. De sökande som kan använda det svenska patentverket undgår emellertid nackdelen med höga avgifter i det europeiska patentverket.

5 DEN EUROPEISKA PATENTORGANISATIONENS UTVECKLING

5.1 Inledning

Det europeiska patentverket i München öppnade sin verksamhet den 1 juni 1978. Från samma tidpunkt kunde också PCT-ansökningar ges in.

5.2 Den europeiska patentkonventionen i huvuddrag

Genom den europeiska patentkonventionen bildades en europeisk patentorganisation¹. Organisationen är självständig i administrativt och ekonomiskt avseende och består av ett förvaltningsråd och ett europeiskt patentverk. Organisationen uppgift är att i enlighet med konventionens bestämmelser meddela patent för de stater som har tillträtt konventionen. Konventionen inskränker dock inte de fördragsslutande staternas rätt att ha egna patentverk som meddelar patent för vederbörande stat.

Konventionen innehåller en fullständig reglering av förutsättningarna för att få europeiskt patent. Denna reglering är fristående från de fördragsslutande staternas nationella patentlagstiftning. Konventionen innehåller också bestämmelser om rättsverkan av europeisk patentansökan och europeiskt patent. I princip skall sådan ansökan eller sådant patent i stat som ansökningen eller patentet omfattar ha samma rättsverkan som en ansökan hos eller ett patent meddelat av den statens patentmyndighet.

Konventionens regler om patenterbarhetsvillkor överensstämmer i huvudsak med vad som gäller enligt den svenska patent-

---

¹För närmare detaljer se avsnitt 2.3 och 3.2 samt patentpolicykommitténs betänkande SOU 1976:24 och prop 1977/78:1.

lagen. För att europeiskt patent skall meddelas krävs sålunda att uppfinningen är ny, har uppfinningshöjd och kan tillgodogöras industriellt.

Ett europeiskt patent i varje fördragsslutande stat för vilken det har meddelats skall ha samma rättsverkan som ett i den staten meddelat nationellt patent och även i övrigt följa samma bestämmelser som nationellt patent, om inte annat föreskrivs i konventionen. Rättsverkan inträder fr o m den dag då det europeiska patentverket kungör att europeiskt patent har meddelats.

5.3 Organisationen

Förvaltningsrådet, som utgörs av företrädare för de fördragsslutande staterna, är organisationens högsta organ. Rådet reglerar genom generella föreskrifter verksamheten vid det europeiska patentverket, fastställer organisationens budget och tillsätter högre befattningshavare vid det europeiska patentverket.

Enligt ett av de särskilda protokollen till konventionen, protokollet rörande centralisering av det europeiska patent-systemet och införandet av detta system (det s k centraliseringsprotokollet), har internationella patentinstitutet i Haag (IIB) vid konventionens ikraftträdande införlivats med det europeiska patentverket. Vid institutet, som numera utgör en filial till det europeiska patentverket, utförs nyhetsgranskning av patentansökningar. En mindre filial för nyhetsgranskning har också upprättats i Väst-Berlin.

Vid det europeiska patentverket finns en mottagningsavdelning, nyhetsgranskningsavdelningar, prövningsavdelningar, invändningsavdelningar, en rättsavdelning, besvärskamrar och en stor besvärskammare.

5.4. Formella regler

Rätt att söka europeiskt patent tillkommer uppfinnaren eller dennes rättsinnehavare. Något krav på att sökanden skall vara medborgare i eller ha hemvist i fördragsslutande stat finns inte.

Europeisk patentansökan får ges in direkt till det europeiska patentverket eller till nationell patentmyndighet i fördragsslutande stat, om denna myndighet har åtagit sig att förmedla sådana ansökningar till det europeiska patentverket.

Det europeiska patentverkets officiella språk är engelska, franska och tyska. Europeisk patentansökan skall vara avfattad på ett av dessa språk. Sökande från medlemsstat, som inte har något av EPOs officiella språk som sitt officiella språk, får dock ge in ansökan på sitt lands språk, förutsatt att översättning följer.

Europeisk patentansökan skall innehålla en anhållan om att europeiskt patent skall meddelas, patentkrav, beskrivning av uppfinningen, erforderliga ritningar och ett sammandrag (abstract) av ansökningens innehåll. För ansökningen skall erläggas ansökningsavgift och avgift för nyhetsgranskning inom en månad från den dag då ansökningen gavs in. Sökande som önskar åberopa prioritet från tidigare ansökan måste göra detta i ansökan och därvid uppge var och när den tidigare ansökningen gjordes. I ansökan skall sökanden ange vilka stater han vill att patentet skall omfatta. Komplettering av ansökningen i detta avseende får inte ske senare. För varje sådan stat (designerad stat) skall erläggas särskild avgift (designeringsavgift) inom 12 månader från den dag då ansökningen gavs in eller, om prioritet yrkas, från prioritetdagen.

5.5 Förfarandet

Handläggningen av europeiska patentansökningar sker i tre steg, nämligen prövning i formellt avseende, nyhetsgransk-

ning och patenterbarhetsprövning. Sedan patent meddelats löper en tidsfrist under vilken invändning kan göras mot patentet. Slutligen innefattar det europeiska patentsystemet ett besvär förfarande.

5.5.1 Patentansökningar

Den formella granskningen av en patentansökan äger rum i Haag. Uppfyller ansökningsvillkoren vissa krav i formellt avseende åsätts ansökningsdagen. Ansökningsdagen blir där- efter föremål för nyhetsgranskning i Haag eller Väst-Berlin. Europeisk patentansökan skall publiceras av det europeiska patentverket 18 månader från ansökningsdagen eller, om prio- ritet har yrkats, från prioritetssdagen. Efter publiceringen blir handlingarna i ansökningsärendet tillgängliga för envar. Den som vill ta del av handlingarna måste dock betala en avgift.

I Haag sker nyhetsgranskningen på grundval av patentskrifter från Belgien, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland (jämte patentskrifter från Tyska riket för åren 1920-1945), Förenta staterna, Luxemburg, Nederländerna, Schweiz och Storbritan- nien. Därjämte granskas patentdokument från det europeiska patentverket, PCT-dokument, engelskspråkiga, japanska, ryska och -sedan ett år - svenska sammandrag (abstracts) av patent- skrifter samt vissa australiensiska, kanadensiska och öster- rikiska patentdokument.

Sedan sökanden har tagit del av nyhetsgranskningsrapporten, skall han ta ställning till om han vill fullfölja ansök- ningen genom att begära patenterbarhetsprövning. Har sö- kanden inom föreskriven tid begärt en sådan, skall det euro- peiska patentverket pröva huruvida ansökningsvillkoren uppfyller de materiella villkor som i konventionen ställs upp för meddelande av europeiskt patent. Denna prövning utförs i München av en prövningsavdelning, som i regel består av tre tekniker. Finner avdelningen att ansökningsvillkoren uppfyller de materiella villkoren för patenterbarhet, skall den med- dela europeiskt patent för de stater som sökanden har be- gärt (designerade stater).

5.5.2 Invändningar mot patent

Invändningsförfarandet äger rum efter patentmeddelandet. Envar har rätt att göra invändning mot europeiskt patent inom nio månader från den dag då beslut att meddela patent kungjordes i den europeiska patenttidningen. Invändning får grundas endast på vissa i konventionen angivna omständigheter, nämligen 1) att patentet avser något som inte är patenterbart enligt konventionen, 2) att patentet inte beskriver uppfinningen så tydligt och fullständigt att en fackman med ledning därav kan utöva uppfinningen eller 3) att patentet omfattar något som inte framgår av ansökningsen i dess lydelse vid ingivandet. Invändningar prövas av särskilda invändningsavdelningar, som i regel består av tre tekniker. Invändning kan leda till att invändningsavdelning upphäver det europeiska patentet eller beslutar att det skall upprätthållas i ändrad lydelse.

5.5.3 Besvär

Beslut av mottagningsavdelningen, prövningsavdelning, invändningsavdelning och rättsavdelningen kan mot erläggande av besväravgift överklagas till särskilda besvärskamrar. Frågor av särskild vikt för enhetlig rättstillämpning eller rättsfrågor av grundläggande betydelse kan av besvärskammare hänskjutas till en särskild prejudikatinstans, den stora besvärskammaren.

5.6 Arbetets art och omfattning

5.6.1 Antalet patentansökningar

Det europeiska patentverkets verksamhet har utvecklats snabbt och framgångsrikt. Antalet europeiska patentansökningar har mellan åren 1979 och 1984 ökat kraftigt men anses nu vara på väg att stabiliseras. År 1979 var ansökningarnas antal 11 020, varav 67 procent härrörde från fördragsstater och 33 procent från icke-fördragsstater. Antalet år 1984 var 33 092, vilket innebär en ökning med 17 procent,

jämfört med år 1983. Av ansökningarna härrörde 55 procent från fördragsstater och 45 procent från icke-fördragsstater. Den allmänna tendensen är för år 1984 alltjämt uppåtgående. Emellertid sker en tydlig stabilisering av antalet ansökningar från fördragsstater, medan antalet från icke-fördragsstater, särskilt Förenta Staterna och Japan, fortfarande stiger. Antalet PCT-ansökningar som fullföljdes i det europeiska patentverket, uppgick under år 1984 till 3 073. Sammanlagt ingavs alltså 36 167 ansökningar, vilket innebär att under det sjunde året av det europeiska patentverkets tillvaro antalet ansökningar översteg det antal som beräknats bli det slutliga, nämligen 30 000 om året. Den slutliga siffran, omkring 40 000 ansökningar om året, väntas bli uppnådd redan under år 1985.

I motsats till vad som förutsetts ges ansökningar in inte enbart av stora industrier. Även mindre och medelstora industrier är väl representerade, och till och med enskilda uppfinnare är det. En undersökning, som gäller år 1983, visar att 73 procent av alla sökande gett in endast en ansökan. 23 procent gav in mellan 2 och 9 ansökningar, 3 procent gav in mellan 10 och 49 och 1 procent gav in 50 eller fler ansökningar. Å andra sidan gav 26 sökande in fler än 100 ansökningar var, och 1 sökande gav in 614 ansökningar.

5.6.2 Antalet designeringar

De under år 1984 inkomna 33 092 europeiska patentansökningarna hade i genomsnitt 6,6 designeringar. Detta motsvarar 217 075 nationella patentansökningar. Sverige designrades i 55,8 procent av ansökningarna, dvs i 18 467 ansökningar. Eftersom mer än hälften av de europeiska patentansökningarna leder till patent kan detta antas framöver medföra en betydande stock av europeiska patent i Sverige.

5.6.3 Antalet utförda granskningar

Under år 1984 utfördes av det europeiska patentverket eller på dess uppdrag sammanlagt 55 514 granskningar. Detta antal innefattar de granskningar som utförts vid filialen i Haag och tjänstestället i Berlin samt av det österrikiska patentverket i enlighet med centraliseringsprotokollet. Det är emellertid att märka att inte hela detta antal avser europeiska patentansökningar. När det tidigare internationella patentinstitutet i Haag (IIB) inlemmades i det europeiska patentverket - och blev Haagfilialen - övertog verket institutets gamla förpliktelser att granska nationella ansökningar bl a från Frankrike, Nederländerna och Schweiz. Ännu år 1983 avsåg mer än hälften (56 procent) av Haag-filialens granskningar nationella ansökningar från de nämnda tre länderna. Endast något mindre än hälften (35 procent) utgjorde granskningar av europeiska ansökningar.

5.6.4 Handläggningstider

Handläggningstiderna för såväl nyhetsgranskning som patenterbarhetsprövning har ökat under senare år. För nyhetsgranskning erfordrades under 1984 i genomsnitt 19 månader. Mellan en begäran om patenterbarhetsprövning och det första föreläggandet förflyter i genomsnitt 12 månader. Man kan räkna med att denna tidsrymd ökar ytterligare under 1985 och 1986, nämligen till 16 månader, och först därefter åter minskar.

5.6.5 Antalet beviljade patent

Under år 1984 beviljade det europeiska patentverket sammanlagt 13 312 patent, vilket är 38 procent fler än under 1983. Man kan förvänta att patentverket under år 1985 får en ansökningsvolym om c:a 40 000 och att verket kommer att bevilja 70 procent av dessa ansökningar.

5.7 Personalen

Under år 1984 uppgick personalen vid det europeiska patentverket till sammanlagt 1 831 personer i skilda befattningar. Av dessa var 764 placerade i München, 941 i Haag och 124 i Berlin. Antalet tjänstemän som sysslade med nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning uppgick, inklusive viss förvaltningspersonal, till sammanlagt 975. Merparten härav var teknisk och juridisk personal. Övrig förvaltningspersonal omfattade sammanlagt 626 personer. Med dokumentationstjänst sysslade sammanlagt 174 tjänstemän. Inom vissa personalkategorier har verket svårigheter att rekrytera nya tjänstemän, särskilt från Schweiz och Sverige.

5.8 Tekniken

När det gäller datorstöd i hantering av patentinformation har det europeiska patentverket fått ett 15-tal datoriserade system i drift. De från svensk synpunkt mest intressanta är de system som är till stöd för dokumentationsarbetet. Dessa används både för nyhetsgranskning och för vård av dokumentationsmaterialet. Som exempel på sådana system kan nämnas följande.

- En innehållsförteckning över de patentskrifter som hänförts till viss klass i patentklassificeringen. Förteckningen har kombinerats med vissa uppgifter om hur materialet är klassat samt vilka patentskrifter som är klassade. Systemen har fått benämningen FAMI (Family System) och INVE (Inventory System).
- En fullständig klassificering av dokumentationsmaterialet inklusive definitioner. Systemet har fått benämningen ECLA (European Classification)
- En fullständig klassificering av den amerikanska patentdokumentationen inklusive definitioner. Systemet har fått benämningen UCLA (USA Classification)

Tillgång till dessa system medför möjlighet att

- genomföra viss gallring i dokumentationen och därmed begränsa tillväxten
- lägga om patentskrifter från gamla omoderna klassificeringssystem till moderna uppdaterade sådana
- hitta motsvarigheter till patentskrifter publicerade på svårtillgängliga språk
- höja kvalitet och snabbhet i efterforskandet av lämpliga områden för en nyhetsundersökning.

Därtill kommer system för återfinnande av i varje särskilt fall specificerad teknisk information, s k IR-system (Information Retrieval). Som exempel på sådana system kan nämnas följande.

- Ett indexeringsystem, där varje i systemet ingående dokument har försetts med s k indextermer, vilka sedan lagrats i en dator tillsammans med dokumentets nummer. Vid sökningen, som sker i dialogform, kombineras ett index som speglar den eftersökta tekniken.
- Fri-text-system
I ett sådant system har dokumentens text, eller sammandrag, lagrats direkt i datorn utan förarbetning. Med hjälp av särskilda frågeprogram kan man sedan i dialogform få fram ett antal dokument av betydelse.

Tillgång till dessa system anses öka effektiviteten i nyhetsgranskningen och höja dess kvalitet.

Inom det europeiska patentverket har en arbetsgrupp, DATIMTEX (Data Image Text), undersökt vilka möjligheter som finns att lägga in europeiska ansökningar i maskin-

läsbar form och sedan trycka dem från en maskinläsbar databärare. Projektet, som har kommit igång, innebär en förenklad tryckningsprocedur och en gradvis uppbyggnad av ett material för "fri-text-sökning". I arbetsgruppen ingår företrädare för filialen i Haag, sakkunniga från de nationella patentmyndigheterna i fördragsstaterna och företrädare för de auktoriserade patentombuden.

Det europeiska patentverket har ett nära samarbete med andra patentmyndigheter. Efter att år 1982 ha undertecknat ett "Memorandum of Understanding" med patent- och varumärkesmyndigheten i Förenta staterna, har patentverket under år 1983 ytterligare vidgat sitt internationella samarbete. Så har skett genom att presidenten för det europeiska patentverket samt cheferna för de amerikanska och japanska patentverken undertecknat en överenskommelse om treparts-samarbete på det industriella rättsskyddets område. Tyngdpunkten ligger på samarbete mellan de tre verken vid införandet av nya metoder att lagra dokumentation. Arbetet är inriktat på ett system för lagring av den dokumentation som samarbetskonventionen ställer krav på. Systemet är benämnt DOD (Digital Optical Disk).

En klausul i överenskommelsen gäller ett utbyte av elektroniskt lagrad information. Inom denna ram skall det europeiska patentverket för sitt interna bruk erhålla bl a magnetband med sammandrag av japanska patentskrifter samt den fullständiga texten i samtliga sedan år 1970 offentliggjorda USA-patent. I gengäld ställer det europeiska patentverket sina familjesystem, klassningslistsystem och klassningssystem till de båda andra patentmyndigheternas förfogande för interna ändamål.

5.9 Informationsförmedling

Ett tema som utförligt diskuterats av förvaltningsrådet och inom det europeiska patentverket är informationsförmedling. Ett väsentligt ändamål med samarbetet mellan det europeiska patentverket och de nationella patentmyndig-

heterna är att uppnå en fördelning av arbetsuppgifterna. Förmedlingen av teknisk information har bedömts som en uppgift vilken bör ankomma på de nationella patentmyndigheterna.

I detta sammanhang kan nämnas att förvaltningsrådet under år 1983 beslutade att göra det europeiska patentverkets tre informationssystem, nämligen familjesystemet, klassningslistsystemet och klassningssystemet, allmänt tillgängliga on line. Iordningsställandet sker via INPADOC (International Patent Documentation Center) i Wien.

5.10 Finansieringen

Den europeiska patentorganisationens verksamhet finansieras genom de avgifter som tas ut av sökande och andra parter samt genom att det europeiska patentverket erhåller andel i de årsavgifter som i de fördragsslutande staterna tas ut för europeiska patent.

För att ett europeiskt patent skall upprätthållas i de stater, för vilka patentet har meddelats, krävs att patenthavaren i vanlig ordning i varje sådan stat betalar årsavgift enligt vad som föreskrivs i den statens lag. Fördragsslutande stat får dock inte ta ut årsavgift förrän fr o m det patentår som börjar närmast efter det år, under vilket det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att meddela patentet. Detta beror på att sökanden under ansökningstiden har att betala årsavgifter till det europeiska patentverket. De fördragsslutande staterna skall inbetala viss del av de uppburna årsavgifterna till det europeiska patentverket. Denna del, som f n uppgår till 50 procent, bestäms av förvaltningsrådet.

Inkomsterna uppgick år 1984 till 342 000 000 DM. Av inkomsterna härrörde ca 140 400 000 DM från ansöknings- och granskningsavgifter, 88 100 000 DM var avgifter för patenterbarhetsprövning och 13 300 000 DM årsavgifter för europeiska patent. För närvarande härrör således merparten av patentverkets inkomster från avgifterna för patenteringsför-

farandet, medan endast en mindre del utgör årsavgifter för europeiska patent. De förstnämnda avgifterna sattes redan från början tämligen högt med hänsyn till att patentverkets inkomster av årsavgifter endast långsamt stiger i takt med det tilltagande antalet beviljade europeiska patent. Med verkan från år 1985 har alla avgifter höjts med genomsnittligt 7 procent för att motsvara de fortlöpande kostnadsstegringarna vid patentverket. Samtliga inkomster togs under år 1984 i anspråk för att bestrida utgifterna. Av dessa belöpte inte mindre än 243 800 000 DM på kostnader för personalen.

5.11 Förhållandet till WIPO

Det europeiska patentverket har även nära samarbete med den organisation som samordnar verksamheten enligt samarbetskonventionen, nämligen WIPO. Förvaltningsrådet har under år 1983 bemyndigat det europeiska patentverket att verka som internationell myndighet för granskning av spanskspråkiga internationella ansökningar, under förutsättning att samtidigt översättning till något av de tre officiella språken vid patentverket ges in. Därigenom kan numera internationella ansökningar på spanska lämnas in och - sedan motsvarande ändringar i tillämpningsföreskrifterna för samarbetskonventionen trätt i kraft - bli offentliggjorda, något som gör samarbetskonventionen mer attraktiv för sökande i Spanien och de spanskspråkiga länderna. Förvaltningsrådet har vidare beslutat att, för medborgare i utvecklingsländer, med 50 procent nedsätta de avgifter enligt samarbetskonventionen som tas ut vid det europeiska patentverket.

5.12 Harmonisering med nationell rätt

Enligt beslut av förvaltningsrådet har en arbetsgrupp haft till uppgift att undersöka möjligheterna till harmonisering av fördragsstaternas nationella rätt när det är fråga om regler som rör europeiska patent. Framför allt har det gällt de villkor som medlemsstaterna får ställa i fråga om översättningar och avgifter för att de europeiska patenterna skall bli gällande i resp. stat. Arbetsgruppen har år 1983

redovisat resultatet av sitt arbete. I detta sammanhang har förvaltningsrådet också antagit ett beslut om harmonisering av olika föreskrifter i de nationella rättssystemen. Fastän vissa av arbetsgruppernas rekommendationer nödvändiggör ändringar av de nationella reglerna, något som kräver tid, har en del rekommendationer redan blivit omsatta i praxis genom förvaltningsåtgärder. Syftet med arbetet är att minska mångfalden av formella krav som innehavare av europeiska patent måste uppfylla i de olika fördragsstaterna.

Den materiella patenträtten i fördragsstaterna har fortlöpande harmoniserats med motsvarande bestämmelser i den europeiska patentkonventionen. Det europeiska patentverket strävar efter att främja en enhetlig tillämpning från de nationella domstolarnas sida av den harmoniserade europeiska och nationella rätten och publicerar därför viktiga patentavgöranden från nationella domstolar i fördragsstaterna.

5.13 Användarnas möjligheter att påverka den europeiska patentpolitiken

Det europeiska patentverket samarbetar nära med organisationer för användarna. Detta sker genom SACEPO, Standing Advisory Committee before the European Patent Office, genom vilken organisation de vid det europeiska patentverket auktoriserade patentombuden och representanter för industriförbunden i kontraktsstaterna har möjlighet att påverka verkets patentpolitik. Som exempel har nämnts att förvaltningsrådet beslutat om ändring av föreskrifterna för prövning av ett patentombuds lämplighet. Ändringarna kommer att medföra att kostnaderna för examination av patentombud, som önskar bli auktoriserade, hålls tillbaka. Inom kommittén diskuteras policyfrågor av särskild betydelse samt speciella rättsfrågor, varvid företrädare för rättsvetenskapen medverkar. Samarbetet inom SACEPO skapar en närhet mellan användargrupperna och patentverket.

De vid det europeiska patentverket auktoriserade patentombuden är medlemmar i en patentombudskammare, EPI (European

Patent Institute). Inom denna finns ett antal kommittéer som behandlar ombudens förhållande till det europeiska patentverket. Examinationskommittén deltar i utarbetande och genomförande av examinationen av blivande patentombud. Europapatentpraxiskommittén studerar handläggningssätt och praxis samt lägger fram för verket de önskemål som framställs. Patentombuden har framfört önskemål om att även få delta som observatörer i den europeiska patentorganisationens förvaltningsråd. Detta önskemål har emellertid ännu inte vunnit gehör hos rådet.

Det är en allmän uppfattning att det europeiska patentverket är lyhört för användargruppernas önskemål.

5.14 Erfarenheter av den europeiska konventionen i praktisk tillämpning

Det europeiska patentsystemet är effektivt och ekonomiskt intressant om man vill söka patent i fler än tre länder. Genom systemet har såväl sökandenas egna kostnader som patentombudskostnaderna under ansökningsstadiet hållits nere.

Valet mellan att ge in en nationell patentansökan och att söka patent vid det europeiska patentverket sker efter en kombinerad ekonomisk och affärsmässig bedömning. Varje uppfinning bedöms för sig mot bakgrund av konkurrensläget och det sätt det sökta patentet skall användas på. Söker man patent i fler än tre länder är det i allmänhet billigare att gå "europavägen".

Det europeiska patentverkets tillkomst har skapat en konkurrenssituation för det svenska patentverket. I huvudsak har detta samband med att det för en sökande som önskar skydd i fler länder ofta framstår som ekonomiskt fördelaktigt att vända sig till det europeiska patentverket. En bidragande orsak kan vara att det europeiska patentverket visar stor öppenhet och hjälpsamhet samt beredvillighet att bevilja patent. En olikhet som har väckt betänkligheter är dock

den ofta uppfattade skillnaden i sättet att tillgodose kravet på uppfinningshöjd. Ett annat problem i fråga om skillnader mellan nuvarande europeisk och svensk praxis ligger i olika bedömningar av enhetlighetskravet, dvs möjligheten att i ett enda patent skydda flera sammanhörande uppfinningar. Beträffande kravet på en ansökans enhetlighet är erfarenheten att det europeiska patentverket i sin praxis ofta är alltför liberal. Samtidigt är erfarenheten på många håll att det svenska patentverket ser väl restriktivt på frågan i vilken utsträckning sammanhörande uppfinningar kan tas upp i samma patentansökan.

En fördel med att anlita det europeiska patentverket är att sökanden har möjlighet att samråda med en enda granskare i stället för med flera olika patentverks granskare.

En faktor som kan lända det europeiska patentverket till nackdel i konkurrensen med de nationella patentverken är att ett felgrepp med en europeisk patentansökan har större konsekvenser än motsvarande felgrepp med en nationell ansökan, därför att det vanligen träffar sökanden i alla de stater som designerats i ansökningen.

Även om totalkostnaden skulle bli lika stor när man ger in nationella patentansökningar i samtliga länder, anslutna till den europeiska patentkonventionen, som när man ansöker direkt hos det europeiska patentverket och sedan fullföljer ansökan i samtliga länder, ligger det dock en fördel i att utgifterna till betydande del skjuts framåt till dess värdet av ansökan är klarare för sökanden.

Om en sökande vill använda patentombud måste sökanden vid det europeiska patentverket vända sig till ett vid verket auktoriserat ombud. Ett företag får dock företrädas av vid företaget anställt patentombud. När det gäller koncerner är förhållandena dock annorlunda. De patentombud som är anställda vid ett industriföretag får idag inte representera ett helägt dotterbolag vid det europeiska patentverket trots att patentombudet är anställt vid moderbolaget. Den

svenska delegationen i förvaltningsrådet har tagit upp denna fråga till diskussion.

6 DEN EUROPEISKA PATENTORGANISATIONENS EFFEKTER PÅ SVENSKT PATENTVÄSEN

6.1 Det svenska patentverkets utveckling

6.1.1 Patent- och registreringsverkets organisation

Patent- och registreringsverket är en central statlig myndighet för handläggning av ärenden på det industriella rättskyddets, namnrättens och associationsrättens områden i Sverige.

Patentverket leds av en styrelse, som består av nio ledamöter, varav två personalföreträdare. Ordförande i styrelsen är generaldirektören för patentverket. I styrelsen ingår även representanter för uppfinnare, industri och handel, patentombudsår samt teknisk forskning och utveckling.

Verket är indelat i en patentavdelning, en varumärkesbyrå, en bolagsbyrå och en administrativ byrå. Patentavdelningen prövar ansökningar om patent och för register över patentansökningar och patent. Vidare behandlar avdelningen ansökningar enligt samarbetskonventionen, PCT-ansökningar.¹ Avdelningen tar även emot patentansökningar för vidare befordran till det europeiska patentverket. Patentansökningarna fördelas på nio tekniska byråer. Varje teknisk byrå står under ledning av en överingenjör och är indelad i ett antal rotlar, som i allmänhet förestås av en högskoleingenjör eller annan akademiker (tekniskt kunnig ledamot). Varje rotel svarar för bestämda industrigrenar. (Två av de tekniska byråerna behandlar det elektrotekniska området, tre det kemiska och fyra det mekaniska området.)

¹)Se avsnitt 4.2.1

Ett patentkansli svarar för viss juridisk och formell granskning av patentansökningsärenden. Vidare ingår i patentavdelningen en dokumentationsenhet och en uppdragsenhet.

Dokumentationsenheten består av ett bibliotek och en sektion för patentlydokumentation.

Uppdragsenheten har hand om uppdragsverksamheten inom patent-, varumärkes- och mönsterområdena samt ombesörjer extern kursverksamhet. Enheten marknadsförs utomlands under benämningen InterPat Sweden.

6.1.2 Ansökningsvolymen

Det europeiska patentverkets verksamhet påverkade ganska omgående och i betydande grad tillströmningen av nationella ansökningar till det svenska patentverket. Antalet ansökningar, som under budgetåret 1977/78 var 14 800, sjönk under följande budgetår till 11 800. Under de följande budgetåren sjönk antalet ytterligare för att under budgetåret 1984/85 uppgå till 6 500. Patentverket räknar med att antalet nationella patentansökningar kommer att stanna vid 6 500 under budgetåren fram t o m 1990/91.

Antalet inte avgjorda patentärenden, som i slutet av 1960-talet var ca 65.000, har nu minskat till omkring 31.000. Patentverket strävar efter att ytterligare minska balanserna och räknar med att dessa i början av 1990-talet har sjunkit till en godtagbar nivå, nämligen 15 000 - 20 000 ärenden.

Medelbehandlingstiden för en patentansökan utan prioritet är för närvarande 3,5 - 4 år och för en ansökan med prioritet 6,5 år. Den patentsökande får ett första föreläggande efter 7 - 8 månader.

I syfte att harmonisera nyhetsgranskningsverksamheten enligt samarbetskonventionen och förenkla nödvändig kvalitetskontroll har den europeiska patentorganisationen och det

svenska patentverket träffat avtal som möjliggör för det svenska patentverket att nyhetsgranska ett antal europeiska patentansökningar. Så sker för närvarande då i en sådan ansökan prioritet begärs från en nationell svensk ansökan och den ansökningen har varit föremål för nyhetsgranskning av internationellt slag, s.k. ITS-granskning, vid det svenska patentverket. Det svenska patentverket får anförtros endast sådan granskning som hänför sig till nationella ansökningar, ingivna av sökande som är medborgare i eller har hemvist eller säte i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige eller i ett utvecklingsland.

I avtalet begränsas det totala antalet ansökningar som kan anförtros det svenska patentverket till 500 per år.

Det svenska patentverket har under budgetåret 1984/85 fått nyhetsgranska drygt 100 europeiska patentansökningar (s k Agency Work). Patentverket räknar i sin prognos med att antalet sådana granskningar kommer att uppgå till 200 budgetåret 1985/86, för att därefter stiga ytterligare.

Enligt centraliseringsprotokollet har nationella patentmyndigheter rätt att under 15 år, räknat från den 1 juni 1978, begära överföring från det europeiska patentverket av ärenden för patenterbarhetsprövning.

Enligt ett i juli 1985 undertecknat avtal mellan det svenska patentverket och den europeiska patentorganisationen skall det svenska patentverket - för det europeiska patentverkets räkning - under sju år fr o m år 1986 utföra patenterbarhetsprövning av europeiska patentansökningar, främst inom det kemiska området. Det har dock framhållits att det svenska patentverket inte förrän i juni 1988 har resurser att ta emot sådana uppdrag.

6.1.3 Personalen

Anslutningen till den europeiska patentorganisationen har medfört att antalet patentansökningar vid det svenska patent-

verket sjunkit kraftigt. Denna nedgång skulle i och för sig ha lett till att det svenska patentverket behövt minska omfattningen av den personal som sysslar med patentärenden. En minskning motsvarande hela ärendenedgången har emellertid inte genomförts. Orsakerna härtill är flera. En orsak är att patentverkets balanser sedan lång tid tillbaka varit mycket stora. Verket strävar efter att arbeta ned dessa till en godtagbar nivå. För detta ändamål har en stor personalinsats erfordrats och erfordras alltjämt. En annan orsak till att personalminskning inte blivit den av många förutsedda är att Sverige även tillträdde samarbetskonventionen, vilket förde med sig nya och andra arbetsuppgifter för de granskande ingenjörerna. En tredje orsak är verkets utbyggnad av uppdragsverksamheten.

Under budgetåret 1984/85 uppgick personalen - uttryckt i personår - till 234 varav 146 ingenjörer, 5 jurister och 93 kontorspersonal m.fl.

Under uppbyggnaden av det europeiska patentverket rekryterades ingenjörer bl.a. från de nationella patentverken. Det svenska patentverket har bidragit med 24 erfarna ingenjörer under åren 1978-1984.

Inför tillträdet till den europeiska patentkonventionen underströk föredragande departementschefen¹ det önskvärda i att svenska granskare kom att ingå i det europeiska patentverkets personal, så att hänsyn kunde tas till svenska erfarenheter när praxis utvecklades vid det europeiska patentverket. Det var därför angeläget att övergången av granskare från det svenska patentverket till den europeiska patentorganisationen underlättades. Detta skulle kunna ske bl.a. genom att viss särskild utbildning, framför allt språkutbildning och utbildning rörande den europeiska patentkonventionens innehåll, ordnades för den personal vid det svenska patentverket som avsåg att tjänstgöra vid det europeiska

---

¹)Se avsnitt 3:2

patentverket. Det skulle också vara av stor betydelse att klarlägga möjligheterna för svenska granskare, som gick över till det europeiska patentverket, att återvända till tjänstgöring vid det svenska patentverket. Dessa frågor borde lösas i samråd med berörda personalorganisationer.

Statens arbetsgivarverk och berörda centrala personalorganisationer har träffat avtal om vissa anställningsvillkor för tjänstemän som anställs vid det europeiska patentverket. Avtalet reglerar bl.a. tjänstemans rätt till ledighet.

För de tjänstemän som anställs vid det europeiska patentverket har det svenska patentverket erbjudit kompletterande språkutbildning. Generellt har omfattande utbildning getts i engelska till alla ingenjörer. Det har visat sig att nyrekryterade ingenjörer ofta behöver få kompletterande utbildning i något av de tre huvudspråken vid det europeiska patentverket.

Det svenska patentverket strävar efter att bereda tjänstemän, som så önskar, anställning vid det europeiska patentverket samt att fylla den kvot vid det europeiska patentverket som står till Sveriges förfogande. Det har för övrigt alltid setts som naturligt att det svenska patentverket är en "utbildningsanstalt" och en språngbräda till andra befattningar utanför verket. Verket anser det vara gynnsamt att teknisk personal och även annan personal har möjlighet att tjänstgöra vid det europeiska patentverket, eftersom personalen på detta sätt kan sprida kunskap om patentväsendet i Sverige. Omvänt är det till nytta för det svenska patentverket när personal återvänder från det europeiska patentverket och då för med sig erfarenheter och nya impulser, som kan tas tillvara i det svenska patentverkets arbete.

Sveriges anslutning till den europeiska patentorganisationen - och naturligtvis även samarbetskonventionen - har lett till krav på ökad kompetens och skicklighet hos den enskilde granskaren.

Tillkomsten av det europeiska patentverket har medfört olikartad utveckling inom de tekniska områden som omfattas av det svenska patentverkets verksamhet. Det kan noteras att det europeiska patentverket har blivit särskilt attraktivt när det gäller ansökningar inom det kemiska området, vilket lett till minskning av kemiingenjörernas arbetsunderlag vid det svenska patentverket. Det svenska patentverket undersöker därför olika vägar att kompensera bortfallet i syfte att behålla kompetensen inom detta område (se 6.1.2).

6.1.4 Patentedokumentationen

6.1.4.1 Allmän bakgrund

Ett av skälen till att uppfinnaren ges ensamrätt genom patent är - enligt grundläggande patenträttslig teori - att det från samhällets synpunkt är önskvärt att nya uppfinningar kommer till allmänhetens kännedom. I alla länder offentliggörs uppfinningar som patenteras, och i de flesta länder offentliggörs också uppfinningar som patentsöks. Denna tekniska dokumentation har stor betydelse för utveckling, forskning och tekniskt nyskapande i samhället, och det är viktigt att patentmyndigheterna verkar för att den är lätt tillgänglig för allmänhet och näringsliv. Uppbyggnaden av dokumentationen är en uppgift som ankommer på patentverket men är samtidigt en nationell angelägenhet.

6.1.4.2 Klassificering av patentdokument

Förvaltningen av patentedokumentationen innebär flera problem, vilka huvudsakligen sammanhänger med klassificeringen och lagringen av dokumentationen.

Klassificering av en patentskrift innebär att skriften hänförs till en klass i ett klassificeringssystem. Nyhetsgranskning i en klassordnad dokumentation sker genom manuell genomgång av relevanta klasser.

Klassificering kan ske enligt bl.a. två principiellt olika metoder, den tillämpningsorienterade (application oriented) och den funktionsorienterade (function oriented). Enligt den förstnämnda metoden - som utvecklades i Tyska riket strax före sekelskiftet - delas tekniken in i s.k. industriområden t.ex. skeppsbyggnad, transportväsen och elektroteknik. Den senare metoden, som tillkom i Förenta staterna vid ungefär samma tid, utgår från vilken funktion en uppfinning har.

Det svenska patentverket använde fram till år 1970 det tyska - tillämpningsorienterade - klassificeringssystemet för att därefter övergå till det internationella klassificeringssystemet, IPC (se nedan). Det amerikanska patentskriftsmaterialet klassificeras dock enligt det amerikanska - funktionsorienterade - systemet. Således används f.n. vid det svenska patentverket två olika klassificeringssystem samtidigt, vilket medför granskningsfördelar.

Underhållskostnaderna för ett funktionsorienterat system är höga. Det svenska patentverket utnyttjar dock för den amerikanska dokumentationen det amerikanska patentverkets tjänster.

De båda klassificeringsmetoderna, den tillämpningsorienterade och den funktionsorienterade, tillämpades länge vid sidan av varandra i olika västeuropeiska länder och i Förenta staterna. Efter andra världskriget tog det internationella samarbetet fart, och man blev då uppmärksam på behovet av att förenhetliga patentklassificeringen.

År 1951 tillsattes inom Europarådet en expertkommitté för patentfrågor, vars arbete ledde till avslutandet av bl.a. 1954 års konvention angående internationell patentklassificering (klassificeringskonventionen). Genom denna konvention skapades ett enhetligt system för klassificering av uppfinningar. Konventionen vann allmän anslutning bland Europarådets medlemsstater. Vid en diplomatisk konferens i Strasbourg år 1971 ombildades konventionen till ett fördrag, till vilket alla Parisunionens medlemsstater får ansluta sig,

Strasbourgöverenskommelsen om internationell patentklassificering. Överenskommelsen, som trädde i kraft år 1975, administreras av WIPO och har tillträtts av 27 stater, bland dem Danmark, Finland, Norge, Sverige och flertalet övriga västeuropeiska stater samt Förenta staterna, Japan och Sovjetunionen. Den europeiska patentorganisationen har också anslutit sig till överenskommelsen.

Det internationella klassificeringssystem, IPC-systemet, som tillkommit genom Strasbourgöverenskommelsen, bygger till stor del på den tillämpningsorienterade klassificeringsmetoden och förekommer i översättning till tyska och franska. Vart femte år omarbetas klassificeringen och från år 1985 gäller den fjärde editionen. Omarbetningen utförs inom WIPO av kommittéer i vilka Sverige har representanter. Strasbourgöverenskommelsen förpliktar medlemsstaterna att på sina patentdokument sätta klassbeteckningar enligt IPC-systemet.

Den europeiska patentorganisationen använder förutom IPC-systemet ett eget klassificeringssystem som har IPC-systemet som grund. Systemet benämns EPC, European Patent Classification.

Allteftersom tekniken utvecklas, modifieras klassificeringssystemen. En fråga som då uppkommer är om redan klassificerat material skall omklassificeras till den nya klassificeringslistan. Omklassificeringar är dyrbara på grund av de stora dokumentmängderna. Det svenska patentverket omklassificerar därför endast då lönsamheten är uppenbar.

6.1.4.2.1 Indexering av patentlydokument

Vid indexering förser man - till skillnad mot vid klassificering - den aktuella patentskriften med ett flertal s.k. indextermer. Varje term väljs ur en standardiserad termlista och representerar ett tekniskt element. Indexeringsarbetet är ofta kostsamt. När informationen skall återsökas sker det med hjälp av sökfrågor i form av kombinationer av termer. Indexeringssystem förutsätter tillgång till dato-

rer för effektiv nyhetsgranskning. Det är främst i Storbritannien som indexeringsystemet för praktiskt bruk har utvecklats och utnyttjats.

6.1.4.2.2 Hybridsystem

På senare år har s.k. hybridsystem börjat diskuteras. Principen bakom dessa, vilka har sitt ursprung i det brittiska patentverket, är att ett patentdokument blir föremål för såväl klassificering som indexering. Indexeringen är dock inte så djupgående som vid rena indexeringsystem.

Hybridsystemen väntas ge mycket goda resultat till rimliga kostnader men kräver, liksom indexeringsystemen, tillgång till dator för effektiv nyhetsgranskning.

6.1.4.3 Det svenska patentverket och patentdokumentationen

Det svenska patentverket har under årens lopp byggt upp en samling av patentdokument som inte står något annat patentverks efter. Samlingen omfattar ca 35 milj patentdokument. Av dessa finns mer än 13 milj i klassificerade arkiv.

Materialet har följande sammansättning:

<u>Ursprung</u>	<u>Fr o m</u>
Förenade staterna	1885
Storbritannien	1885
Tyskland	1895
Frankrike	1920
Schweiz	1927
Det europeiska patentverket	1978
Samarbetskonventionen, PCT	1978
Sverige	1885
Danmark	1894
Finland	1944
Norge	1886
Sovjetunionen	1962

Österrike	1971
Australien	1976
Canada	1976
Japan	1979

Dokumentationstjänsten vid det svenska patentverket omfattar anskaffande, registrering och iordningsställande av den dokumentation i form av patentskrifter, patentverkspublikationer och teknisk litteratur, som utgör underlaget för verkets nyhetsprövning av patentansökningar. Den samlade dokumentationen gör det möjligt för verkets kunder och för allmänheten att bevaka patent- och licensintressen och att själva utföra preliminär nyhetsgranskning och undersökningar i syfte att förebygga intrång. I verksamheten ingår litteraturtjänst till verkets övriga verksamhetsområden med särskild tonvikt på det immateriella rättsskyddet.

Dokumentationstjänsten handhas av dokumentationsenheten. Denna inrättades år 1980 för att patentverket effektivt skall kunna möta de ökade krav på systematiserad dokumentation för nyhetsgranskning, som ställs bl.a. på grund av Sveriges roll inom samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen.

Dokumentationsenheten har till uppgift

- att förvalta och tillhandahålla den omfattande dokumentation som erfordras för patentverkets myndighetsutövning och för dess utåtriktade serviceverksamhet,
- att sörja för att leveranserna av patentskrivelser från utländska patentverk snabbt blir behandlade och inordnade i det klassificerade granskningsmaterialet hos ingenjörerna samt klassordnade i läsesalarna och som nummerserier i magasinerna,
- att genomföra en ändamålsenlig och effektiv vård av granskningsmaterialet, t.ex. genom att främja

en enhetlig klassificering av dokumentationen, och utföra erforderlig omklassificering av befintligt material, dels genom internt arbete, dels genom samverkan med andra patentverk,

- att främja utvecklingen av nya, tekniska hjälpmedel på patentdokumentationsområdet särskilt inom datatekniken,
- att bevaka nyutkommen litteratur inom teknik och immaterialrätt och att inom ramen för en kostnadsmedveten inköpspolitik införskaffa för patentverket erforderlig litteratur samt
- att utföra sammanställningar av litteraturuppgifter i för patentverket aktuella ämnesområden och frågor.

6.1.4.4 Tekniskt internationellt samarbete

Ett fördjupat internationellt samarbete på patentdokumentationens område inleddes i början av 1960-talet med bildandet av ICIREPAT, International Cooperation in Information Retrieval among Examining Patent Offices, i vars arbete det svenska patentverket deltog från starten. Under organisationens 15-åriga existens studerades, undersöktes och användes på prov ett flertal IR-system (IR = Information Retrieval, informationsåterfinning) för patentbruk. Genom detta arbete har man säkerställt teoretisk kunskap om patentdokumentationens särskilda problem och möjligheter samt fått en omfattande praktisk erfarenhet av indexeringssystem.

I början av 1970-talet intensifierades det internationella samarbetet beträffande manuella klassificeringssystem i och med att WIPO övertog administrationen av arbetet med att revidera IPC. I detta arbete deltog det svenska patentverket från början.

Nu mera samordnas allt internationellt tekniskt samarbete av WIPOs Permanent Committee on Patent Information, PCPI, där det svenska patentverket har en aktiv roll.

När det gäller datorstöd för nyhetsgranskning har det europeiska patentverket f.n. ett 15-tal datoriserade system i drift. De från svensk synpunkt mest intressanta är de system som är till stöd för dokumentationsarbetet och de som används vid nyhetsgranskning.

Inom det europeiska patentverket har en arbetsgrupp, DATIMTEX (Data Image Text), undersökt vilka möjligheter som finns att lägga in europeiska ansökningar i maskinläsbar form och sedan trycka dem från en maskinläsbar databärare. Härigenom kan man erhålla en databas med europeiska patent i fulltext.

Presidenten för det europeiska patentverket samt cheferna för de amerikanska och japanska patentverken har år 1983 undertecknat en överenskommelse om trepartssamarbete på det industriella rättsskyddets område. Tyngdpunkten ligger på samarbete mellan de tre verken vid införandet av nya metoder att lagra dokumentation. Arbetet omfattar ett 10-tal projekt. Det f.n. viktigaste projektet är inriktat på ett system för maskinell lagring och återfinning av den totala dokumentation som samarbetskonventionen ställer krav på. Systemet kommer att utnyttja den modernaste tekniken för masslagring, DOD (Digital Optical Disc).

En klausul i överenskommelsen förutser ett utbyte av elektroniskt lagrad information. Inom denna ram skall det europeiska patentverket för sitt interna bruk erhålla bl.a. magnetband med sammandrag av japanska patentskrifter samt den fullständiga texten i samtliga sedan år 1970 i Förenta staterna offentliggjorda patent. I gengäld ställer det europeiska patentverket sina familjesystem, klassningslistsystem och klassningssystem till de båda andra patentmyndigheternas förfogande för interna ändamål.

Det europeiska patentverket har lyckats övertyga sina två samarbetspartners om att de stater som är anslutna till EPC skall få tillgång till den patentlydokumentation som det europeiska patentverket, Förenta staterna och Japan byter med varandra. Sverige får således möjlighet att utnyttja dokumentationen via en databas. Kostnaderna för framförallt driften av databasen kommer dock att bli mycket höga.

Förvaltningsrådet i den europeiska patentorganisationen har under år 1983 beslutat att göra det europeiska patentverkets tre informationssystem, nämligen familjesystemet, klassnings-listsystemet och klassningssystemet, allmänt tillgängliga on-line. Iordningställandet sker via INPADOC (International Patent Documentation Center) i Wien.

Vid det svenska patentverket, liksom vid de flesta patentmyndigheter i världen, växer dokumentationsmaterialet snabbt. En tanke har varit att lägga materialet på mikrofilm. Denna lösning ger emellertid inte tillräckliga variationsmöjligheter och medför dessutom ofta kvalitetsproblem. I Förenta staterna strävar man efter "det papperslösa kontoret" (paper-less office). Den bärande idén är att såväl granskningsmaterialet som patentärendena skall komma on-line.

Det europeiska patentverket strävar efter "färre papper på kontoret" (less-paper office). En granskare anses nämligen inte kunna arbeta enbart med terminalgranskning.

I Japan har digitaliseringen av det japanska materialet redan påbörjats. Man räknar med att vara klar under år 1986. Att föra över dokumentationsmaterialet på optiska skivor innebär avsevärda investeringskostnader. Det europeiska patentverket samt Förenta staterna och Japan måste därför samla sina resurser och har genom den tidigare nämnda överenskommelsen om samarbete tagit ett betydelsefullt steg i sådan riktning.

De tre stora resursstarka patentverken forcerar utvecklingen. Om de lyckas i sina strävanden, finns en teknisk utrustning som både löser utrymmesproblemen och tillgodoser anspråken på att patentdokumentationen skall vara lätt tillgänglig.

Tack vare det samarbetsavtal som träffats mellan det svenska patentverket och den europeiska patentorganisationen har Sverige möjlighet att dra nytta av det tekniska utvecklingsarbete, som pågår vid det europeiska patentverket, och det trepartssamarbete som inletts mellan det europeiska patentverket samt de amerikanska och japanska patentverken.

Det svenska patentverket utnyttjar kommersiella databaser som enligt särskilda avtal tillhandahålls av ESA-IRS (European Space Agency - Information Retrieval Service), DIALOG, SDC (System Development Corporation), Derwent och Pergamon-Infoline. Åtkomsten av materialet sker on-line via telenätet. Hittills har ett stort antal av patentverkets ingenjörer utbildats för att utnyttja databasernas material. Detta bidrar till ökad effektivitet och säkerhet i granskningen. Det svenska patentverket får dock inte göras helt beroende av databasgranskning.

Även om systemen för databasgranskning utvecklas, kommer sådan granskning att i många år framöver få spela rollen av ett komplement till den manuella granskningen av patentansökningar.

6.1.4.5 Patentdokumentationen och offentlighetsprincipen

Enligt 8 kap 13 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess i ärende om ansökan om patent för uppgift om uppfinning eller företagshemlighet, om annat inte följer av gällande lagstiftning om patent. Bestämmelser om handlingsoffentlighet i patentärenden finns i 22 § patentlagen (1967:837). Huvudregeln är att handlingar i ett patentärende skall hållas tillgängliga för envar från och med den dag då patentansökningen läggs ut. Vidare gäller emellertid att när 18 månader förflutit från den dag då patentansökningen

gjordes, eller, om prioritet yrkas, den dag från vilken prioriteten begärs, handlingarna skall hållas tillgängliga för envar, även om ansökningen inte lagts ut.

Det svenska patentverket har numera tillgång till olika databaser. Särskilda regler finns i tryckfrihetsförordningen om hur upptagningar i en databas skall bedömas från offentlighetssynpunkt. Starkt förenklat kan sägas att informationen i en databas, som någon annan har gjort tillgänglig för myndigheten, betraktas på samma sätt som en till myndigheten inkommen handling som förvaras hos myndigheten, dvs som en allmän handling. Om inte någon sekretessregel är tillämplig, blir informationen i basen dessutom att anse som offentlig handling. Liksom när det gäller pappersdokument kan dock databaser vara att betrakta som biblioteksmaterial hos myndigheten. Biblioteksmaterial utgör enligt tryckfrihetsförordningen över huvud taget inte allmänna handlingar. I den mån databasen kan anses som en del av myndighetens bibliotek är således offentlighetsprincipen inte tillämplig på basen.

De främmande databaser som patentverket har tillgång till bedöms av verket utgöra biblioteksmaterial hos verket. Det rör sig främst om referensdatabaser genom vilka handlingarna snabbare kan leta sig fram till aktuell litteratur på olika tekniska områden.

Frågan om när information i databaser, som annan har ställt till en myndighets förfogande, skall vara offentlig eller belagd med sekretess är för närvarande föremål för övervägande. Data- och offentlighetskommittén (Ju 1984:06) har sålunda bl a fått i uppgift att utreda huruvida de bestämmelser som för närvarande gäller ger ett tillräckligt skydd mot att uppgifter i faktadatabaser med stöd av reglerna om allmänna handlingars offentlighet kan utnyttjas i en omfattning som inte är avsedd.

6.1.5 Finansieringen

Under budgetåret 1984/85 uppgick patentverkets totala inkomster till 184 876 000 kr, varav 68 361 000 kr hänförde sig till programmet patentärenden. Utgifterna samma år uppgick till 149 688 000 kr. Härav hänförde sig 65 891 000 kr till programmet patentärenden. Verket är helt avgiftsfinansierat och nettobelastar inte statsbudgeten. Kostnaderna för verksamheten vid verket skall alltså täckas med de avgifter som verket tar ut för sina tjänster. En väsentlig del både av patentverkets kostnader och av verkets intäkter hänför sig till patentärendena. För denna ärendegrupp finns ett särskilt program i patentverkets budget. Andra verksamhetsgrenar med egna program är varumärkes- och mönsterärenden, namnärenden, bolagsärenden samt uppdragsverksamheten. I princip skall utgifterna inom varje program ge full kostnadstäckning för programmet. De fyra första programmen är anslagsfinansierade. Det innebär att verket inte förfogar över intäkterna utan får anslag till verksamheten över statsbudgeten. Programmet uppdragsverksamhet är däremot direktfinansierat genom ett system med s.k. 1000-kronorsanslag, vilket innebär att de intäkter programmet skapar får användas till att finansiera verksamhetens kostnader. Det finns möjlighet att balansera eventuellt överskott till följande år.

Såvitt gäller patentärendena tas avgifter ut i flera olika sammanhang. Sålunda skall sökanden betala en ansökningsavgift redan i samband med att patentansökningen görs. Senare under handläggningen tillkommer fler avgifter för olika handläggningsåtgärder. Patenteringsverksamheten finansieras dock till den helt övervägande delen (80 - 85 procent) genom de årsavgifter som tas ut för meddelade patent.

Avgiftssystemet innebar enligt den ordning som gällde före oktober 1983 att utgifterna endast till en mindre del - nämligen ansökningsavgifterna - togs ut i samband med att verkets kostnader för handläggningen av patentärendena uppkom. Kostnaderna fick därför i huvudsak bäras av de sökande

vilkas ansökningar ledde till patent. Bakom systemet låg bl.a. synsättet att avgifterna i initialskedet borde vara låga, så att uppfinnarna inte avskräcktes från att söka skydd för sina uppfinningar. Den som hade fått patent förutsattes ha större möjligheter till och intresse av att betala mer betydande avgifter.

Med bibehållande av grundsynen att kostnaderna vid patentmyndigheten skall vara låga i initialskedet skedde dock en reform av avgiftssystemet under år 1983. Efter en ändring i patentlagen som trädde i kraft den 1 oktober 1983 tas sålunda årsavgifter ut redan under ansökningstiden. Så sker dock inte förrän två år förflutit från ansökningdagen. Sökanden anses då ha ett rimligt underlag för att bedöma om ansökningen är värd att föras vidare eller inte. Årsavgifterna förfaller till betalning vid tredje årets ingång, varvid årsavgiften för samtliga tre år skall erläggas av sökanden.

Motsvarande ordning med årsavgifter redan under ansökningstiden tillämpas i bl.a. Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland, Nederländerna och Schweiz samt vid det europeiska patentverket.

För att ett europeiskt patent skall upprätthållas i Sverige krävs att patenthavaren betalar årsavgift enligt svenska bestämmelser. Sådan avgift tas ut först fr o m det patentår som börjar närmast efter det år under vilket det europeiska patentverket har kungjort sitt beslut att meddela patent.

Förvaltningsrådet i den europeiska patentorganisationen bestämde i samband med den europeiska patentkonventionens tillkomst att de fördragsslutande staterna skulle få behålla 25 procent av uppburna årsavgifter för europeiska patent. Efter några år höjdes andelen till 40 procent för att från den 1 januari 1985 uppgå till 50 procent.

För att få en bild av hur det svenska patentverkets framtida finansiering kommer att se ut måste man beräkna tillskottet av årsavgifter dels för patent som beviljats av patentverket och dels för patent som beviljats av det europeiska patentverket och fullföljts i Sverige. Den totala patentstocken uppgick vid årsskiftet 1984/85 till 55 293 patent.

Antalet svenska nationella patentansökningar väntas stanna vid nuvarande siffra, 6 500, medan antalet patentansökningar vid det europeiska patentverket, inklusive PCT-ansökningar, redan under 1985 beräknas uppnå slutsiffran 40 000.

Det svenska patentverket beviljar erfarenhetsmässigt c:a 55 procent av samtliga inlämnade patentansökningar. Antalet av verket beviljade patent blir därför årligen 3 575. Det europeiska patentverket bedöms godkänna c:a 70 procent av de inlämnade patentansökningarna. Detta innebär att omkring 28.000 patent årligen beviljas av verket.

Av den statistik som upprättats både av det europeiska patentverket och det svenska patentverket, kan utläsas att 45 - 50 procent av de patent som beviljats av det europeiska patentverket fullföljs i Sverige som "nationella EPO-patent", se nedanstående tabell.

År	Beviljade EPO-patent	I Sverige fullföljda EPO-patent	% fullföljda
1980	484	217	45
1981	3351	1701	51
1982	5430	2672	49
1983	9658	4421	46
1984	13312	6026	45

De "nationella EPO-patenten" i Sverige kommer därför att bli c:a 46 procent av 28.000, dvs 12 900 patent årligen. Det svenska patentverket får behålla 50 procent av årsavgifterna för dessa patent, vilket innebär att de "nationella EPO-patenten" motsvarar ett tillskott av 6450 nationella patent årligen.

Sammantaget skulle därför det svenska patentverkets finansieringssituation beräknas på ett underlag av årsavgifter som härrör från $3.575 + 6.450 = 10\ 025$ patent. Patentverket får ta del av årsavgifterna för de nationella EPO-patenten från och med det år då patentet beviljades av det europeiska patentverket, i regel det fjärde året efter det ansökningen gavs in.

Vid bedömningen av det svenska patentverkets möjligheter till finansiering på grundval av dessa patent bör man beakta utvecklingen under den senaste 10-årsperioden.

A) Beviljade svenska patent

B) I Sverige fullföljda EPO-patent

	1975	1976	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984
A)	9.100	8.855	7.232	5.834	4.998	4.882	5.192	4.196	5.644
B)	-	-	-	-	217	1.701	2.672	4.421	6.026
	9.100	8.855	7.232	5.834	5.215	6.583	7.864	8.617	11.670

6.1.6 Erfarenheter av det svenska patentverkets myndighetsutövande verksamhet

En svensk patentansökan vid det svenska patentverket är och kommer alltid att vara attraktiv för varje svensk sökande, eftersom det är en betydande fördel att ha möjlighet att på sitt eget språk formulera en patentansökan och få diskutera med den granskande ingenjören. Den nyhetsgranskning som utförs i ett nationellt patentärende måste vara av samma goda kvalitet som nyhetsgranskningen vid verket av en PCT-ansökan eller en ITS-granskning. Den senare typen av granskning håller samma höga kvalitativa nivå som granskningen vid det europeiska patentverket.

För de patentsökande är det av största vikt att patentärendena handläggs snabbt. Den nuvarande medelbehandlings-tiden, 6,3 år, uppfattas av många som för lång. Ett första

föreläggande i ett patentärende utan prioritet (se under 2.1) bör meddelas efter 6-7 månader och i ett ärende med prioritet inom 13 månader. Ett patentärende bör avgöras inom 3-4 år. Endast under sådana förhållanden har det svenska patentverket möjlighet att möta konkurrensen från det europeiska patentverket. Därtill kommer att det europeiska patentverket förmodligen kommer att på sikt få det svårt att bibehålla sina nuvarande behandlingstider. Tillströmningen av patentansökningar är nämligen mycket stor medan tillgången på granskare däremot är otillräcklig. Om det svenska patentverket i ett sådant läge kan hålla sina behandlingstider nere, ökar verkets möjligheter att dra till sig nationella patentansökningar.

6.1.7 Det svenska patentverkets uppdragsverksamhet

6.1.7.1 Bakgrund

Tillkomsten av samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen har lett till att det svenska patentverkets kapacitet i mindre utsträckning än tidigare tas i anspråk för behandling av patentansökningar. Härigenom har verket fått nya möjligheter att ställa sin tekniska dokumentation till allmänhetens förfogande.

Redan år 1972 hade patentverket inrättat en särskild avdelning, informationscentralen, som skulle kunna utnyttjas för andra tjänster än behandling av patentansökningar. Avdelningen var till en början knuten till patentverkets bibliotek men är sedan år 1977 en självständig enhet inom verket, uppdragsenheten.

6.1.7.2 Arten och omfattningen av uppdragsverksamheten på patentområdet

Uppdragsverksamheten har tre huvuduppgifter:

- Granskningstjänst
- Rådgivningstjänst
- Information och utbildning.

6.1.7.2.1 Granskningstjänsten

Granskningstjänsten är den viktigaste och mest krävande.

Följande tjänster tillhandahålls regelmässigt:

- Med avseende på ett visst bestämt tekniskt problem kan förfrågan göras huruvida tekniska lösningar på problemet redan är kända.
- Inom ett visst tekniskt område kan undersökas vad som hittills är bekant - "teknikens ståndpunkt".
- Beträffande en viss uppfinning kan nyhetsgranskning utföras.

Därutöver tillhandahåller uppdragsenheten talrika tjänster av bibliografisk art. Detta sker med stöd av ett flertal såväl nationella som internationella register, av vilka INPADOC-systemet (International Patent Documentation) är det mest kända.

Uppdragsenheten fullgör en rad "bevakningsfunktioner", t.ex. att ge tillkänna inkomna eller offentliggjorda svenska patentansökningar inom ett visst tekniskt område.

Uppdragsenheten ansvarar för det förvaltningstekniska genomförandet av granskningar och därmed förenade tjänster. Enheten tar emot förfrågningar och ansökningar samt svarar för vidarebefordran av granskningsrapporter och för avräkningar med kunderna. Enhetens personal utför de flesta av de bibliografiska undersökningarna, t.ex. undersökningar efter patentfamiljer. Tekniska granskningar, t.ex. av patentskrifter och annan teknisk litteratur, utförs av patentverkets granskande ingenjörer. Var och en av dessa är expert på ett särskilt tekniskt område och är inom detta förtrogen med den relevanta dokumentationen. Härigenom blir de tekniska undersökningarna utförda av den granskare eller de granskare som har de bästa kunskaperna inom ifrågasvarande tekniska område.

Varje framställning och undersökning behandlas strängt förtroligt och står inte i vägen för en senare patentansökning. Inga detaljer i framställningen delges personer som inte själva har befattning med undersökningen.

Ändamålet med de olika slagen av undersökningar är att ge kunden ett objektivt svar på hans frågor. Detta betyder att uppdragsenheten inte företar någon bedömning eller rådgivning beträffande patenterbarhet av en teknisk lösning som anges i framställning och undersökning.

Undersökningens omfång bestäms uteslutande av kunden. Denne kan låta företaga en fullständig efterforskning eller endast en som hänför sig till ett bestämt land, respektive flera bestämda länder. Kunden kan vidare begränsa undersökningen genom att ange bestämda IPC-klassificeringar. Han kan också ställa upp en gräns för kostnaderna.

Granskningsrapporten anger omfånget av undersökningen med avseende på dokumentation, patentklasser och dokumentationsländer, liksom databanker och andra litteraturkällor som utnyttjas. Tillsammans med rapporten sänds också kopior av dokumenten om kunden önskar detta.

Det svenska patentverkets tjänster är inte uteslutande avsedda för sådana intressenter som har sitt hemvist eller säte i Sverige. I själva verket utgör förfrågningarna från utlandet en allt större del av aktiviteterna, och patentverket kan som stamkunder räkna intressenter från de flesta industriländerna.

Antal uppdrag år 1984

Summa	<u>5 900</u>
Tekniska undersökningar, varav	2 900
undersökningar på begäran av svenska sökande	2 100
undersökningar efter framställningar från utlandet (inkl från utvecklingsländer - vilka utförs utan kostnad)	800
Bibliografiska undersökningar	3 000

Patentverket framhåller att kundens möjligheter att dra nytta av granskningstjänsten är beroende av i vilken mån han kan analysera sitt informationsbehov och formulera sin förfrågan så, att den exakt motsvarar informationsbehovet. De flesta kunderna är inte förtrogna med patentdokumentationen och dess uppbyggnad utan uppfattar dokumentens specifika, på rättsliga krav inriktade språk såsom en svåröverkomlig barriär.

6.1.7.2.2 Rådgivningstjänsten

Rådgivningstjänsten möjliggör för kunder, som så önskar, att diskutera sina informationsproblem med en erfaren tekniker. Denne kan hjälpa kunden att formulera sin begäran om undersökning och på så sätt förbättra förutsättningarna för en snabb och ändamålsenlig undersökning.

Det bör särskilt betonas att rådgivningstjänsten enbart tar sikte på att meddela patentinformation. Frågor om patenterbarhet, patentintrång, marknadsmässiga bedömningar etc berörs inte. Inte heller ges råd om industriell användbarhet, lönsamhet, licensfrågor etc. Beträffande sådana frågor hänvisas kunderna att anlita patentombud eller att vända sig till styrelsen för teknisk utveckling, STU.

6.1.7.2.3 Information och utbildning

Uppdragsenhetens verksamhet för information och utbildning har till ändamål dels att omedelbart påverka potentiella kunder och dels att förmedla information och utbildning med verkan på längre sikt.

Det första ändamålet tillgodoses genom distribution av broschyrer och folders samt genom att patentverkets tjänstemän deltar i industrimässor eller gör rundresor i landet och sammanträffar med företrädare för industrier, tekniker m fl.

För att tillgodose företags, skolors samt tekniska och andra sammanslutningars efterfrågan på föredrag, seminarier och andra informationsarrangemang, utarbetas program som omfattar olika områden inom det industriella rättsskyddet. Omkring 20 granskare har fått särskild utbildning som föredragshållare. Dessa aktiviteter för ofta samman patentverket med andra myndigheter, såsom STU och utvecklingsfonderna.

Den långsiktiga satsningen på informationsförmedling och upplysning har under senare år utvecklats till ett självständigt program, som omfattar trestegskurser i patenträtt och patentpraxis för uppfinnare, industritjänstemän och andra som är verksamma inom området för industriellt rättsskydd. Vidare erbjuds studenter vid tekniska högskolor särskilda endagskurser. För anställda i utvecklingsfonderna har en särskild kurs genomförts.

6.1.7.3 Personalen

Uppdragsenheten tar i anspråk ca 22 ingenjörer. Verksamheten anses i och för sig inte öka granskarnas kompetens att göra patenterbarhetsprövningar. Däremot innebär uppdragen att granskaren ofta kommer i kontakt med konkreta praktiska problem inom industrin. Uppdragen bidrar därigenom till att granskaren blir en mer kompetent tekniker. Kontakterna med utländska kunder medför att granskaren får möjlighet att utnyttja och utveckla sina språkkunskaper.

6.1.7.4 Patentdokumentationen

Uppdragsverksamheten på patentområdet utnyttjar samma patentdokumentation som används inom den myndighetsutövande verksamheten. Genom att det svenska patentverket utsetts till PCT-myndighet ställs vissa krav på omfånget av den patentdokumentation som den myndighetsutövande verksamheten skall ha tillgång till. Den verksamhet som sker inom uppdragsenheten ställer inte några särskilda krav därutöver. För uppdragsenheten uppkommer därför inte några kostnader för att ha tillgång till patentdokumentation.

6.1.7.5 Finansieringen

6.1.7.5.1 Allmänt

Uppdragsenhetens verksamhet är i motsats till patentverkets övriga verksamheter direktfinansierad genom 1 000-kronorsanslag, vilket innebär att de intäkter verksamheten skapar får användas till att täcka dess kostnader. Överskott kan balanseras till följande år och användas för patentverkets övriga verksamhet.

Patentverkets politik är att uppdragsenhetens verksamhet skall vara fullt kostnadstäckande och dessutom lämna ett överskott som täcker utbildningskostnaden för de nya ingenjörer som uppdragsverksamheten behöver. Enligt patentverkets beräkningar, med en timkostnad av 175 kr, är det kalkylmässiga överskottet för närvarande 307.000 kr. Det har emellertid satts i fråga om inte beräkningen av kostnaden för en patentingenjör, som arbetar med ett uppdrag (se 6.5.5.2), är för låg och om inte verksamheten därför i realiteten är subventionerad. Enligt patentverkets beräkningar är timkostnaden 352 kr för en patentingenjör som arbetar inom den myndighetsutövande verksamheten.

6.1.7.5.2 Intäkter

För uppdrag som utförs av en ingenjör betingar sig uppdragsenheten en timersättning av 175 kr. Uppdrag som utförs av en assistent kostar 125 kr/tim.

Timersättningen täcker dels den rörliga kostnad som utgörs av löner med lönekostnadspåslag, dels vissa fasta kostnader inom patentverkets centrala administration, t.ex. transportkostnader och vaktmästarservice, och dels en del av uppdragsenhetens fasta kostnader.

Medelbehandlingstiden för ett ingenjörsuppdrag är ca tio timmar. Genomsnittskostnaden för en kund för ett uppdrag är därför 1 750 kr.

Nedanstående tabell utvisar det antal ingenjörstimmar som uppdragsverksamheten hittills har tagit i anspråk.

Budgetåret 1973/74	debiterades	ca	2 500	ingenjörstimmar
"	74/75	"	5 500	"
"	75/76	"	6 000	"
"	76/77	"	7 025	"
"	77/78	"	9 425	"
"	78/79	"	11 445	"
"	79/80	"	11 462	"
"	80/81	"	11 463	"
"	81/82	"	20 530	"
"	82/83	"	23 340	"
"	83/84	"	25 663	"
"	84/85	"		"

Uppdragsverksamheten tar i anspråk c:a 1/10 av det totala antalet ingenjörstimmar inom patentavdelningen. Med hänsyn till den omfattning uppdragsverksamheten således har är det angeläget att debiteringen är riktigt avvägd. (Se närmare 6.1.7.6).

Uppdragsenhetens kunder utanför Norden debiteras för uppdragen en timersättning av 30 US\$, dvs 250-260 kr. Den högre avgiften sammanhänger med omfattningen av uppdragen och med att ingenjören måste arbeta med främmande språk. Medel-behandlingstiden för dessa uppdrag är därför ca 20 timmar och genomsnittskostnaden 5 000-6 000 kr.

6.1.7.6 Erfarenheter av uppdragsverksamheten

Utredningen har inhämtat åtskilliga synpunkter på uppdragsenhetens verksamhet. Inledningsvis har å ena sidan påpekats att en förutsättning för att patentverket skall kunna driva denna verksamhet är att uppdragen hanteras med en viss snabbhet och att kundernas önskemål om snabb handläggning kan tillgodoses. Å andra sidan har framhållits att dessa inte alltid kan tillgodoses, eftersom verket måste göra en avvägning av hur tillgängliga resurser inom verket skall användas.

Balanserna av patentansökningar - vilka handläggs inom den myndighetsutövande verksamheten - anses för närvarande vara för höga och måste i första hand arbetas ned.

Uppdragsverksamheten är väsentlig för enskilda uppfinnare och för industrin, eftersom dessa inte har tid eller möjlighet att själva utföra de arbetsuppgifter i form av bl.a. nyhetsgranskningar som uppdragsenheten ombesörjer. Nyhetsgranskning bör göras innan en ansökan om patent ges in. Den enskilde uppfinnaren, som kan antas ha begränsade resurser, får genom uppdragsverksamheten möjlighet att på ett tidigt stadium avgöra om det lönar sig att söka patent på uppfinningen.

Uppdragsverksamheten bidrar på sikt till att göra det möjligt för patentverket att möta den minskning av egentliga patentärenden som blev en följd av tillträdet till den europeiska patentkonventionen. En särskilt gynnsam effekt är patentingenjörens möjlighet att fördjupa sig i granskningsmaterialet.

Det anses att verksamheten bör utvecklas efter marknadens behov men att den inte får inverka försenande eller fördröjande på handläggningen av egentliga patentärenden. Patentverket måste i första hand se till att patenteringsverksamheten bedrivs snabbt och effektivt och att den tillgodoser högt ställda krav på kvalitet. Om verket inte får möjlighet till detta föreligger en risk för att verkets arbetsvolym på sikt minskar, eftersom de patentsökande kan komma att välja att söka patent vid det europeiska patentverket och därvid designera Sverige. I den mån verket måste prioritera någon verksamhet är det nödvändigt att den myndighetsutövande verksamheten får förtur.

Det har satts i fråga om uppdragsverksamheten är fullt kostnadstäckande. Man har hänvisat till att timersättningen för ett granskningsuppdrag är 175 kr för kunder inom det nordiska språkområdet. Denna kostnad jämförs med kundens kostnad för att anlita en ingenjör inom den myn-

dighetsutövande verksamheten, nämligen 352 kr. Kostnaden för en kund att anlita en fristående konsult är 500-600 kr per timme. Det har uttryckts farhågor för att medel tas i anspråk från den myndighetsutövande verksamheten och därmed subventionerar uppdragsverksamheten. En sådan subventionering leder till en fördyring av patentkostnaderna för de patentsökande, eftersom patentverket måste höja såväl årsavgifterna som övriga avgifter i patentärenden.

Patentverkets omfattande patentdokumentation var tidigare sammanhållen inom verkets huvudbyggnad i Stockholm. Våren 1984 flyttade emellertid det s.k. forskararkivet, som omfattar de amerikanska och tyska patentskrifterna, till en byggnad i närheten och samtidigt begränsades öppethållandet till 3 dagar i veckan. Detta har kritiserats av användarkretsar bl a av det skälet att patentskriftsmaterialet blivit svårtillgängligt. Det har till och med ifrågasatts om det inte kan föreligga en konflikt mellan å ena sidan patentverkets strävan att bedriva en effektiv uppdragsverksamhet med utnyttjande av patentdokumentationen och å andra sidan intresset av att dokumentationen hålls samlad och lätt tillgänglig för användarna. Dokumentationens betydelse som informationskälla har starkt understrukits, och det har framhållits som ett samhällsintresse av rang att patentverket strävar efter att försörja industri och uppfinnare med det material de behöver. Patentverket har anfört att verket, när patentdokumentationen flyttades, hade att välja mellan den åtgärden samt att gallra ut visst material och inom verkets huvudbyggnad behålla en begränsad dokumentation. Från industrin hade patentverket inhämtat att man bestämt motsatte sig en begränsning av dokumentationen.

6.1.7.7 Uppdragsverksamheten i bolagsform

Utredningen har funnit anledning att endast kort beröra en fråga som aktualiserats under arbetets gång, nämligen huruvida uppdragsverksamheten borde bedrivas i bolagsform. Här emot har rests betänkligheter från stats- och förvaltningsrättslig synpunkt. Att "bolagisera" verksamheten skulle in-

nebära att det myndighetsansvar som åvilar uppdragsenheten skulle upphöra. En "bolagisering" av verksamheten skulle vidare innebära en "personalintegration", därigenom att en och samme tjänsteman den ena stunden tjänstgör i statlig verksamhet, dvs inom patentverkets myndighetsutövande verksamhet, och i den andra stunden är uppdragstagare i ett formellt fristående bolag. En sådan konstruktion anses innebära risk för lojalitetskonflikt hos den enskilde tjänstemannen.

Det har vidare framhållits att en "bolagisering" av uppdragsenheten endast skulle kunna avse administrationen. Produktionen, dvs uppdragen, är så nära förbunden med patentverket att en "bolagisering" därför blir mindre meningsfull.

6.2 Lagstiftning och praxis

6.2.1 Allmänt

Med harmonisering förstås - i detta sammanhang - åtgärder för att åstadkomma överensstämmelse mellan den europeiska patentkonventionen och nationell lag.

Den europeiska patenträtt som grundlagts genom den europeiska patentkonventionen har haft en harmoniserande verkan på patenträtten inte bara i konventionsstaterna utan även i andra europeiska länder.

Det är i första hand konventionsstaterna som företagit en harmonisering av sin lagstiftning, och de flesta har redan genomfört denna harmonisering. Sverige genomförde harmoniseringen inför tillträdet till konventionen år 1978. Detta lagstiftningsarbete bedrevs tillsammans med Danmark, Finland och Norge. Samarbetet syftade till att bibehålla den långt drivna nordiska rättslikheten på patenträttens område och arbetet kröntes med stor framgång. Danmark, Finland och Norge har alla efterhand genomfört samma lagstiftning, Finland och Norge trots att det f.n. inte är aktuellt för dessa länder att tillträda den europeiska patentkonventionen.

Till kretsen av icke-medlemsstater hör - inom EG - förutom Danmark, även Grekland och Irland. I Grekland har en reform av den grekiska patentlagen förberetts som kommer att innebära en vittgående harmonisering. En lika omfattande harmonisering förutses för Irlands vidkommande.

Slutligen kan man räkna med att den europeiska patenträtten kan verka harmoniserande på patentlagarna i Portugal och Spanien, vilkas inlemmande i EG och i den europeiska patentorganisationen sker under år 1986.

6.2.2 Erfarenheter av harmoniseringen

Under utredningens gång har från många håll framhållits vikten av en fortlöpande harmonisering inte bara mellan reglerna i den europeiska patentkonventionen och i de nationella patentlagarna utan även i fråga om det europeiska patentverkets och de nationella patentverkens tillämpning av reglerna. Det har understrukits att fördelarna med enhetligheten av regelsystemen riskerar att gå förlorade, om olikheter i domstolspraxis uppkommer. Konsekvensen av en sådan utveckling skulle bli märkbar när patent blir föremål för prövning i nationell domstol. Strävandena går ut på att det europeiska patentet bör "möta samma öde" i alla de stater för vilka det har beviljats.

Den önskvärda harmoniseringen möter dock vissa svårigheter. En svårighet är att nationell lag principiellt tolkas enligt nationella tolkningsregler. Reglerna kan vara olika i de enskilda staterna, beroende på dessas rättstradition och lagstiftningsteknik. I vissa länder håller de tillämpande myndigheterna sig företrädesvis till lagens ordalydelse, medan man i andra länder utnyttjar lagens förarbeten för att utröna lagens anda och mening. Redan detta exempel visar att den harmoniserade lagen, om den underkastas nationella tolkningsregler, kan leda till olika resultat i de enskilda staterna. Härtill bidrar också de existerande språkskillnaderna. En harmonisering kan inte påtvingas vare sig domstolar och andra myndigheter i staterna eller de motsvarande

organen inom det europeiska patentverket. Därtill kommer frågan vems tolkningsstandarder som skall vara normgivande. Det är inte självklart att ett land, som anpassat sin patentlagstiftning till den europeiska patentkonventionen också måste följa det europeiska patentverkets praxis. Domstolarnas avgöranden utgör ett remedium mot en utveckling av praxis i det europeiska patentverket som inte står i överensstämmelse med den nationella patentlagstiftningens innehåll och syfte. Domstolarnas roll som en balanserande faktor mot ett alltför självständigt europeiskt patentverk framhölls i samband med Sveriges tillträde till den europeiska patentkonventionen.

Trots att den allmänna frågan om i vilken omfattning de nationella myndigheterna och det europeiska patentverket skall ta hänsyn till varandras beslut uppfattas som invecklad och ömtålig, är det önskvärt att det europeiska patentverkets praxis kan bli vägledande i Europa. Därmed är inte sagt att det svenska patentverket reservationslöst skall acceptera denna praxis. Tungt vägande skäl bör kunna medföra avvikelser. Ett sådant skäl är givetvis de avgöranden som svenska domstolar träffar. Om patentverket utan vägande skäl bibehåller eller utvecklar en praxis, som är strängare än den praxis som utformas vid det europeiska patentverket, kan det leda till att de patentsökande avstår från att anlita det svenska patentverket och i stället vänder sig till det europeiska.

Från svensk sida bör man fortlöpande uppmärksamma den europeiska organisationen på den nordiska rättsgemenskap som råder och som ställer särskilda krav på Sverige i dess förhållande till övriga nordiska stater. Det är önskvärt att det europeiska patentverket i sin praxis också tar hänsyn till nordisk rättstradition. Det är känt att det europeiska patentverket i sin praxis fäster avseende vid den praxis som utvecklas i de kontraktsstater som är betydande ur patentsynpunkt.

Betydelsen av en enhetlig praxis är särskilt stor när det gäller bedömningen av vad som är tillräcklig uppfinningshöjd. I det avseendet har kritik riktats mot att det europeiska patentverket har för låga krav, vilket kan innebära att de beviljade patenten blir lätta att angripa.

Behovet av harmonisering har kommit till uttryck även i fråga om nyhetsgranskningen. Många anser att det svenska patentverkets nyhetsgranskning av nationella patentansökningar bör uppfylla samma kvalitetskrav som nyhetsgranskning av internationell typ, ITS-granskning, och därigenom nå samma standard som nyhetsgranskningen vid det europeiska patentverket. Det svenska patentverket strävar långsiktigt efter att nå detta mål.

6.3 Patentombuden

6.3.1 Bakgrund

Inför tillträdet till den europeiska patentkonventionen - och samarbetskonventionen - uttrycktes farhågor för att tillträdet inte skulle medföra enbart fördelar för Sveriges vidkommande. Bl a befarades att de fristående patentombudens - d v s de patentombud som inte är knutna till ett industri-företag - ställning kraftigt skulle förändras till det sämre.

Patentpolicykommittén antog att de fristående ombuden skulle få vidkännas en minskning av sina arbetsuppgifter, eftersom det svenska patentverket skulle få färre ansökningar, främst från utländska sökande. Genom tillträdet till konventionerna skulle nämligen avsevärda kostnadsbesparingar inträda för den som sökte patent i tre eller fler europeiska stater genom en europeisk ansökan. Grunden till detta antagande var i sin tur att enligt tidigare gällande ordning en sökande från början måste anlita ombud i varje land där patentskydd söktes. Detta resulterade i att ombudskostnaderna blev höga. Genom en europeisk ansökan behövde sökanden under ansökningsstadiet däremot endast anlita ett ombud vid det europeiska patentverket.

6.3.2 Situationen i dag

Tillträdet medförde, såsom förutsetts, en förändring av de fristående patentombudens situation genom att de nationella ansökningarna minskade kraftigt i antal. Ombuden var emellertid förberedda på denna minskning och hade personalmässigt anpassat sig till situationen. Läget för ombuden ljusnade efter hand och de lyckades anpassa sig till den nya marknadssituation som uppkommit. I huvudsak möjliggjordes detta dels genom att svensk industri, tack vare inträffande högkonjunktur, visade sig långt mer expansiv än den varit förut och dels genom att patentombuden till följd av det europeiska patentverkets verksamhet fick nya arbetsuppgifter i form av översättning av patentansökningar och av patent som beviljats av det europeiska patentverket.

Översättningsarbetet, - som kräver hög kompetens inte bara i språkligt utan även i tekniskt och patenträttsligt hänseende, - har kommit att bli ekonomiskt betydelsefullt, och någon omsättningsminskning har ombuden därför inte behövt vidkännas trots det minskade antalet patentansökningar.

En del industriföretag - både stora och medelstora - som tidigare handlade alla sina patentärenden själva, har av olika skäl valt att inte hålla egna patentavdelningar i samma storleksordning som tidigare. Dessa industrier vänder sig numera till fristående patentombud, som härigenom får en ökad arbetsvolym.

Anslutningen till den europeiska patentkonventionen och de krav som därigenom ställs på bredd och kunnighet anses ha påskyndat en koncentration av patentombudsverksamheten till stora patentbyråer, inom vilka patentingenjörerna kan var och en specialisera sig på ett visst område inom det industriella rättsskyddet. Man förutser här en strukturförändring inom yrket, varvid små patentbyråer antingen får bibehålla traditionella arbetsuppgifter eller specialisera sig inom en trång sektor.

Det som mest påverkat patentombudens situation anses vara karaktären av deras nya arbetsuppgifter. Patentombuden förutser att man på sikt kan komma att få två grupper av ombud, en som i huvudsak arbetar med översättning av patentansökningar och en som har praktisk erfarenhet av patentering i utlandet och är auktoriserad vid det europeiska patentverket.

Patentombuden har kunnat dra full nytta av de rationaliseringseffekter och kostnadsbesparingar som den europeiska patentkonventionen avsågs erbjuda, nämligen ett enda patentverk för behandling av en patentansökan avseende upp till 11 länder. Detta har inneburit att arbetsbelastningen minskat i vad avser handläggningen av patentansökningar i europeiska länder.

6.3.3 Auktorisation vid det europeiska patentverket

Enligt den europeiska patentkonventionen är den som har hemvist i eller, såvitt avser juridisk person, säte i fördragsslutande stat, inte skyldig att låta sig företrädas av ombud vid handläggningen inför det europeiska patentverket. Annan sökande måste däremot i regel företrädas av ombud. Som ombud får i princip användas endast den som har auktoriserats därtill av det europeiska patentverket. För auktorisation fordras bl.a. att vederbörande har godkänts vid examination, som anordnas av det europeiska patentverket, samt att han är medborgare i fördragsslutande stat och driver rörelse eller har anställning i sådan stat. Under en övergångstid, vars längd skulle bestämmas av förvaltningsrådet, skulle särskilda bestämmelser om auktorisation gälla. Under övergångstiden - vilken kom att gälla fram till oktober 1981 - fick i förteckningen som auktoriserat ombud tas upp även den som var medborgare i fördragsslutande stat och drev rörelse eller hade anställning i sådan stat samt var behörig att uppträda som patentombud inför patentmyndigheten i den staten. Om fördragsslutande stat inte ställde krav på särskild yrkeskompetens för sådan behörighet, krävdes för att bli upptagen i förteckningen att vederbörande regelbundet uppträtt som ombud i patent-

ärenden inför den statens patentmyndighet under minst fem år. Den som önskade bli upptagen i förteckningen måste förete intyg av patentmyndigheten i vederbörande stat om att han uppfyllde föreskrivna krav. Man antog att goda möjligheter fanns att det europeiska patentverkets president skulle bevilja dispens från kravet att ha uppträtt som ombud under minst fem år.

I Sverige finns inga bestämmelser om rätten att företräda annan i ärenden hos patentmyndigheten. Formellt sett kan således envar uppträda som ombud i patentärenden.

Anslutningen till den europeiska patentkonventionen ledde till att de svenska patentombuden, såväl fristående som industrianställda, inlemmades i en europeisk yrkesgrupp, vars medlemmar i flera fall i sina hemländer skyddas av ombudstvang. Fastän de svenska ombuden inte i Sverige åtnjuter sådant skydd är de - till följd av gällande etiska yrkeskod - underkastade starka begränsningar beträffande marknadsföring m m, vilka råder för alla medlemmar av den vid det europeiska patentverket ackrediterade ombudskåren. De svenska patentombuden är därigenom den första yrkeskår från ett icke EG-land som indirekt är knuten till en yrkeskår inom EG.

Examinationstvävet för auktorisation innebär att även svenska kandidater måste genomgå en omfattande prövning, som sker på något av de tre huvudspråken tyska, engelska eller franska. Kuggningsprocenten är hög, även för sökande som har något av de tre officiella språken som modersmål. Den nödvändiga utbildningen inför examen är dyrbar och måste till stor del bekostas av kandidatens arbetsgivare. Hittills har ingen svensk kandiderat för examen, och man kan förutse att det inom en nära framtid blir en brist på svenska patentombud, kvalificerade att uppträda inför det europeiska patentverket.

Om man i Sverige inte kan anordna en adekvat utbildning för blivande auktoriserade patentombud, kommer detta på sikt att

medföra att svenska sökande i större utsträckning måste anlita utländska patentombud. Därmed skulle ett av skälen för Sveriges anslutning till den europeiska patentkonventionen - nämligen den att svenska patentombud skulle kunna uppträda vid det europeiska patentverket - bortfalla.

6.3.4 Rekrytering

Anslutningen till den europeiska patentkonventionen ledde till en minskning av patentombudens arbetsuppgifter och till att det blev svårt att med någon grad av säkerhet uppskatta den framtida arbetsvolymen. Denna svårighet har kommit att utgöra en så starkt återhållande faktor, att före år 1984 praktiskt taget ingen nyrekrytering skett av vare sig industrianställda eller fristående patentombud. Kårens genomsnittsalder har därigenom ökat och är nu över 50 år. Det beräknas att inom en period av 15 år mer än hälften av de ombud som i dag är ackrediterade vid det europeiska patentverket, inte längre är verksamma i yrket. Patentombudskårens möjligheter till framtida rekrytering har därför blivit en fråga av stor vikt. En lösning på detta problem kan vara att de blivande patentombuden i framtiden har möjlighet att genomgå en breddad utbildning, som är så kvalificerad att de färdigutbildade ombuden kan bli auktoriserade och uppträda inför det europeiska patentverket.

6.3.5 Ombudens möjligheter till inflytande på patentpolitiken

Det europeiska patentverket anses vara lyhört för användarnas olika synpunkter i patentfrågor. SACEPO (Standing Advisory Committee before the European Patent Office) är ett kontaktorgan mellan patentverket och ombuden. Inom Europapatentpraxiskommittén studeras handläggnings- och praxisfrågor. Patentombuden anser sig med gott resultat kunna påverka det europeiska patentverkets politik.

Patentombuden har genom sin representation i det svenska patentverkets styrelse och i en särskild kontaktkommitté

möjlighet att utöva inflytande på den svenska patentpolitiken. Inom kommittén behandlas främst frågor beträffande formerna för patenteringsförfarandet. Företrädare för SIPF (Svenska industriens patentingenjörers förening), SPOF (Svenska patentombudsföreningen) och SUF (Svenska uppfinnareföreningen) har förordat inrättandet av en svensk motsvarighet till det europeiska patentverkets rådgivande organ, SACEPO, där frågor rörande avgiftspolitik, patentpraxis och organisationens förändringar skulle kunna diskuteras.

6.3.6 Patentombudskostnader

Patentombudskostnaderna utgör i medeltal 85 procent av samtliga initialkostnader för ett patentärende, om man väljer den nationella vägen. Övriga kostnader består av fasta avgifter. Sett över patentets livstid blir bilden en annan, eftersom ombudskostnaderna efter beviljandet är obetydliga medan de officiella avgifterna, i form av årsavgifter, växer för varje år. Summan av samtliga officiella avgifter under patentets livstid torde ofta överstiga summan av patentombudskostnaderna.

Väljer man att gå den europeiska vägen behöver den patentsökande endast anlita ett ombud under handläggningen vid patentverket. När patentet sedermera beviljats av det europeiska patentverket, fordras vid omvandlingen till nationella patent en lokal representant i vart och ett av de länder som designerats, och då tillkommer översättningskostnaderna. Den direkta besparingen ligger bl a i att patentombudskostnaderna för handläggningen i de designerade ländernas patentmyndigheter i stort sett bortfaller. Därtill kommer att vissa länder inte kräver översättning av godkända europapatent samt att samma översättning kan användas i flera länder. Betydelsefullt är emellertid också att när kostnaderna för ombud i de designerade staterna kommer, är det kostnader för ett meddelat patent och inte samma ovissa investering som i en patentansökan.

6.3.7 De fristående patentombudens framtida utvecklings- möjligheter

Traditionellt har patentombudens verksamhet varit inriktad främst på avfattandet och handhavandet av patentansökningar. Anslutningen till den europeiska patentkonventionen - och internationaliseringen i övrigt på patentområdet - har medfört större krav på patentombuden i fråga om bredd och kunighet. Man framhåller vikten av att patentombuden kan möta dessa nya krav. Vidare framhålls vikten av att patentombuden tryggar sin arbetsvolym, särskilt genom att gardera sig mot det bortfall av arbetsuppgifter som kan bli en följd av att nya branscher - bl.a. företag som enbart arbetar med översättningar - växer fram. Ytterligare betonas den tidigare berörda risken av kategoriklyvning inom patentombudskåren.

Tre faktorer nämns som skäl för att ombuden måste bredda sin verksamhet.

- Både små och stora företag har i dag lika stort behov av planering på det industriella rättsskyddets område som på det skatterättsliga, och planeringen måste ske på ett tidigt stadium. Det är nämligen oftast för sent att undersöka vilka möjligheter till rättsskydd som står till buds, när en uppfinning väl har lett till produktion.
- Företagen måste vara medvetna om och aktivt utnyttja sambandet mellan olika typer av rättsskydd. Det är väl känt att patent oftast inte är det enda medlet att skydda en produkt. De olika skyddsformer som står till buds är delar i en helhet av immateriellt rättsskydd. Rättsskyddet inbegriper bl.a. varumärke, mönster, firma och copyright. Härtill ansluter sig också viss konkurrensrättslig lagstiftning, t ex sådan som rör skydd mot illojal konkurrens.

- Företagen har i dag behov av tillgång till experter som kan utforma licensavtal och bedöma finansiella frågor när det gäller att utnyttja intellektuell äganderätt.

För att kunna möta kraven på breddning av patentombudens verksamhet anses det angeläget att skapa en yrkeskategori som skulle kunna benämnas "konsulter på det industriella rättsskyddsområdet". En sådan konsult skulle få till uppgift att ge råd till företag, uppfinnare och andra upphovsmän inom hela det område som nyss beskrivits.

En konsultverksamhet av nu angivet slag anses förutsätta en synnerligen kvalificerad utbildning. Hur en sådan utbildning skulle kunna vara beskaffad beskrivs närmare i kapitel 8.

6.4 De särskilda användargrupperna

Genom anslutningen till konventionerna har uppfinnarna och industrin fått bredare möjligheter och fler alternativ att effektivt skydda uppfinningar. "Europavägen" anses särskilt fördelaktig, eftersom den ger skydd i många länder till en rimlig kostnad. Det anses lönsamt att välja europavägen redan när man designerar minst 3-4 konventionsstater i en ansökan. Vidare innebär det europeiska patentsystemet att de stora kostnaderna för ett patent kan skjutas framåt i tiden till dess man bättre kan bedöma patentets värde.

För uppfinnarna har systemet emellertid medfört att det i praktiken blir nödvändigt att från början anlita patentombud för att upprätta patentansökningar, om man avser att gå den europeiska vägen med sin ansökan. Likaså torde det, trots den omvitnade serviceandan i det europeiska patentverket, i praktiken vara nödvändigt för en enskild att anlita patentombud för handläggningen vid patentverket.

Detta i sin tur har medfört att kostnaderna för ett patent i dag av uppfinnarna anses vara mycket dryga.

7 PATENTSAMARBETET INOM DET NORDISKA SPRÅKOMRÅDET

7.1 Bakgrund

Tanken på ett nordiskt patentsamarbete är mycket gammal. Redan år 1881 diskuterades vid ett nordiskt juristmöte i Köpenhamn möjligheten att få till stånd överensstämmande patentlagar i de nordiska länderna. Under åren 1949-1952 arbetade en nordisk kommitté med uppdraget att göra en förberedande utredning om möjligheterna till en nordisk patentgemenskap. Kommittén lade huvudvikten vid att undersöka möjligheterna för en sådan gemenskap på det administrativa området och förordade i första hand ett system med nordiska patent till närmare utredning.

Med denna fråga arbetade under 1960-talet kommittéer i Danmark, Norge och Sverige. I början av år 1964 lade kommittéerna fram ett slutligt betänkande, Nordisk patentlagstiftning, med förslag till nya patentlagar för Danmark, Finland, Norge och Sverige, utkast till överenskommelse rörande nordisk patentansökan samt utkast till tillämpningsföreskrifter med anledning av den nya lagstiftningen. Enligt kommittéernas förslag skulle den som ville erhålla patent i de nordiska länderna kunna vända sig med en patentansökan, s k nordisk patentansökan, till endast ett av de nordiska patentverken, vilket skulle kunna pröva ansökningsen och meddela patent även för de övriga länderna. Systemet skulle kunna möjliggöra en rationalisering av arbetet vid de nordiska patentverken, som under 1960-talet hade en mycket betungande arbetsbelastning.

Kommittéernas förslag ledde till ny patentlagstiftning i de fyra länderna, vilken trädde i kraft den 1 januari 1968. Lagstiftningen innebar en genomgripande revision av den nordiska patenträtten och medförde en långtgående rättslikhet i Norden på detta område.

De nya patentlagarna kom alltså att innehålla bestämmelser om nordiska patentansökningar, men dessa bestämmelser skulle inte träda i kraft förrän efter särskild överenskommelse mellan de berörda länderna. Någon sådan överenskommelse har inte träffats och bestämmelserna har senare blivit upphävda. Det internationella samarbete som ledde till samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen har ändrat förutsättningarna för systemet med nordiska patentansökningar, och det är numera inte att räkna med att systemet kommer att förverkligas.¹

Island har först på senare tid deltagit i det nordiska patentsamarbetet. Den materiella isländska patenträtten bygger på den tidigare gällande danska patentlagen. Island har inte något patentverk, utan beslut om patent meddelas av det isländska industriministeriet.

7.2 Intensivt patentsamarbete

Det nordiska patentsamarbetet har särskilt under efterkrigstiden varit intensivt. Samarbetet har fått en delvis ny inriktning genom att det svenska patentverket i egenskap av internationell PCT-myndighet kommit att bli serviceorgan åt de övriga nordiska patentverken. Patentlagstiftningen i de nordiska länderna är alltjämt enhetlig, och t o m verkställighetsföreskrifterna är textmässigt nära nog identiska. Detta ger upphov till ytterligare samarbete, eftersom man strävar efter att få en enhetlig tillämpning även av de nya reglerna.

7.3 Olika samarbetsformer

Samarbetet på verksnivå sker dels i särskilda gemensamma organ, dels i arbetsgrupper inrättade för ändamålet. Dessutom finns informella kontakter på tjänstemannanivå i det dagliga arbetet.

---

¹För närmare detaljer hänvisas till prop 1977/78:1 sid 48-50.

En övergripande instans för patentsamarbetet är det nordiska samarbetsorganet, som består av generaldirektörerna i patentverken. Organet sammanträder minst en gång om året och tar upp frågor av övergripande natur, t ex frågor som väcks på patenttjänstemannamöten (se nedan) och som bör finna en gemensam och likartad lösning i länderna.

De nordiska patenttjänstemannamötena hålls vartannat år.

Island har deltagit sedan år 1981. Vid mötena refereras och diskuteras skilda lagtolknings- och tillämpningsfrågor beträffande handläggningen av patentansökningar. Det land som haft tjänstemannamötet analyserar vad som förekommit vid diskussionerna och framlägger underlag till vidare diskussioner i det nordiska samarbetsorganet. Resultatet därav leder ibland till ändringar av patentbestämmelserna, men även till att framställningar görs till resp lands fackdepartement med begäran om ändringar i lag eller kungörelse.

Från varje tjänstemannamöte utges ett fylligt diskussionsprotokoll, som är en betydelsefull källa för den framtida handläggningen i resp patentverk, eftersom referenterna alltid gjort en noggrann genomgång av gällande praxis.

De nordiska patentmyndigheterna, vilka är mottagande myndigheter inom PCT-organisationen, och det svenska patentverket som internationell nyhetsgranskande myndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning för det nordiska språkområdet träffade år 1978 ett samarbetsavtal, i vilket sägs att man skall hålla varandra underrättade i PCT-frågor och överhuvudtaget samråda om problem som rör PCT. För detta ändamål har den nordiska samarbetsnämnden för PCT-myndigheterna bildats. Den sammanträder någon gång årligen.

Det nordiska kontaktorganet för PCT är avsett för användarna och består av representanter för de nordiska patentverken samt företrädare för patentombuden, patentsökandena, uppfinnarna och industrin. Inom organet sker utbyte av information och användarna har möjlighet att framföra synpunk-

ter på förekommande förändringar i patentsystemet och även själva föreslå förbättringar. Kontaktorganets verksamhet och initiativ har lett till bl a den viktiga revision av PCT-systemet och motsvarande lagstiftning, som trädde i kraft den 1 januari 1985 och som syftar till förenkling både för sökandena och för myndigheterna.

Enligt patentkungörelsen (1967:838) har det svenska patentverket rätt att utfärda bestämmelser för hur patentansökningar skall vara beskaffade och hur handläggningen av dem skall gå till i verket. Bestämmelserna ges ut i författningsform, de s k patentbestämmelserna, och har i det närmaste samma innehåll som motsvarande bestämmelser i de övriga nordiska länderna.

I samband med ikraftträdandet av samlingskonventionen och den europeiska patentkonventionen inrättades en nordiskt sammansatt arbetsgrupp för översyn av befintliga och utarbetade nya patentbestämmelser. Sedan de nya patentbestämmelserna getts ut år 1979 upplöstes gruppen. Emellertid har det pågående utvecklingsarbetet inom samlingskonventionen föranlett ofta återkommande nordiska möten kring patentbestämmelserna.

För de fall då en fråga inte ägnar sig att regleras i patentbestämmelserna - därför att det gäller alltför speciella förhållanden - har det svenska patentverket, efter danskt mönster, infört en cirkulärsamling, som innehåller meddelanden om hur praktiska frågor skall handläggas.

Vid ett par nordiska kemikermöten har praxisproblem som rör kemiska patentansökningar behandlats.

Informella kontakter mellan de nordiska patentmyndigheterna har förekommit sedan lång tid tillbaka och då på en relativt hög tjänstemannanivå. Emellertid har tillträdet till samlingskonventionen medfört behov av kontakter även i vardagliga handläggningsfrågor. Patentverkets funktion som nyhetsgranskande och patenterbarhetsprövande myndighet för det

nordiska språkområdet innebär att verket har så gott som dagliga kontakter - skriftliga eller per telefon - med de övriga nordiska myndigheterna. Också kontakten med sökande och ombud i dessa länder är omfattande.

Informella möten i Stockholm mellan resp länders delegationer har ibland föregått officiella PCT-möten i Genève. Mötena har syftat till ömsesidig information om respektive delegations ståndpunkter i sakfrågor för att förbättra samarbetet vid det officiella mötet.

Informella kontakter är framför allt framträdande i frågor rörande samlarbetskonventionen, vilket sammanhänger med att Sverige ensamt tillträtt den europeiska patentkonventionen och därmed är den enda nordiska stat vars patentmyndighet befinner sig i en direkt konkurrenssituation med det europeiska patentverket. Det svenska verkets numera mycket starka ställning framför allt i Europa påverkar indirekt det patenträttsliga läget i de övriga nordiska länderna. Vid de senaste nordiska tjänstemannamötena har åtskillig tid ägnats den praxis som är under utveckling i den europeiska patentmyndigheten.

8 UTBILDNING AV PATENTINGENJÖRER

Bakgrund

Behovet av en särskild utbildning av blivande patentingenjörer har framträtt allt starkare. Frågan har därför tagits upp till särskild behandling.

Patentombudskårens genomsnittsålder är i dag över 51 år. Inom en period av 15 år kommer de ombud som nu är ackrediterade vid det europeiska patentverket att inte längre vara verksamma i sitt yrke. Samtliga dessa auktoriserades i samband med Sveriges tillträde till den europeiska patentkonventionen. Då kunde på grund av en övergångsbestämmelse auktorisation ges utan att ombudet uppfyllt det krav på examination som annars gäller. För att bli auktoriserad vid det europeiska patentverket krävs att med godkänt resultat ha genomgått examination som anordnas av detta verk. Det är allmänt känt att det ställs utomordentligt höga krav på examinanden, som måste kunna behärska ämnet på något av de tre officiella språken vid verket. Hittills har ingen svensk kandiderat för examen, och man kan förutse att det inom en nära framtid blir en brist på svenska patentombud, kvalificerade att uppträda inför det europeiska patentverket.

För att effektivt kunna bedöma och handlägga nya projekt- och produktidéer är såväl de fria uppfinnarna som den svenska industrin beroende av att kunna anlita särskilt välutbildade patentingenjörer. Patentingenjörskåren har därför en nyckelroll när det gäller att ta till vara ny teknik inom landet och att utföra nyhetsgranskningar, patent-erbarhetsbedömningar etc.

Till den allmänna bakgrundsbilden hör att ett stort underskott på patentingenjörer under den närmaste tioårsperioden befaras uppkomma. Beräkningar visar ett behov på omkring

200 patentingenjörer under tio år. Behovet fördelar sig med ca 170 ingenjörer på patentombudskåren och ett 30-tal på patentverket.

Som en lämplig lösning på de angivna problemen framstår en särskild, högt kvalificerad utbildning för patentingenjörer. En sådan utbildning, som är av vitalt intresse för samhället i dess helhet, kan i dag inte erbjudas i Sverige. Hittills har sålunda all utbildning av patentingenjörer skett vid patentverket, vid några större patentbyråer och vid vissa industriföretags patentavdelningar. Bristen på patentingenjörer leder till att dessa cirkulerar mellan olika arbetsplatser. Detta kan i och för sig vara till nytta för patentingenjörerna men minskar benägenheten hos huvudmännen för utbildningen att betala de dyra kostnaderna för denna. Bristsituationen kan vara till förfång för de patentsökande, eftersom den leder till att även patentingenjörer med lägre kompetens emellanåt måste anlitas för kvalificerade uppdrag. Bristen kan också leda till en kraftig centralisering av patentingenjörer med hög kompetensnivå, något som bör motverkas så att en geografiskt jämnare fördelning inom landet erhålles. Detta skulle gagna uppfinnare samt mindre och medelstor industri utanför storstadsregionerna.

Det ankommer inte på utredningen att ge några riktlinjer för hur utbildningen skulle kunna läggas upp. Vid studiet av ämnet har det emellertid visat sig att en utbildning av följande slag skulle kunna komma i fråga. I detta sammanhang kan erinras om vad som anförts om patentombuden i kapitel 6.

Utbildningen bör omfatta hela det immaterialrättsliga området och inkludera marknadsaspekter på användningen av immaterialrättsskyddet. Utbildningen bör därför vara längre än vad som är motiverat av studiet av patenträtten.

Utbildningen, som bör bekostas av staten och förläggas till en teknisk högskola. Detta motiveras av att patent-

ingenjörsarbetet i första hand är tekniskt inriktat. Utbildningen förutsätter även en påbyggnad av juridiska kunskaper och språkkunskaper.

Inom ramen för de fyra studieåren vid teknisk högskola bör en tillvals- eller påbyggnadskurs under en termin förekomma för att den studerande skall kunna bekanta sig med ämnet. Kursen bör äga rum under den sista terminen. Som ett inslag i kursen bör industrin och andra intresserade kretsar ge sin syn på patentsystemet. När studenten fått sin examen skulle han ta anställning inom industrin eller vid en fristående patentbyrå. Arbetsgivaren skulle avstå viss del av den anställdes arbetstid, och under den tiden skulle den anställda ägna sig, med full lön, åt en särskild statligt organiserad utbildningsform, t ex påbyggnadskurser vid det svenska eller det europeiska patentverket. Skrivningar och tentamina skulle förekomma och behandla såväl den teoretiska som den praktiska delen av patentsystemet. Efter tre år skulle en slutexamen äga rum.

En utbildning av detta slag kan förväntas vara attraktiv även utanför Sverige och bör vara tillgänglig även för studerande från övriga Norden.

Det är viktigt att även beakta de stränga examinationskrav som upprätthålls vid det europeiska patentverket. Slutexamen bör därför vara utformad på sådant sätt att den kan vara ett led i examineringen vid det europeiska patentverket.

Utbildningen bör ge vederbörande sådana ekonomiska villkor som gör den likvärdig med att börja på ett vanligt arbete. Den bör pågå under tre till sex år och sluta med en examen inför Europapatentverket. Godkänd examen bör ge resultat i form av en skyddad titel. Allt bör ske inom ramen för en statlig organisation, så att utbildningen får den status som behövs, t ex teknisk högskola som har hela ansvaret. Industrin, den fria patentombudskåren och patentverken kan förväntas medverka genom att anställa sådana som genomgår utbildning, genom att tillhandahålla lärare och genom att rekrytera bland dem som är färdigutbildade.

Som i all statlig verksamhet, som äger rum parallellt eller i särskilt nära samarbete med den privata industrin, får lönefrågan en central betydelse. Under en lång tid kan man räkna med att såväl industrin och den fria patentombudskåren som patentverket kommer att ha ett underskott av kompetenta patentingenjörer. Därtill kommer att internationella organ och utländsk industri utövar dragningskraft på patentingenjörerna. Det är viktigt att detta beaktas vid alla löneförhandlingar, och framför allt sådana som avser högre befattningar vid patentverket.

Patentavdelningen inom ett industriföretag är av central betydelse när det gäller hanteringen av nya idéer och uppfinningar. Här bedöms både interna och externa förslag till beslut om vilka projekt företaget ska satsa på. Det är därför viktigt att patentingenjören har hög både teknisk och patenträttslig kompetens, så att svensk industri kan hävda sig i den internationella konkurrensen.

För enskilda uppfinnare och de industriföretag som anlitar fristående patentombud är det lika viktigt att motsvarande kompetens finns att tillgå inom alla delar av Sverige.

9 MARKNADSPATENTKONVENTIONEN

9.1 Bakgrund

Enligt den år 1975 i Luxemburg av samtliga EG-stater undertecknade s k marknadspatentkonventionen, skall ett enhetligt regionalt patent, EG-patent, kunna meddelas av det europeiska patentverket i stället för patent i de enskilda EG-staterna.¹⁾ EG-patentet skall vara underkastat en enhetlig lag i fråga om patentets hävdande och dess angriflighet. Konventionen har ännu inte trätt i kraft och det anses av politiska orsaker mycket svårt att bedöma när konventionen kan komma att träda i kraft. Frågor som ännu inte är lösta är bl a hur ärenden om ogiltighet av patent och intrång i patent skall handläggas. Flera skäl talar således för att ett ikraftträdande kommer att dröja avsevärd tid.

Det övervägs inom EG-staterna huruvida konventionen skulle kunna ändras så att den kan sättas i kraft i vissa av staterna.

EG-patentsystemet anses svåröverskådligt och särskilt instansordningen uppfattas som så invecklad och tungrodd att man, om systemet förverkligas, löper risk att patenttvister inte blir avgjorda under patentets livstid.

Ett av skälen till att marknadspatentkonventionen inte trätt i kraft är att EG-staterna inte kunnat enas om rättegångsordningen vid patenttvister. Debatten har gällt valet mellan en central, gemensam instansordning för alla medlemsstater och en decentraliserad rättegång som i huvudsak bygger på de nationella instanssystemen. En konsekvens av det nu i konventionen reglerade systemet med nationella domstolar,

---

¹⁾Avsnitt 2.1

som dömer i ogiltighetsmål, är att ett patent kan angripas och undanröjas vid en domstol i ett enskilt EG-land med verkan för patentets giltighet i samtliga EG-länder. Även om man försöker komma till rätta med denna olägenhet genom inrättandet av en internationell domstol, har man att räkna med att patenttvister inom ramen för EG-patentsystemet blir långvariga och därmed kostnadskrävande.

9.2 Synpunkter på marknadskonventionens verkningar

Det råder olika uppfattningar om verkningarna för det svenska patentverket av att marknadspatentkonventionen träder i kraft. Å ena sidan hävdas att följderna blir negativa. Verket riskerar gå miste om en stor grupp utländska patentansökningar per år. En väsentlig orsak till minskningen skulle enligt denna uppfattning vara att många patent-sökande kommer att finna EG-patentet så bekvämt, att man i stället för att söka nationellt patent söker EG-patent vid det europeiska patentverket och därvid i tillägg till designeringen av EG designerar även Sverige i ansökningen.

Å andra sidan anses att minskningen av det svenska patentverkets ansökningsvolym skulle komma att bli marginell, eftersom Sverige inte är någon EG-stat. Risken att få ett EG-patent ogiltigförklarat för samtliga EG-länder efter en förlorad process i ett av EG-länderna uppfattas som ett avhållande element när det gäller att bedöma EG-patentets attraktivitet. Detta förhållande skulle följaktligen kunna leda till att t.o.m. fler patentsökande än nu väljer att gå den nationella vägen.

För det fall att EG-patentsystemet skulle medföra en väsentlig minskning av det svenska patentverkets ansökningsvolym, framhålls vikten av att patentverket breddar sin uppdragsverksamhet. Genom en utökning av denna verksamhet bör verket kunna behålla sin ställning som PCT-myndighet.

9.3 Slutsatser

Av det som inhämtats framgår att det är i hög grad ovisst om marknadspatentkonventionen över huvud taget kommer att träda i kraft inom den närmaste tiden. Det är också utomordentligt svårt att bedöma vilka konsekvenser ett EG-patent skulle få i ett stadium, då EG-integrationen nått längre än den nått i dag. Av dessa skäl har utredningen stannat vid den översiktliga behandling av ämnet som gjorts i det föregående.

10 BISTÅNDSPOLITIK PÅ PATENTOMRÅDET

Bakgrund

Utredningen har sett det som sin uppgift - inom ramen för direktiven - att översiktligt granska och bedöma vissa u-landspolitiska frågor på patentområdet. Bakgrunden är att det europeiska patentverket driver en aktiv och liberal u-landspolitik och att europeiska patentorganisationens förvaltningsråd diskuterat frågan om risken för konflikt mellan denna politik och de nationella staternas egen u-landspolitik. Svenskt u-landsbistånd har i viss mån inneburit uppgifter också för det svenska patentverket.

U-landsbiståndet på det industriella rättsskyddsområdet organiseras och samordnas till väsentlig del av WIPO enligt ett särskilt biståndsprogram.

Samarbetskonventionen innehåller vissa bestämmelser som syftar till att främja den ekonomiska utvecklingen i u-länderna genom att underlätta för dessa länder att få tillgång till modern teknologi. PCT-systemets internationella betydelse består i att det är det enda praktiska samarbetsprogram som omsluter såväl u-länder som i-länder och de s k socialistländerna.

10.1 Det svenska patentverkets biståndsinsatser

10.1.1 Beskaffenheten av insatserna

Patentering, licensiering, teknisk informationssökning, produktion, marknadsföring, import och export utgör olika beståndsdelar i maskineriet för överförande av teknologi.

Det svenska patentverket har på ett tidigt stadium deltagit i samarbetet med u-länder med den inriktningen att främja

överföring av teknologi till dessa länder.

I dag understöds detta samarbete genom ett avtal mellan WIPO, SIDA (Styrelsen för internationell utveckling) och det svenska patentverket.

Samarbetet omfattar:

1. Individuell utbildning vid det svenska patentverket
2. Grupputbildning i u-länder
3. Expertrådgivning
4. Undersökningar om teknikens ståndpunkt, monografier på tekniska områden av speciellt intresse eller andra specialiserade informationstjänster
5. Bidrag till ICSEI-programmet (the International Cooperation in the Search and Examination of Inventions).

Teknologi överförs bl a genom att forskningsinstitutioner i utvecklingsländerna genom WIPOs förmedling får, utan kostnad, granskningsuppdrag utförda av patentmyndigheterna i länder som bidrar till biståndsprogrammet. Under vartdera av åren 1981 och 1982 mottog det svenska patentverket ca 25 uppdrag.

Det svenska patentverket lägger stor vikt vid att systematiskt planera och programmera sin samsarbetsverksamhet för att så noggrant som möjligt kunna möta de behov som de berörda utvecklingsländerna ger uttryck för. Samordning av och samverkan mellan patentverkets tjänster erfordras för att nå bästa möjliga resultat. Patentverket har därför strävat efter att följa upp den individuella utbildningen vid patentverket med utbildning i u-länder. Denna utbildning bedrivs vid seminarier eller i studiecirkel. Föredrags-hållarna assisteras av tjänstemän, som tidigare erhållit en mångsidig utbildning vid det svenska patentverket, t ex på områdena för klassificering, granskning och prövning av patentansökningar. Effekterna av patentverkets biståndsverk-

samhet förstärks genom att myndigheterna i dessa länder anställt tjänstemän, som redan tidigare fått utbildning i Sverige eller deltagit i grupputbildning inom sitt land.

10.1.2 Finansieringen

Det svenska patentverket är angeläget om att dess insatser till förmån för u-länder skall vara underordnade den svenska u-landspolitiken, sedd som helhet. Detta innebär att patentverket inte engagerar sig i insatser som inte utgör delar av SIDAS politik eller sker inom ramen för BITS' (Beredningen för internationellt tekniskt samarbete) aktiviteter. Patentverket önskar således inte utveckla en egen u-landspolitik. Det är vidare patentverkets åsikt att u-landsbiståndet skall bekostas med biståndsmedel och inte belasta verkets budget. Grundtanken är att biståndet skall betalas av skattemedel och inte med de avgiftsmedel som finansierar patentverkets verksamhet via statsbudgeten. I detta avseende föreligger en skillnad i uppfattning mellan det svenska patentverket och det europeiska patentverket.

Det svenska patentverkets u-landsverksamhet bekostas genom WIPO. SIDA ställer medel för denna verksamhet till WIPOs förfogande. Det är således inte - i motsats till den u-landsverksamhet som bedrivs vid det europeiska patentverket - de patentsökande och de som innehar patent som genom ansöknings- och årsavgifter betalar u-landverksamheten. Denna lämnar inte något överskott och skall inte heller göra det. Däremot ger den arbete och viss ersättning åt granskare som ställer sig till förfogande som handledare i u-länder.

10.1.3 Framtiden

Det svenska patentverket väntar sig en betydande utveckling av samarbetet med u-länderna. Denna expansion kommer att baseras både på multilaterala överenskommelser, såsom samarbetskonventionen, och på bilaterala överenskommelser mellan det svenska patentverket och patentmyndigheter i u-länderna.

Patentverkets u-landsverksamhet kommer att vara en sidogren av SIDA-programmet och utgöra en integrerad del av SIDAs samarbetspolitik.

Samarbetssträvandena kommer i stor utsträckning att koncentreras till de mindre patentmyndigheternas behov av att utnyttja resurserna hos de större och mer välutrustade patentmyndigheterna. Framtiden kommer att föra med sig en snabb teknisk utveckling när det gäller patentlydokumentation och informationssökning. Den enda möjligheten för myndigheter som saknar resurser att dra fördel av denna utveckling är att medverka i ett nära internationellt samarbete.

Det är en av WIPOs viktigaste uppgifter att planera, ta initiativ till och samordna sådana insatser för samarbete.

10.2 Det europeiska patentverkets biståndsinsatser

Vissa insatser drar obetydliga kostnader och skiljer sig i princip inte från den assistans som patentverk i allmänhet lämnar varandra. Det kan gälla komplettering av dokumentation, mottagande av besök för kortare utbildningsinsatser, eller sändandet av experter till seminarier eller symposier.

Det förekommer emellertid även väsentligt mer djupgående insatser som drar betydande kostnader. Exempel härpå är samarbetet med de afrikanska franskspråkiga länderna och patentverkets engagemang i Brasilien, där tyska biståndsinsatser har en traditionell marknad.

I följande tabell ges en översikt av huvuddelen av det europeiska patentverkets biståndsinsatser under åren 1978-1982.

Algeriet

Praktisk övning i dokumentation, 1979
Seminarium, praktisk övning, 1980

Chile

Seminarium 1980

Argentina

Seminarium, 1979

Kina

Övningar i nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning, 1980, 1981, 1982

Bangladesh

Seminarium, 1981

Seminarium, 1981

Två exemplar av alla EPO-publicationer, utan avgift

Brasilien

Seminarier, 1980, 1981,
Tillhandahållande av experter, 1978, 1980, 1981

Kongo

Seminarier och praktisk övning 1979-1982

Burundi

Seminarium, 1980

Republiken Korea

Seminarier och praktisk övning 1980, 1981
Tillhandahållande av experter, 1981

CentralafrikanskaRepubliken

Seminarium, 1979
Praktisk övning, 1982

Elfenbenskusten

Seminarium, 1979
Praktisk övning, 1981

Egypten

Seminarier, 1979, 1980
Praktiskt övning, 1980

Madagaskar

Seminarier och praktisk övning, 1980

<u>Gabon</u>	<u>Malawi</u>
Seminarier och praktisk övning, 1979, 1981	Seminarium och praktisk övning, 1981
<u>Guinea</u>	<u>Marocko</u>
Seminarium, Praktisk övning, 1979	Seminarium, Praktisk övning, Tillhandahållande av expert, 1980
<u>Övre Volta</u>	<u>Mauretanien</u>
Seminarier, 1980, 1981 Praktisk övning, 1981, 1982	Seminarium, 1979
<u>Indien</u>	<u>Mexico</u>
Seminarier och praktisk övning, 1982	Seminarier, 1979-1981
<u>Indonesien</u>	<u>Nicaragua</u>
Seminarium, 1979	Seminarium, 1981
<u>Irak</u>	<u>Niger</u>
Praktisk övning, 1979 Seminarium, 1981	Seminarium och praktisk övning, 1981
<u>Jamaica</u>	<u>Nigeria</u>
Seminarium, 1980	Seminarier och praktisk övning, 1981
<u>Kenya</u>	<u>Uganda</u>
Seminarium och praktisk övning, 1979	Seminarier och praktisk övning, 1979, 1980
<u>Liberia</u>	<u>Pakistan</u>
Seminarium, 1980	Seminarier, 1980, 1981
<u>Peru</u>	<u>Tchad</u>
Seminarium, 1981	Seminarium, 1979

<u>Filippinerna</u>	<u>Thailand</u>
Seminarium, 1979	Seminarium, 1979
Praktisk övning, 1980	
	<u>Tunisien</u>
<u>Quatar</u>	Seminarium och praktisk
Seminarium, 1980	övning, 1980
	<u>Uruguay</u>
<u>Senegal</u>	Seminarier, 1980, 1980
Seminarium, 1980, 1981	
Praktisk övning, 1981	
	<u>Vietnam</u>
<u>Swaziland</u>	Seminarium 1981
Seminarium, 1981	
	<u>Zaire</u>
<u>Tanzania</u>	Seminarier och praktisk
Seminarium och praktisk	övning, 1979, 1980
övning, 1981	
	<u>Zambia</u>
	Seminarier och praktisk
	övning, 1979, 1980

Det kan vidare nämnas att under åren 1979-1982 regionala projekt har genomförts inom ESARIPO (English-Speaking African Regional Industry Property Organization), OAPI (Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle) och FASRC (Federation of Arab Scientific Research Councils). Även dessa insatser har medfört betydande kostnader.

10.3 Erfarenheter av det europeiska patentverkets biståndsinsatser

Enligt en åsikt finns en tendens att det europeiska patentverket utnyttjas som instrument för de förutvarande kolonialmakternas egen biståndspolitik. Det befaras att biståndsinsatser som utvecklas vid sidan om FN-programmen

lätt kan komma i konflikt med enskilda kontraktstaters biståndspolitiska mål. Mottagarländer som Chile och Filippinerna nämns som kontroversiella mål för insatser. Ytterligare framhålls att, i den mån en enskild kontraktstat har intresse av att det europeiska patentverket engagerar sig i ett mer kostsamt biståndsprogram på bilateral bas, finansieringen bör ske med medel som kontraktstaten ställer till förfogande.

Den ekonomiska ramen för det europeiska patentverkets biståndsinsatser anses vara generös. Enligt en uppfattning ställs väl mycket pengar till förfogande, i synnerhet som det är de patentsökande som får bidra till utgifterna. Å andra sidan erinras om att tillkomsten av det europeiska patentverket väckt stora förhoppningar hos WIPO om ett samarbete på biståndsområdet och att utvecklingsländerna själva har stora förväntningar på experthjälp m m från den nya stora patentorganisationen.

10.4 Slutsatser

Det svenska patentverkets engagemang i biståndsaktiviteter på det industriella rättskyddets område utgör en värdefull insats inom ramen för SIDA:s och BITS' biståndspolitik. Aktiviteterna är ett bidrag i strävandena att främja tekniköverföringen till u-länderna och stärka patentväsendet i dessa länder. Kostnaderna är förhållandevis små och effekterna i form av utvecklad informationshantering och bättre förutsättningar i u-länderna för att utnyttja patentsystemet påtagliga.

Det är väsentligt att det svenska patentverket i den fortsatta biståndsverksamheten utvecklar samarbetet med det europeiska patentverket när det gäller enskilda projekt. Samtidigt bör Sverige verka för att WIPO som FN-organ för den intellektuella äganderätten bibehålls vid sin samordnande och vägledande roll.

Så länge det europeiska patentverkets biståndsinsatser håller sig på nuvarande nivå synes ingenting väsentligt kunna invändas mot att insatserna bekostas över anslag på det europeiska patentverkets budget, d v s med avgiftsmedel. Mer tveksamt blir det om biståndsramen utökas betydligt. I det läget bör det vara naturligt att större och mer kostnadskrävande projekt betalas av de medlemsstater som önskar se projekten förverkligade. Därmed undviks att avgiftsmedel i alltför hög grad tas i anspråk för ändamål som ligger vid sidan om de syften för vilka avgifterna erlagts.

Sverige bör verka för att det europeiska patentverkets biståndspolitik så långt möjligt underordnas den samordning som WIPO svarar för. Det är vidare ett svenskt intresse att inriktningen av biståndsinsatserna från det europeiska patentverkets sida - när de bekostas över dess egen budget - inte strider mot intressen i den svenska u-landspolitiken. Främst gäller detta valet av mottagarländer. En risk som bör understrykas är att det europeiska patentverket av medlemsstat eller sammanslutning av medlemsstater utnyttjas för att realisera statens eller sammanslutningens egna biståndspolitiska mål.

The first part of the report is devoted to a general survey of the situation in the country. It is found that the country is in a state of general depression, and that the people are suffering from want and distress. The cause of this is attributed to the war, and the fact that the government has not taken any effective measures to relieve the suffering.

The second part of the report deals with the question of the army. It is found that the army is in a state of disorganization, and that the soldiers are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the army with the necessary supplies.

The third part of the report deals with the question of the navy. It is found that the navy is in a state of disorganization, and that the sailors are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the navy with the necessary supplies.

The fourth part of the report deals with the question of the air force. It is found that the air force is in a state of disorganization, and that the pilots are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the air force with the necessary supplies.

The fifth part of the report deals with the question of the police. It is found that the police are in a state of disorganization, and that they are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the police with the necessary supplies.

The sixth part of the report deals with the question of the judiciary. It is found that the judiciary is in a state of disorganization, and that the judges are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the judiciary with the necessary supplies.

The seventh part of the report deals with the question of the education system. It is found that the education system is in a state of disorganization, and that the students are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the education system with the necessary supplies.

The eighth part of the report deals with the question of the health system. It is found that the health system is in a state of disorganization, and that the patients are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the health system with the necessary supplies.

The ninth part of the report deals with the question of the social services. It is found that the social services are in a state of disorganization, and that the people are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the social services with the necessary supplies.

The tenth part of the report deals with the question of the economy. It is found that the economy is in a state of disorganization, and that the people are suffering from lack of food and shelter. The cause of this is attributed to the fact that the government has not provided the economy with the necessary supplies.

Inledning

Min uppgift är att undersöka verkningarna av Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen. Därvid skall jag ta ställning till vissa huvudfrågor. Jag skall först skapa mig en allmän bild av hur organisationen tillgodoser de industriella rättsskyddsintressena. Vidare skall jag bedöma huruvida det svenska patentverket i framtiden kan påräkna en sådan arbetsvolym att verket kan behålla sin ställning som internationell myndighet enligt samarbetskonventionen, PCT-myndighet. En fråga är om patentverket på ett ändamålsenligt sätt verkar för att hålla arbetsvolymen uppe i syfte att bibehålla sin ställning som ett livskraftigt patentverk. Jag skall söka fastställa de förändringar för patentombuden som Sveriges medlemskap medfört och bedöma den framtida utvecklingen. Vidare skall jag granska hur den fortsatta utvecklingen av det europeiska patentverkets verksamhet kan komma att påverka det svenska patentverkets finansiering samt föreslå lämpliga åtgärder som utvecklingen kan föranleda. Jag skall undersöka medlemskapets effekter inom det nordiska språkområdet. Mina bedömningar skall kunna tjäna som underlag för patentverkets verksamhetsplanering.

Inledningsvis kan jag konstatera att Sveriges anslutning till den europeiska patentkonventionen har fått vittgående konsekvenser för det svenska patentväsendet. Den viktigaste positiva verkan är rationaliseringen av patenteringsförfarandet, vilken för uppfinnare, patentombud och industri lett till förenklingar och besparingar. Den väsentligaste negativa verkan är att det svenska patentverket fått vidkännas en kraftig minskning av tillströmningen av patentansökningar, vilket medför att underlaget för att inom alla tekniska områden upprätthålla full kompetens hos patentverkets granskarkår sviktar. Minskningen kan också

innebära en förskjutning av patentverkets inkomster från avgifter för nationella patent till avgifter för de patent som beviljats av det europeiska patentverket och som fullföljts i Sverige.

11.1

Den europeiska patentorganisationen har utvecklats framgångsrikt, och det europeiska patentsystemet uppfyller högt ställda krav på snabb handläggning och en kvalitativt högtstående produktion. Det europeiska patentverket har redan nått en ansökningsvolym som är avsevärt större än den man från början räknade med som den slutliga. Omslutningen uppgick år 1984 till 342 000 000 DM. Patentverket sysselsätter inemot 2 000 personer.

Jag kan vidare konstatera att verksamheten präglas av smidighet och hjälpsamhet gentemot de sökande. Enighet råder om att det är ekonomiskt lönsamt att ansöka om europapatent, redan när man vill utverka patent i 3 - 4 länder. Datorstödet åt de granskande ingenjörerna har passerat utvecklingsstadiet. Sammanfattningsvis kan jag således fastslå att den europeiska patentorganisationen innefattar ett väl utvecklat och fungerande patentsystem, som i hög grad tillgodoser de enskilda uppfinnarnas och industrins behov.

Inom organisationen är man angelägen om att tillgodose intresset hos såväl uppfinnare och patentsökande som andra intressentgrupper av att kunna framföra synpunkter på förfarandet vid det europeiska patentverket. Således utgör SACEPO (Standing Advisory Committee before the European Patent Office) ett forum för diskussioner om patentverkets politik, och inom en annan kommitté, Europapatentpraxiskommittén, kan handläggnings- och praxisfrågor studeras. Jag finner att patentombud, användare och andra intressentgrupper därigenom har goda möjligheter att utöva inflytande på patentpolitiken inom den europeiska patentorganisationen.

Den europeiska patentkonventionen har tillkommit för att bilda grundvalen för ett överstatligt, rationellt patent-system som främjar uppfinnarnas och industrins intressen och därigenom bidrar till en framgångsrik ekonomisk utveckling. För att konventionens syften skall kunna tillgodoses är det en grundförutsättning att konventionens regelsystem och konventionsstaternas patentlagstiftning stämmer överens - i vart fall i de mer väsentliga delarna - samt att reglerna tillämpas enhetligt av de patentprövande myndigheterna och av domstolarna.

Stor likformighet av regelsystemen har redan uppnåtts och utvecklingen går i riktning mot en total harmonisering. Harmoniseringen av praxis har ännu inte nått lika långt. Vissa stater har visat benägenhet att hävda sina egna rättstraditioner och inte godta tolkningar och tillämpningar som anses strida mot vad som är vedertaget i dessa staters patentpraxis. Som exempel framhålls ofta kravet på uppfinningshöjd som ställs annorlunda i det europeiska patentverkets praxis än i nationell praxis.

Tendensen till ökad harmonisering är dock tydlig. Utvecklingen går mot en anpassning till det europeiska patentverkets praxis, vilken i allt större utsträckning uppfattas som normgivande. Jag ser det som ofrånkomligt att Sverige som konventionsstat - i eget intresse - följer med i denna utveckling och därigenom främjar det som är konventionens ändamål, ett enhetligt europeiskt patentsystem. Med hänsyn till Sveriges strävanden att upprätthålla den nordiska rättsligheten på patentområdet måste harmoniseringsåtgärder innefatta också åtgärder för att i grannländerna vinna anslutning till nya värderingar. (Se vidare under 11.6.)

11.2

Inför Sveriges tillträde till samarbetskonventionen förutsåg man att det för de sökande skulle bli enklare och billigare att söka patent på en uppfinning i flera länder. En särskild fördel med konventionen ansågs vara att en sö-

kande först när han fått del av resultatet av den internationella nyhetsgranskningen, resp den förberedande patenterbarhetsprövningen, behövde ta ställning till om ansökningen skulle fullföljas, och i så fall i vilka länder. Sökanden skulle därför inte behöva ådra sig mer väsentliga kostnader förrän han bestämt sig i dessa avseenden. Man utgick från att det svenska patentverket vid ett tillträde till konventionen skulle utses till internationell nyhetsgranskningsmyndighet och myndighet för internationell förberedande patenterbarhetsprövning, PCT-myndighet, om Sverige begärde detta. En sådan ställning för patentverket skulle medföra ytterligare fördelar för svenska patentsökande och svenskt näringsliv.

Såsom förutsattes vid Sveriges tillträde till samarbetskonventionen utsågs det svenska patentverket till PCT-myndighet. Jag har kunnat konstatera att detta förhållande gett Sverige och svenskt patentväsende betydande fördelar. För de patentsökande som anlitat det svenska patentverket har PCT-systemet medfört förenklingar i inlämningsförfarandet, men inte lägre totala kostnader för patentering utomlands. Sverige har genom förhandlingar utverkat att en PCT-ansökan, i vilken det europeiska patentverket designerats och som nyhetsgranskats vid det svenska patentverket, inte åläggs en förnyad granskningsavgift vid det europeiska patentverket. Härigenom har sökandena besparats en kostnad, om ansökningen fullföljs vid det europeiska patentverket. I de fall då den patentsökande varit i tidsnöd eller velat skjuta patenteringskostnaderna framför sig har PCT-systemet också varit till fördel.

En särskilt stor betydelse har PCT-systemet haft för det svenska patentverket. Verkets ställning som PCT-myndighet är en fördel vid förhandlingar med det europeiska patentverket. Härigenom har den svenska patentadministrationen fått ett värdefullt inflytande på internationaliseringsprocessen inom patentområdet. Sveriges ställning i PCT-systemet har medfört möjlighet att vid ytterligare ett internationellt forum föra fram synpunkter och önskemål

samt därigenom påverka den patenträttsliga utvecklingen. Jag vill dock notera att PCT-ansökningarna tagit en stor del av granskarnas arbetskapacitet i anspråk och finansierats endast till 40 procent. Jag anser det väsentligt att avgifterna för PCT-ansökningarna ställs i relation till kostnaderna för deras behandling.

Slutligen vill jag betona samarbetskonventionens stora värde såsom det enda praktiska samarbetsprogram på patentområdet som omsluter såväl u-länder som i-länder och de s k socialistländerna. Jag finner det därför ändamålsenligt att det svenska patentverket även i fortsättningen främjar PCT-systemet.

11.3

När det gäller det svenska patentverket har under utredningens gång från alla håll med eftertryck framhållits vikten av att Sverige har tillgång till ett livskraftigt och kvalitativt väl utrustat patentverk. Ett sådant patentverk utgör ett starkt stöd för den svenska industrin, uppfinnarna och den tekniska forskningen. Genom att stödja uppfinnarna i deras verksamhet och ge deras produkter ett effektivt skydd möjliggör samhället att den tekniska utvecklingen fortsätter att skrida framåt. Jag har mött många uttryck för uppfattningen, att patentverkets första och viktigaste strävan bör vara att tillgodose användarnas numera mycket högt ställda anspråk dels på snabb handläggning av de egentliga patentärendena och de uppdrag patentverket i övrigt åtar sig och dels på arbetsresultat av hög kvalitet. Samtidigt har framhållits intresset av att dessa anspråk kan tillgodoses utan någon kostnadsstegring för de patentsökande och kundkretsen i övrigt.

Kvalitetskravet har skjutits i förgrunden när det gäller nyhetsgranskningen. Man har framhållit att det för uppfinnaren alltid är en angelägenhet av största vikt att genom granskningen få tillförlitligt utrett om något nyhetshinder föreligger i fråga om uppfinningen. Detta har också den

största betydelse för kommande investeringar inom industrin. Kvalitetskravet har formulerats så, att det inte bör få råda någon skillnad i kvalitet mellan de granskningar som i olika sammanhang utförs av patentverket. Nyhetsgranskningen av internationell typ, ITS-granskningen, anses vara av hög kvalitet och har framhållits som ett mönster, eftersom den innebär en fullständig genomgång och granskning av patentdokumentationen. Nyhetsgranskningen av nationella patentansökningar upphör däremot så snart granskaren hittat ett tillräckligt starkt nyhetshinder - vad som i teknisk jargong benämns "dräpare".

Den internationalisering av patentväsendet som blivit en följd av samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen, har - betydligt snabbare än beräknat - medfört en avsevärd minskning av antalet patentansökningar som ges in till det svenska patentverket. En huvudfråga har blivit hur patentverket på längre sikt skall kunna möta bortfallet av arbetsuppgifter och vilka vägar verket bör gå i sådant syfte. Jag kommer att behandla detta längre fram. En närliggande fråga är om patentverket skall kunna bibehålla sin ställning som internationell PCT-myndighet.

En ytterligare följd av internationaliseringen är att patentverkets verksamhet kommit att, i fråga om kvalitet och snabbhet, jämföras med verksamheten vid det europeiska patentverket. Det har framhållits att en konkurrenssituation uppstått som ställer särskilda krav.

Jag ser det som en fördel för det svenska patentverket om dess samarbete med det europeiska patentverket fördjupas. Härav skulle också den svenska industrin ha nytta. Särskild uppmärksamhet tilldrar sig frågan i vilken utsträckning det svenska patentverket bör ta till vara nuvarande och framtida möjligheter att för det europeiska patentverkets räkning utföra nyhetsgranskningar och patenterbarhetsprövningar. Åtaganden av detta slag innebär ett visst tillskott till arbetsvolymen och är av betydelse även för det europeiska patentverket som därigenom avlastas i motsvarande

mån. De inverkar framför allt påskyndande för den harmonisering av patenthandläggningen som är en ofrånkomlig följd av internationaliseringen genom anslutningen till europeiska patentkonventionen och samarbetskonventionen. Ur harmoniseringssynpunkt anser jag det vara av värde att det svenska patentverket - i den mån utrymme för handläggningen av sådana ärenden kan ges - åtar sig uppdrag från det europeiska patentverket som detta i eget intresse vill ge.

Av reglerna i centraliseringsprotokollet framgår emellertid att efter år 1992 det europeiska patentverket inte har någon skyldighet att lämna ifrån sig ärenden till de patentverk som fått vidkännas en minskning av ärendetillströmningen i anledning av det europeiska patentverkets tillkomst. Endast om det är till fördel för det europeiska patentverket kan sådana ärenden komma att överföras. Av detta skäl är det i dag svårt att förutse hur många ärenden, s.k. EPO-ärenden, som det svenska patentverket i framtiden kan komma att få.

Patentverkets roll inom PCT-systemet är av stor allmän betydelse och innebär dessutom att verket får ett visst arbetstillskott. Av särskilt värde är att arbetstillskottet bidrar till en hög kompetens hos personalen och till att personalen blir medveten om kvalitetskravet. Det är därför väsentligt att verket får behålla sin ställning som PCT-myndighet.

Bortfallet av patentansökningar kan på längre sikt kompenseras genom de arbetsuppgifter som återfinns främst inom ramen för uppdragsenhetens verksamhet och där motsvarar ett växande behov hos industri och uppfinnare.

En faktor som påverkar bedömningen av patentverkets ställning under överskådlig tid är den alltjämt besvärande eftersläpningen av inte avgjorda patentärenden, den s.k. puckeln. Avarbetningen av dessa kräver betydande resurser för att inte användarna skall uppfatta handläggningstiderna som helt oacceptabla och av den anledningen vända sig till det europeiska patentverket med sina ansökningar. Härtill kom-

mer att, om balanserna arbetas ned till rimlig nivå, större utrymme kan ges för åtgärder som främjar snabb handläggning och kvalitet.

Under utredningens gång har företrädare för avnämarna framfört önskemål om att en svensk motsvarighet till det europeiska patentverkets rådgivande organ, SACEPO, skapas. Jag ser det som väsentligt att detta önskemål tillgodoses och förordar att en permanent rådgivargrupp, bestående av representanter för industrin, för uppfinnarna, för patentombudskåren och för rättsvetenskapen inrättas. Gruppen bör sammankallas relativt ofta och utrustas med behörighet att råda i frågor som rör patentverkets verksamhet inom patent-, mönster- och varumärkesrättens områden. Genom medlemmarnas auktoritet, sakkunnighet och inflytande bör gruppen, trots att den inte är i formell mening beslutande, kunna påverka patentverkets agerande och direkt förmedla avnämarnas önskemål och synpunkter.

Företrädare för avnämarna har riktat kritik mot att patentverkets patentdokumentation inte längre är sammanhållen inom verkets huvudbyggnad i Stockholm. Det s.k. forskararkivet flyttades våren 1984 till annan byggnad. Jag har förstått att forskararkivets betydelse ligger främst däri, att det dels i klassificerad form tillhandahåller det mycket omfattande patentmaterialet till allmänheten för undersökningar om teknikens ståndpunkt och beträffande mothållsskrifter i intrångs- och giltighetsfrågor och dels är en källa för allmän teknisk dokumentation. Den grundläggande patenträttsliga teorin bygger på att samhället ger uppfinnaren en tidsbegränsad monopolrätt mot att han publicerar sin uppfinning. I forskararkivet kan allmänheten tillgoda göra sig sin del av detta "samhällskontrakt", d.v.s. ha fri tillgång till patentpublikationerna. Uppgiften att fylla denna del av kontraktet är således ett väsentligt fundament för hela patentväsendet och får inte negligeras. Huvudmannskapet för dokumentationen, innefattande arbetet med att hålla den ordnad, uppdaterad och tillgänglig, kan naturligtvis diskuteras, men så länge inget annat bestämts och re-

surser anvisats ur annan källa måste det anses åvila patentverket att hålla dokumentationen lätt tillgänglig för allmänheten på bekväma tider och i ändamålsenliga lokaler. Underlåter patentverket detta, befarar jag att ett både teoretiskt och praktiskt viktigt inslag i patentsystemets innovationsfrämjande verkan försvinner.

Jag övergår nu till att behandla särskilda frågor om finansiering och teknik.

Patentavdelningen vid det svenska patentverket befinner sig i en för svenska myndigheter unik situation. Verksamheten är nämligen utsatt för konkurrens från det europeiska patentverket och jämförs i fråga om kvalitet och snabbhet med verksamheten vid det europeiska patentverket. Denna konkurrenssituation måste det svenska patentverket kunna möta i framtiden.

Kostnaderna för verksamheten vid det svenska patentverket skall täckas dels med de avgifter som verket tar ut för sina tjänster och dels med inflytande årsavgifter. Verksamheten skall m a o ge full kostnadstäckning. Detta är särskilt väsentligt för patentavdelningen. För denna finns ett särskilt program i patentverkets budget. Andra verksamhetsgrenar med egna program är varumärkes- och mönsterärenden, namnärenden, bolagsärenden samt uppdragsverksamheten. De fyra första programmen är anslagsfinansierade. Det innebär att verket inte förfogar över intäkterna utan får anslag till verksamheten över statsbudgeten. Programmet uppdragsverksamhet är däremot direktfinansierat genom ett system med s k 1000-kronorsanslag, vilket innebär att de intäkter programmet skapar direkt får användas till att finansiera verksamhetens kostnader. Eventuellt överskott kan balanseras till följande år.

Jag anser att den grundprincip som för närvarande gäller för verksamhetsfinansieringen i patentärenden bör bibehållas. Jag åsyftar här att avgifter som inflyter i verksamheten under visst program täcker kostnaderna för pro-

grammet. Detta är till fördel för en rationell drift. Därtill kommer att den konkurrens som patentavdelningen befinner sig i - konkurrensen från det europeiska patentverket - tvingar fram en realistisk och sund avgiftsberäkning. Om det visar sig vara nödvändigt för patentverksamheten bör subventioner kunna ges. För grundprincipens upprätthållande bör subventioner emellertid komma ifråga endast för speciella kostnadskrävande projekt. Jag avser då framför allt datoriseringen av verksamheten och de utbildningskostnader som följer härav.

Med de krav, som på grund av konkurrenssituationen ställs i fråga om snabbhet och kvalitet, är det givet att det statliga lönesystemet måste vara så anpassat, att det inte verkar hindrande på nyrekryteringen av ingenjörer och utgör en bidragande orsak till att erfarna ingenjörer väljer att gå över till den privata marknaden. Mitt intryck är att det svenska patentverket är sämre ställt än andra statliga myndigheter i vad avser lönen för mer erfarna tjänstemän.

Utgående från grundprincipen för patentverkets verksamhetsfinansiering måste jag sätta i fråga - i vad avser patentavdelningen - det budgetpolitiska instrument som populärt kallas osthyveln. I likhet med andra statliga myndigheter skall patentverket vid arbetet med och utformningen av sina anslagsframställningar följa direktiv som regeringen årligen utfärdar och som senast avser budgetåret 1986/87. Bakgrunden till dessa är den långsiktiga budgetpolitikens mål att minska det statliga budgetunderskottet bl a genom en synnerligen strikt prövning av utgifterna inom den offentliga verksamheten. Ett sätt att åstadkomma en sådan minskning anges vara att myndigheterna fortlöpande effektiviserar sin verksamhet. Enligt huvudregeln i direktiven skall myndigheterna i sina anslagsframställningar redovisa ett huvudförslag som omfattar tre budgetår och därvid redovisa verksamheten vid en anslagsnivå, som utgör pris- och löneomräknat anslag för budgetåret 1985/86 minskat med minst 5 procent under perioden. Det förefaller mig inte vara rimligt att den konkurrensutsatta patentavdelningen -som helt

finansieras av olika avgifter och därför inte nettobelastar statsbudgeten - skall inneslutas i allmänna finansieringsdirektiv av denna art. En sådan begränsning måste, befarar jag, minska såväl kvaliteten som kvantiteten i verkets produktion.

Det rimligaste vore att avgifterna för patent får behållas av patentverket genom systemet med 1000-kronorsanslag för att tydligt stå i relation till kostnaderna för patentavdelningen. Endast med ett fullständigt kostnadsansvar kan patentverket nå fram till en riktig avvägning mellan avgiftsuttag och rationaliseringar. En väsentlig vinst med en finansiering av detta slag är att patentverket kan arbeta mer långsiktigt än när överskotten årligen skall levereras in till statsverket. Då det gäller avnämarnas önskemål erinrar jag här om vad jag tidigare anfört om inrättandet av en permanent rådgivargrupp.

Ärendetillströmningen till patentavdelningen har minskat. Fr o m budgetåret 1985/86 förutser verket ett årligt antal av 6000-6500 nationella patentansökningar. En minskad ärendevolym borde leda till ett minskat behov av personal. Man skulle därför kunna tro att problemen med nyrekrytering och förtida personalavgång skulle lösa sig själva. Så enkelt kan man inte alltid föra resonemanget. Som jag tidigare nämnde är patentavdelningen konkurrensutsatt. Kvaliteten på handläggningen av patentansökningar måste inte endast bibehållas utan t o m höjas. Motsvarande gäller snabbheten i handläggningen. En ökad snabbhet i handläggningen skulle dessutom kunna motverka en nedgång i ärendetillströmningen. En kvalitets- och snabbhetsökning borde vara möjlig med nuvarande resurser utan avgiftshöjningar. Man har från användarhåll med eftertryck framhållit nödvändigheten av att granskningen av nationella ansökningar blir av samma kvalitet som nyhetsgranskningen i PCT-ärenden och den fristående ITS-granskningen. Med hänsyn till konkurrenssituationen delar jag helt denna uppfattning. Även rationella skäl talar för att ITS-granskningen blir generell. Man undviker nämligen därigenom att, såsom ofta sker, PCT-ansök-

ningarna ges företräde framför de nationella patentansökningarna. Om en PCT-ansökan görs med prioritet från en nationell svensk ansökan, får sålunda för närvarande en kompletterande granskning göras inom en snäv tidsfrist. Jag vill tillägga att de patentsökande i vissa fall nöjer sig med en mer översiktlig granskning. En sådan granskning skulle då få begäras i varje särskilt fall och föranleda en lägre kostnad.

Jag vill i detta sammanhang erinra om nödvändigheten av att patentavdelningen fortast möjligt arbetar ned den stora balansen av icke avgjorda patentärenden. Denna utgör en hämsko på verksamheten som helhet, och de långa handläggningstiderna är oacceptabla för de patentsökande. Jag bedömer att nedarbetningen av balansen ställer stora krav på verkets nuvarande personalresurser.

Det jag nu har sagt visar att en reducering av personalen i den närmaste framtiden saknar aktualitet. I själva verket är den omedelbara frågan hur man skall kunna fylla de vakanser som föreligger.

Jag kan konstatera att antalet nationella patentansökningar stadigt har minskat efter det europeiska patentverkets tillkomst. Underlaget för att ta ut ansökningsavgifter har därmed krympt. Dessa avgifter utgör emellertid endast ca 15 procent av patentavdelningens totala avgifter. Den betydelsefulla posten utgörs - sedan lång tid - av årsavgifterna för patent. Dessa härrör till stor del från en tid då patentverket hade en större tillströmning av patentansökningar än nu och därför fler patent beviljades. Dessa patent beräknas - genomsnittligt - vara gällande under resten av 1980-talet. Jag kan därför inte se att Sveriges anslutning till konventionen hittills haft någon negativ konsekvens - i finansiellt hänseende - för det svenska patentverket. Inte heller inom överskådlig framtid behöver man befara en sådan verkan, och om 5-10 år kommer patentverket fortfarande att uppbära inkomsterna av den stock europeiska patent, som redan år 1985 var av stor omfattning och som förväntas ligga på samma nivå även i framtiden.

Andelen av uppburna årsavgifter för europeiska patent utgör således ett betydande tillskott till patentverkets ekonomi. Denna andel, som ursprungligen var 25 procent, för att där- efter höjas till 40 procent, har efter förhandlingar mellan de till den europeiska patentkonventionen anslutna staterna höjts till 50 procent. Om medlemsstaterna skall i framtiden kunna förhandla sig fram till en ännu gynnsammare avgifts- fördelning beror helt på utvecklingen av det europeiska pa- tentverket.

Utgångspunkten för varje resonemang bör vara, inte det rent finansiella, utan att det är betydelsefullt för Sverige att ha ett livskraftigt och väl fungerande patentverk. För att upprätthålla ett sådant patentverk behövs enligt min mening - bortsett från vissa speciella kostnadskrävande projekt - inte några subventioner. En förutsättning är dock att de kvalitetsförbättringar, som patentverket strävar efter, leder till att verket blir attraktivare för det svenska nä- ringslivet. Jag anser det väsentligt att patentverket snarast planerar sin verksamhet med utgångspunkt i det jag nu har sagt.

Sammanfattningsvis anser jag att patentverkets finansie- ringsbild med hänsyn till årsavgifterna är mycket god. An- talet nytillkommande patent per år kommer att vara i princip lika stort som under den tid då volymen av nya ansökningar var 15 000 - 16 000. Med beaktande av att inkomsterna av europeiska patent i huvudsak inte förutsätter någon arbets- insats från den tekniska personalen vid det svenska patent- verket, borde den gynnsamma finansieringssituationen komma avnämarna till godo i form av såväl förbättrad kvalitet som oförändrade - eller lägre - kostnader.

Även på patentområdet har dataåldern börjat. En revolutio- nerande teknisk utveckling pågår vid de olika patentverken. Denna utveckling är oundviklig och har sin särskilda grund i att patentdokumentationen växer lavinartat. Att finna nya vägar för utrymmesbesparande lagring av material kommer därför under en period av 5 - 10 år att vara en nödvändig

uppgift. Eftersom kostnaderna härför beräknas bli höga har det europeiska patentverket och de amerikanska och japanska patentverken träffat en överenskommelse om trepartssamarbete. Det svenska patentverket måste i alla sina åtgärder för rationalisering och förbättring främst inrikta sig på en anpassning till den pågående tekniska utvecklingen. En sådan inriktning måste vara vägledande också om man överväger en omorganisation av patentverket.

Trepartssamarbetet enligt överenskommelsen har redan kommit i gång. Tyngdpunkten är lagd på lagring av patentdokumentation. En klausul i överenskommelsen gäller ett utbyte av elektroniskt lagrad information. En sådan lagring avser material som nu är 5 - 10 år gammalt. Längre fram kommer man att på detta sätt parallellt lagra nyinkommen dokumentation. I Japan räknar man med att före utgången av år 1986 ha fört över samtliga japanska publicerade patentansökningar på optiska skivor. Det europeiska och det amerikanska patentverket planerar att för samma ändamål göra en försöksinstallation i Haag under hösten 1985. Verken räknar med att inom fem år ha all ny dokumentation lagrad på optiska skivor. Genom dessa åtgärder sparas mängder av lagringsutrymme. Driftskostnaderna beräknas emellertid bli mycket höga.

I Europa leds den datatekniska utvecklingen av det europeiska patentverket. Redan nu ges patentansökningar i maskinläsbar form in till verket. Detta är möjligen det första steget mot ett papperslöst patentverk. Verket använder sin datorutrustning inte enbart för att lättare återfinna patentdokumenten utan också i ökad utsträckning för direkt avläsning i nyhetsgranskningsarbetet.

Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen ger det svenska patentverket rätt att få tillgång till de databaser som det europeiska patentverket förfogar över, och medlemskapet kan också på sikt avsevärt underlätta det svenska patentverkets lagringsproblem.

Kostnaderna för att ha tillgång till patentdokumentationen är svåra att beräkna. De är av tre slag. För det första tar det europeiska patentverket ut avgifter för utnyttjandet av databaser. Vidare uppstår kostnader för anskaffning av nödvändig datorutrustning vid det svenska patentverket, nämligen en huvudterminal och ett antal terminaler för handläggare. Dessa kostnader beräknas inte bli oöverkomliga men ryms inte inom normala budgetar. Slutligen tillkommer utgifter för särskild utbildning för de granskare som skall använda terminalerna. Det står klart att det svenska patentverket inte ensamt kan bära de dryga kostnader som blir följden av en uppkoppling till det europeiska patentverkets databaser.

Sveriges ställning vid förhandlingar med det europeiska patentverket bör i datoriseringsfrågor kunna stärkas genom att det svenska patentverket påbörjar ett utvecklingsarbete som leder fram till en för det europeiska patentverket tillgänglig digitaliserad nordisk patentdokumentation.

11.4

Jag har fått uppfattningen, att den verksamhet som bedrivs inom uppdragsenheten är av stor betydelse för såväl enskilda uppfinnare som industrin. Jag kan emellertid samtidigt konstatera att denna verksamhet i viss mån har kunnat inverka negativt på den egentliga myndighetsutövningen eftersom uppdrag måste, för att vara av värde för uppdragsgivaren, utföras inom en tidsrymd av några veckor. Det är väsentligt att de krav som användarna ställer på snabb handläggning och kvalitativt högtstående resultat inom den myndighetsutövande verksamheten kan tillgodoses. Man har vid verket inte kunnat arbeta ned balanserna av patentärenden i den takt man räknat med. Inte heller har man lyckats nedbringa behandlingstiderna för nya patentärenden. Av dessa skäl anser jag det angeläget att uppdragsverksamheten inte för närvarande tillåts expandera. Att hindra en sådan expansion innebär dessutom på sikt, med hänsyn till det i framtiden lägre antalet ansökningar, ett klokt utnyttjande av de resurser som nu finns inom patentverket.

Jag har förstått att det finns olika grunder för beräkning av kostnaden för en patentingenjör som arbetar med ett uppdrag och en som arbetar inom den myndighetsutövande verksamheten. De olika grunderna leder fram till att kostnaden per timme för den förstnämnda ingenjören är 175 kr för kunder inom det nordiska språkområdet medan kostnaden för den senare är ca 350 kr. Det har sagts mig att en anledning till skillnaden är att uppdragsverksamheten inte behöver dra någon kostnad av betydelse för utnyttjandet av patentdokumentationen. Verksamheten behöver dessutom endast betala en mindre del av s.k. overheads. Oavsett de resultat, till vilka de angivna beräkningsgrunderna leder, har jag kommit till den bestämda uppfattningen, att det pris kunden får betala per timme för utförandet av ett uppdrag är för lågt. Patentverket bör därför ånyo se över beräkningsgrunderna så att rimlig ersättning verkligen tas ut för uppdragens utförande. I övrigt anser jag att diskussionen om kundens kostnad per timme är mindre intressant, eftersom kundens intresse inriktar sig på om totalkostnaden för det uppdrag som utförs är rimlig.

När det gäller frågan huruvida uppdragsverksamheten borde bedrivas i annan form än för närvarande, t ex av ett bolag, har jag kommit till den uppfattningen att uppdragsverksamheten, driven på sådant sätt, för sin produktion skulle vara helt beroende av patentverkets personal och resurser i övrigt och att det därför inte ter sig ändamålsenligt att förändra formen för verksamheten. Därtill kommer den påtagliga risken för lojalitetskonflikt hos den enskilde tjänstemannen. Denne skulle nämligen den ena stunden tjänstgöra i statlig verksamhet och i den andra stunden vara uppdragstagare i ett formellt fristående bolag. Jag anser för övrigt att frågan är av allmän karaktär och som sådan bör utredas i ett annat sammanhang. Jag stannar därför vid den översiktliga framställning som nu lämnats.

11.5

För patentombuden har tillträdet till den europeiska patentkonventionen medfört förändringar av skilda slag.

Jag kan konstatera att patentombuden inte behövt vidkännas någon ekonomisk förlust. Visserligen har patentombudens traditionella arbetsuppgifter minskat i omfattning, men detta har kompensrats av andra och förändrade uppgifter. Anslutningen till konventionerna har vidare medfört att större krav ställs på patentombudens bredd och kunnighet.

Vid min bedömning av patentombudens framtida utvecklingsmöjligheter fäster jag särskild vikt vid de stora krav som uppenbarligen kommer att ställas på en breddning av ombudens verksamhetsområde. Den viktigaste förutsättningen för att en sådan breddning skall kunna ske är enligt min mening att blivande patentombud får genomgå en särskild kvalificerad utbildning. Behovet av en sådan utbildning har framträtt allt starkare. Utbildningen, som erfordras även för patentverkets och industrins blivande patentingenjörer måste ge kunskaper inte bara på det traditionellt patenträttsliga området utan även inom andra områden som rör immateriellt rättsskydd, t ex varumärke, mönster, firma och copyright samt skydd mot illojal konkurrens. Utbildningen måste också ge ombuden kunskap i att utforma licensavtal och förmåga att bedöma finansiella frågor, särskilt när det gäller att utnyttja intellektuell äganderätt. Jag har närmare utvecklat detta i kapitel 8.

11.6

Av tradition förekommer ett nära internordiskt samarbete på patentområdet. Detta samarbete har lett till en långtgående rättslikhet och var tidigare nära att leda till ett system med nordiska patent. Det internationella samarbete, som ledde till samarbetskonventionen och den europeiska patentkonventionen, ändrade emellertid förutsättningarna för ett sådant system.

Jag kan fastslå att det nordiska patentsamarbetet i dag likväl är mycket intensivt. Detta är utan tvekan en följd av samarbetskonventionens tillkomst.

Patentlagstiftningen i Norden är enhetlig, och detta förhållande ger i sig upphov till ytterligare samarbete, eftersom alla stater strävar efter en enhetlig tillämpning av reglerna. Jag kan emellertid konstatera att dessa strävanden i viss mån hindrats genom att Sverige som enda stat i Norden anslutit sig till den europeiska patentkonventionen. Medlemskapet har främjat en harmonisering av svensk patentpraxis med det europeiska patentverkets praxis. Det är förståeligt att det inte stått lika klart för de övriga nordiska länderna att en dylik harmonisering är ofrånkomlig. Detta har lett till vissa skillnader i praxishänseende i Norden.

Denna olägenhet bör för framtiden kunna motverkas på två sätt. Å ena sidan skulle Sverige kunna sträva efter att i de övriga nordiska länderna förankra motiven för den praxis som efter hand skapas vid det europeiska patentverket. Å andra sidan skulle Sverige i större utsträckning än för närvarande kunna till det europeiska patentverket förmedla de synpunkter, som de övriga nordiska länderna har i praxisfrågor, och därigenom påverka det europeiska patentverkets praxis, så att den i möjligaste mån motsvarar nordisk uppfattning om vad som är en lämplig rättstillämpning. Av central betydelse är under alla förhållanden att Sverige klargör för de övriga nordiska länderna att anslutningen till den europeiska patentkonventionen oundvikligen medför en anpassning till det europeiska patentverkets praxis.

11.7 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan jag konstatera, att under utredningsarbetet ingen ifrågasatt Sveriges medlemskap i den europeiska patentorganisationen och anslutningen till samarbetskonventionen. Samtidigt synes det vara en allmän mening, att det är väsentligt för näringslivet att ha tillgång till ett

fullständigt, väl fungerande och livskraftigt svenskt patentverk.

Trots det stora bortfallet av patentansökningar kan jag inte se att det svenska patentverket står inför ett överhängande finansiellt problem. Huvuddelen av verkets inkomster utgörs nämligen av årsavgifter, som inflyter för beviljade svenska patent, och hälften av årsavgifterna för europeiska patent.

På kort sikt uppkommer inte heller frågan om patentverket bör minska antalet patentingenjörer på grund av att ärendena blivit färre. Full sysselsättning kan under flera år beredas genom nedarbetning av balansen av icke avgjorda patentärenden. Samtidigt bör tiden för behandlingen av löpande ärenden nedbringas till tre år och kvaliteten förbättras genom att det europeiska patentverkets handlägningsmall med en bredare nyhetsgranskning tillämpas. På lång sikt föreligger möjlighet att tillfredsställa avnämarnas ökade intresse för uppdragsverksamheten med de personella resurser, som bör bli tillgängliga när minskningen av antalet patentansökningar börjar ge effekt.

Frågan om det svenska patentverket har kraft att leva vidare förefaller mig vara av en annan art. Det gäller att fullt ut beakta konkurrensen från det effektivt arbetande europeiska patentverket. Detta kräver inte endast snabbare handläggning och ökad kvalitet utan även stor känslighet för kundkretsens önskemål. Denna marknadsanpassning gör det bl.a. önskvärt att i likhet med den europeiska patentorganisationen skapa ett samarbetsorgan, där avnämarna har möjlighet att delge verket sina erfarenheter och göra sina synpunkter gällande.

Hänsyn till marknadsläget fordrar även en större finansiell rörlighet. En sådan kan åstadkommas genom att det svenska patentverket behåller inkomsterna för att självfinansiera sin verksamhet. För att främja verksamheten är det också av vikt, att löner och befordringsmöjligheter

blir lika stora som i annan förvaltning, som direkt konkurrerar med det privata näringslivet om särskilt utbildad arbetskraft. Även om patentverket lyckas hävda sig i konkurrensen, kvarstår för Sveriges vidkommande ett allmänt problem, nämligen bristen på patentingenjörer som kan fylla behovet inte endast för patentverket utan även för industrin, patentombudskåren och de internationella organen. Därför har jag i utredningen vidarebefordrat önskemålen om en särskild utbildning av patentingenjörer.

Som framgår av kapitel 6 är den europeiska patentorganisationen enligt avtal med de amerikanska och japanska patentverken i färd med att datorisera handläggningen av patentärenden. Det förefaller mig ofrånkomligt, att Sverige som medlem av organisationen och med ambitionen att bibehålla ett livskraftigt svenskt patentverk anpassar sig härtill. Anpassningen förutsätter investeringar och även kostnader för utbildning, vilka inte kan rymmas inom nuvarande budgetar men är oundvikliga om strävan att bibehålla ett livskraftigt patentverk skall kvarstå. Något utrymme för dröjsmål med förberedelserna för datoriseringen synes mig inte föreligga.

Datoriseringen har betydelse också med hänsyn till offentlighetsprincipen. Frågan huruvida de sekretessbestämmelser som för närvarande gäller ger ett tillräckligt skydd mot att uppgifter i faktadatabaser utnyttjas i en omfattning som inte är avsedd, är ett problem av speciell art och bör som sådant tas upp i ett större sammanhang. Emellertid kan det bli så, att problemet i hela sin vidd ställs på sin spets först när Sverige nödtvunget måste anpassa sig till internationella normer.

Statens offentliga utredningar 1985

Kronologisk förteckning

---

1. Församlingar i samverkan. C.
  2. Livsmedelsforskning II. Jo.
  3. Leva som äldre. S.
  4. Rättshjälp. Ju.
  5. Barn genom befruktning utanför kroppen m. m. Ju.
  6. Förköp av bostadsrätter. B.
  7. Arbetsmarknadsverkets ansvarsområde. A.
  8. Beredskapsarbete i AMS-regi. A.
  9. Kulturarbetsförmedling. A.
  10. Pantsättning av patent. Ju.
  11. Ny räntelag. Ju.
  12. Skolbarnsomsorgen. S.
  13. Fornlämningar om exploatering. U.
  14. Den barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten. S.
  15. Handel med alkoholdrycker. S.
  16. Den svenska psalmboken. Texter och melodier. Volym 1. C.
  17. Den svenska psalmboken. Historik, principer, motiveringar. Volym 2. C.
  18. Den svenska psalmboken. Text- och musikkommentarer. Volym 3. C.
  19. Den svenska psalmboken. Ackompanjemang. Volym 4. C.
  20. Sammanhållen skatteförvaltning. Fi.
  21. Ökat förtroendemännainflytande i försäkringskassorna. S.
  22. Förskola – skola. U.
  23. Svensk säkerhetspolitik inför 90-talet. Fö.
  24. Ordningsslag m. m. Ju.
  25. Kunskap för kemikaliekontroll. Jo.
  26. JO-ämbetet. R.
  27. Gripen, anhållen, häktad. Ju.
  28. Aktivt folkstyre i kommuner och landsting. C.
  29. Principer för ny kommunallag. C.
  30. Skola för delaktighet. C.
  31. Dagens äldre. S.
  32. Hushållning för välfärd. Fi.
  33. Några barn- och ungdomsfrågor 1982–1985. SB.
  34. Gruppförsäkring. Fi.
  35. Ersättningar och förmåner inom frivilligförsvaret. Fö.
  36. Värnplikten i samhället. Fö.
  37. Om smittskydd. S.
  38. Reavinstuppskov – fastigheter. Del 1 Förslag. Fi.
  39. Reavinstuppskov – fastigheter. Del 2 Bilagor. Fi.
  40. Regeringen, myndigheterna och myndigheternas ledning. C.
  41. Affärsverken och deras företag. C.
  42. Förenklad taxering. Fi.
  43. Med sikte på nedrustning. Ud.
  44. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 6. C.
Vekans och kyrkoårets bönegudstjänster
  45. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 7. C.
Vignings-, mottagnings- och invigningshandlingar
  46. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 8. C.
Huvudgudstjänster och övriga gudstjänster.
Kyrkliga handlingar.
  47. Svenska kyrkans gudstjänst. Band 9. C.
Musik.
  48. Svenska kyrkans gudstjänst. Bilaga 6. C
Vägen in i kyrkan. Dop, konfirmation, kommunionaktuella liturgiska utvecklingslinjer.
  49. Svenska kyrkans gudstjänst. Bilaga 7. C
Vägen in i kyrkan. Dop, konfirmation, kommunionaktuella liturgiska utvecklingslinjer.
  50. Bred datautbildning. C.
  51. Upphovsrätt och dator teknik. Ju.
  52. Översyn av valutaregleringen. Fi.
  53. Sverige och den europeiska patentorganisationen. I.
-

Systematisk förteckning

Riksdagen

JO-ämbetet. [26]

Statsrådsberedningen

Några barn och ungdomsfrågor 1982-1985. [33]

Justitiedepartementet

Rättshjälp. [4]

Barn genom befruktning utanför kroppen m. m. [5]

Pantsättning av patent. [10]

Ny rättelag. [11]

Ordningslag. [24]

Gripen anhållen häktad. [27]

Upphovsrätt och datorteknik. [51]

Utrikesdepartementet

Med sikte på nedrustning. [43]

Försvarsdepartementet

Svensk säkerhetspolitik inför 90-talet. [23]

Ersättning och förmåner inom totalförsvaret. [35]

Värnplikten i samhället. [36]

Socialdepartementet

Leva som äldre. [3]

Skolbarnsomsorgen. [12]

Den barn- och ungdomspsykiatriska verksamheten. [14]

Handel med alkoholdrycker. [15]

Ökat förtoendemannainflytande i försäkringskassorna. [21]

Dagens äldre. [31]

Om smittskydd. [37]

Finansdepartementet

Sammanhållen skatteförvaltning [20]

Hushållning för välfärd. [32]

Gruppförsäkring. [34]

Reavinstuppskov - fastigheter. Del 1 Förslag. [38]

Reavinstuppskov - fastigheter. Del 2 Bilagor. [39]

Förenklad taxering. [42]

Översyn av valutaregleringen. [52]

Utbildningsdepartementet

Fornlämningar och exploatering. [13]

Förskola - skola [22]

Jordbruksdepartementet

Livsmedelsforskning II. [2]

Kunskap för kemikaliekontroll. [25]

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknadsverkets ansvarsområde. [7]

Beredskapsarbete i AMS-regi. [8]

Kulturarbetsförmedling. [9]

Bostadsdepartementet

Förköp av bostadsrätter. [6]

Industridepartementet

Sverige om den europeiska patentorganisationen. [53]

Civildepartementet

Församlingar i samverkan. [1]

Den svenska psalmboken. Texter och melodier. Volym 1. [19]

Den svenska psalmboken. Historik, principer, motiveringar. Volym 2. [17]

Den svenska psalmboken. Text- och musikkommentarer. Volym 3. [18]

Den svenska psalmboken. Ackompanjemang. Volym 4. [19]

Aktivt folkstyre i kommuner och landsting. [28]

Principer för en ny kommunallag. [29]

Skola för delaktighet. [30]

Regeringen, myndigheterna och myndigheternas ledning. [40]

Affärsverken och deras företag. [41]

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 6. [44]

Veckans och kyrkoårets bönegudstjänster

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 7. [45]

Vignings-, mottagnings- och invigningshandlingar

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 8. [46]

Huvudgudstjänster och övriga gudstjänster.

Kyrkliga handlingar.

Svenska kyrkans gudstjänst. Band 9. [47]

Musik.

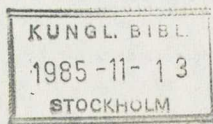
Svenska kyrkans gudstjänst. Bilaga 6. [48]

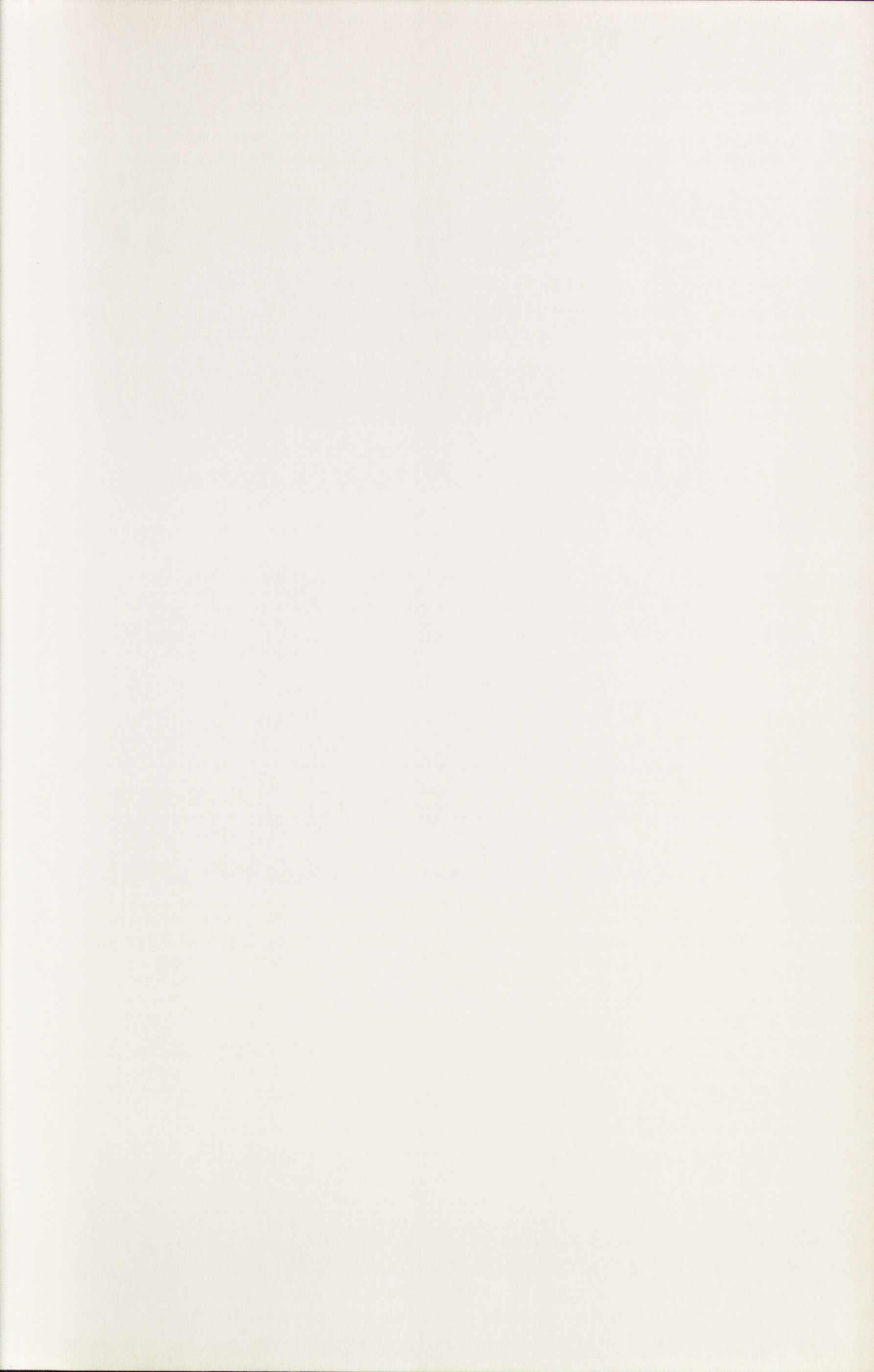
Vägen in i kyrkan. Dop, konfirmation, kommunionaktuella liturgiska utvecklingslinjer.

Svenska kyrkans gudstjänst. Bilaga 7. [49]

Vägen in i kyrkan. Dop, konfirmation, kommunionaktuella liturgiska utvecklingslinjer

Bred datautbildning. [50]

 Liber
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-09036-8
ISSN 0375-250X